

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Hans Krog & Ole Mortensøn

Det gamle Faldsled

FAABORG KOMMUNE 1980

Hans Krog & Ole Mortensen

Det gamle Faldsled

FAABORG KOMMUNE 1980

Materialet til DET GAMLE FALDSLED er blevet til på bestilling af Faaborg Kommune i 1975.

Registranten og de historiske oplysninger er udarbejdet i efteråret 1975, ligesom registrantens fotografier er fra 1975.

Reproduktion: Karl Styrbæks Bogtrykkeri, Faaborg. Off-set på grundlag af maskinskrevet manuskript.

Oplag: 1000 eksemplarer.

Udgiver: Faaborg Kommune, 1980.

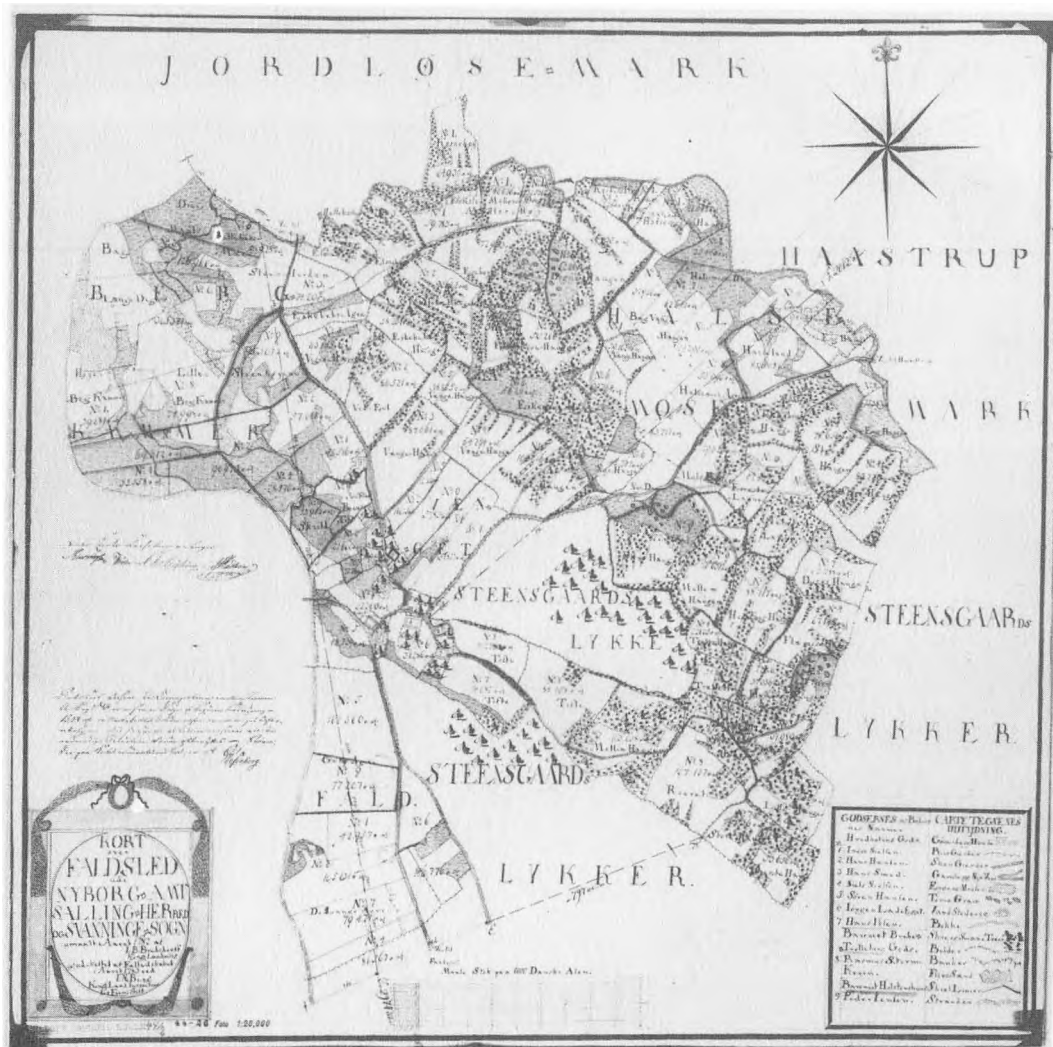
Copyright: Hans Krog og Ole Mortensen.

ISBN 87-980990-0-0

Indhold

*Hist, hvor vejen slår en bugt,
Ligger der et hus så smukt,
Og i sin beskedenhed
Ejeren det ikke ved.
Men det snart erfares kan
I den ny bevaringsplan:
Der vil huset figurere
Med beskrivelse med mere.*

FORORD	S. 4
INDLEDNING	S. 6
FALDSLEDS HISTORIE	S.12
FALDSLEDS SØFART	S.15
REGISTRANT omfattende det særligt bevaringsværdige område	S.23
REGISTRANT omfattende ældre bevaringsværdige bygninger uden for det særligt bevaringsværdige område	S.66
OVERSIGTSKORT	S.86
REGISTER	S.87

Forord

af fhv. stadsingeniør,
civilingeniør ERIK SCHULTZ

Sydfyn, der ikke alene er berømt for sine landskabelige værdier, rummer også i sine byer betydelige bygningsværdier, såvel i købstæderne, der har vokset sig store gennem søfart og handel, – tidligst på Østersøen, senere på de fjernere lande, – som i de talrige maleriske landsbyer, med deres i stort tal velbevarede bindingsværkshuse. Til de sidste hører også de, der takket være deres beliggenhed ved kysterne har kunnet kombinere jordbrug med fiskeri. Som følge af den lette adgang til træ i de sydfynske skove har befolkningen i mange af disse små kystbyer tidligt slået sig på skibsbyggeri, og skridtet derfra til søfart var ikke langt. Sejladsen med træskibe kunne dog ikke vare længere ved, – større skibstyper, bygget på jernskibsværfter i de større byer, der var i stand til at "bære" denne industri, tvang sejladsen fra de små kystbyer til ophør. Resultatet heraf var, at der i disse, som minde om træskibsfartens "florisante" periode, ligger mange gamle huse, opført i de gode tider, af gode materialer og i smuk traditionel stil, typisk for det sted og for den tid, hvor de blev opført.

Blandt disse små sydfynske kystbyer er Faldsled, 10 km nordvest for Faaborg, en af de smukkeste. Dens bebyggelse afspejler den gode tid, da beboerne hovedsagelig levede på og af søen, og lod en væsentlig del af den derigennem opsparede formue nedfælde sig i deres huse. Idag, – hvor søfarten forlængst har søgt andre udgangsveje, – kan man af disse huse aflæse beboernes velstand og deres sans for kvalitet og boligindretning. I Faldsled var der imidlertid, trods udviklingen hen mod, først en fisker-, senere en søfartsby,

forblevet flere af de landbogårde, der udgjorde den oprindelige stamme i bebyggelsen. Disse gårde var, som følge af rigdommens spredning i det lille bysamfund, bygget ligeså godt som skibsbyggernes og redernes huse, og skabte derved en bygningsmæssig variation i den lille by, hvis velbevarede huse grupperer sig om landevejen Faaborg-Assens og nogle korte stræder udgående fra denne, men uden tilløb til en mere detaljeret planlægning. Som det mest markante bygningskompleks i Faldsled har den store, velbyggede "privilegerede" kro med sin elegante klassicistiske facade, siden 1851, udgjort centrum i den langstrakte landevejsbebyggelse.

Efter at de mere udadvendte erhverv var gået i stå i Faldsled i begyndelsen af dette århundrede, begyndte interessen for stedets skønhed og bademuligheder at vokse, og Faldsled er nu godt på vej til at udvikle sig til en sommerhus- og ferieby. Lykkeligvis har man dog til dato næsten fuldkommen undgået sammenblanding af disse nye villa- og sommerhusområder med bebyggelsen i den gamle del af byen.

Fra Faaborg byråds side har man været opmærksom på at søge den traditionsrige og smukke bebyggelse i Faldsled beskyttet mod forringelse ved indblanding af bygninger, der ikke er tilpasset de eksisterende ældre ejendommers særpræg. I det man anerkender, at den fastboende befolkning i denne ældre boligmasse har udvist betydelig trofasthed mod og veneration for dennes bygningsværdier, overvejer byrådet at sikre disse ved udarbejdelse af en bevaringsplan for den ældste del af Faldsled.

Som grundlag herfor har man anmodet Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur for Sydfyn om at tilvejebringe en registrant for denne bebyggelse. Foreningen har med glæde påtaget sig denne opgave, og har, efter aftale med byrådet, ladet selve registranten for bygningerne, som de nu fremtræder, ledsage af en historisk redegørelse for bysamfundet Faldsled, med oplysninger om de mennesker, hvis flid, dygtig-

hed og byggelyst har været grundlaget for skabelsen af den bebyggelse, som man nu, gennem en hensigtsmæssig planlægning, vil værne om i fremtiden.

Foreningen har overdraget kunstneren, arkitekt Hans Krog, Glamsbjerg, at beskrive bygningerne i Faldsled ved tekst og billeder, og historikeren, cand. mag. Ole Mortensøn, Faaborg, at udarbejde den historiske redegørelse for såvel hele bysamfundet, som for de enkelte gårde og huse.

I det område af Faldsled, der påtænkes pålagt bevaringsbestemmelser for bygningerne, dvs. den nordvestlige del af byen, helt ud til kommunegrænsen, er registreret 39 ejendomme. For hver af disse foreligger en bygningsbeskrivelse med bemærkninger om ejendommens miljøværdi, samt fotografier, optaget af arkitekt Krog. For de ældre ejendomme i området er endvidere meddelt de i arkiverne indhentede oplysninger om disses opførelse, bygningsændringer siden opførelsen, ejendommens indretning, samt liste over ejerne. Af ejendommene i registreringsområdet er 15 af nyere dato, men kun nogle få helt uden miljøværdi.

Udenfor det egentlige bevaringsopråde, dvs. området langs Assensvejen sydøst for dette, samt langs tilstødende småveje, er optaget fotografier af 35 ejendomme, - også af arkitekt Krog, - og for de ældre og bevaringsværdige af disse er meddelt historiske oplysninger i samme omfang som for ejendommene i bevaringsområdet.

Af de ialt registrerede 74 ejendomme i Faldsled er således 45, - der alle er over 100 år gamle, - bevaringsværdige, men kun én, - kroen, - er fredet i klasse B. Af de resterende ejendomme kan dog flere betegnes som i rimelig grad tilpasset det af disse ældre huse skabte bygningsmiljø, medens et ringe fåtal må betegnes som direkte skæmmende.

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur for Sydfyn overdrager hermed det samlede materiale til Faaborg byråd.

Miljøet.

Vi former vore omgivelser, ligesom vore omgivelser former os. Der måde, vore byer og huse er opbygget på, afslører mange ting. Det fortæller noget om de menneskelige livsbehov, om klimæets indflydelse, om de råmaterialer, der har været tilgængelige, men også om den teknik, man har behersket, og om den tradition og smag, der har rådet på stedet. Endelig råber en bys udformning også en hel del om, hvordan beboerne indbyrdes har indrettet sig med hinanden, ja, i virkeligheden afspejler hele kulturmønsteret sig i det, vi kan kalde det fysiske miljø. Et godt miljø kan defineres som omgivelser, hvor hvert enkelt individ kan udfolde sig i tryghed og frihed. At udvikle det bedste mulige miljø burde derfor være en indlysende målsætning.

De gamle bebyggelsesformer: købstad og landsby.

Mens det er næsten umuligt i vort samfund at pege på nye bydannelse, som med rette kan betegnes som gunstige miljøer, har vi heldigvis bevaret rester af gode og trivselsbefordrende miljøer. Vore gamle købstæder og landsbyer var i deres oprindelse enheder, der stort set hvilede i sig selv. Indbyggernes indbyrdes afhængighed og deres fælles anliggender var bestemmende for miljøets udformning. Den organiske samhørighed kom til udtryk i selve bebyggelsens udformning og struktur. Der var et smukt enhedspræg over det samlede bybillede, en samklang, skabt ved enkle og solide materialer og fælles tradition. Den tætte og sluttede bebyggelse med velproportionerede pladser og små torve og de krogede gader skabte tryghed og hygge, mens naturen, det store åbne land på kontrastfuld måde omkransede byen. Når de gamle bymiljøers ydre rammer stadig taler så stærkt til os, er det først og fremmest på grund af de æstetiske kvaliteter. Omgivelsernes udseende spiller nemlig en langt større rolle for vort velbefindende, end vi normalt gør os klart. Smukke omgivelser virker opløftende og befriende på sindet, mens omvendt grimheden virker nærbrydende. Den første og vigtigste pligt, når vi former eller omformer det fysiske miljø,

burde derfor være at vise hensyn mod omgivelserne. Enhver nybebyggelse burde, inden andre krav tilgørelses, opfylde den betingelse, at den passer ind i det eksisterende miljø og tager hensyn til den lokale tradition, så at den ikke skammer, men smykker stedet. En enkelt forkert bygning kan anrette ubodelig skade ved at slå helheden i stykker, den kan ødelægge mere, end mange gode bygninger kan opveje. De fleste gamle købstæder såvel som landsbyer har i nyere tid undergået en yderst uheldig udvikling. Der er øvet vandalisme mod de gamle bykerner, og byernes omgivelser er vulgariseret af nye udflydende parcelhusområder og industrianlæg, hvis mest uøjnefaldende træk er planløshed og smagløshed. Kommende generationer vil undre sig over, hvad der i vor tid var årsag til den laissez-faire politik, der på kort tid forvandlede miljøet i by og på land i en skabnesvanger retræning, der resulterede i forgrimmelse og vantrivsel. Havde vi villet det, så kunne vi istedet have opført nye byer, hvor skønheden, livsglæden og venligheden havde haft til huse.

De uerstattelige værdier.

Progressive kræfter prøver idag at standse miljøødelæggelsen og at beskytte de uerstattelige værdier, som vore gamle byer og bygninger ofte repræsenterer. Disse værdier er af forskellig art: 1) Den antikvariske værdi, eller man kunne sige den historiske værdi - påskønnes kun alt for lidt. Det håndgribelige vidnesbyrd om tidligere perioders bygningskultur er imidlertid en uundværlig del af vor identitet. 2) Det klassiske forbillede værdsættes desværre såre lidt. Og dog er det mere givtigt at øse af fortidens rige kilder, af århundreders erfaring end selv at begynde forfra med at løse elementære problemer. En mængde almengyldige love af strukturel og æstetisk art er kommet til udtryk i det gamle bygningsmønster. Det er værdier, som har betydning ud i al fremtid, og som vi derfor må værne om. 3) Den aktuelle brugsværdi kan ikke alene opgøres økonomisk. De immaterielle værdier er, som tidligere omtalt, en uundværlig bestanddel af det gode

Det gamle
Faldsled.

miljø. Vi kan tilvejebringe nok så mange moderne installationer og kostbare tekniske finesser; hvis vi ikke værner om den harmoniske helhed, om de æstetiske værdier og det lokale særpræg, så kender vi ikke vort sande behov.

I forhold til hvad der er ødelagt andre steder, fremtræder den gamle bebyggelse i Faldsled ret intakt. Faldsled kan betegnes som en "slynget vejby". Vejen gennem byen, Assens - Fåborg landevej har sikkert fra gammel tid været en vigtig færdselsåre. Trafikken giver idag mange gener, men heldigvis er det snævre gadeforløb bevaret. Når man går eller kører igennem byen, oplever man stadigt skiftende perspektiver på grund af vejens slyngninger, hvilket er et af de indtagende træk i Faldsleds fysiognomi. Det er iøvrigt usædvanligt, at en landsby ligger så tæt ved kysten. Oprindeligt har Faldsled måske været fiskerleje for Svanninge sogn, hvis kirke fordem har været viet til Skt. Nicolaus, de søfarendes helgen. Landsbyen kan tænkes at være opstået i forbindelse med, at de lave, sandede strandenge på et forholdsvis sent tidspunkt er blevet dyrkbare. Det naturlige centrum i landsbyen har fra gammel tid tydeligt nok været havnen og krogen. Mellem husene og gårdene skimtes mange steder vandet. I arkitekturen spores den særlige tilknytning til havet, som søfarten skabte i forrige århundrede. I Faldsled ses således en blanding af bondekulturens gamle bindingsværkstradition og af en mere købstadspræget, klassicistisk byggestil, skabt af driftige kaptajner og skibsbyggere. Skipperhuse- ne findes hovedsagelig på strækningen mellem Damsbo-skovene og krogen. Denne del af byen skæmmes ikke af moderne byggeri (med en enkelt undtagelse) og er derfor særlig bevaringsværdig. Hvad angår bebyggelsen omtrent fra krogen og videre mod Millinge præges den af enkelte gamle huse, trængt af nyere boligkvarterer. Her er helhedspræget gået tabt, og udsigten til stranden er forsvundet. De grønne områder, der udgjorde landsbyens naturlige omgivelser, er bygget til med bygninger, der i stil og materiale misklæ-

der de gamle huse. Det er naturligvis vigtigt, at de smukke, gamle huse også i denne del af byen bevares, men når de kun med fotografi og historiske data er med i denne publikation, er grunden den, at de ligger uden for det i sin helhed bedst bevarede miljø. Når til gengæld alle bygninger, også nybygninger, i førstnævnte område er inkluderet i registranten, er det, fordi de uanset egenverdi har betydning som en del af helheden. Når registranten omtaler beplantning, stendiger, brølagning m. v., er det i erkendelse af, at alle disse ting er såre betydningsfulde enkeltheder i det samlede bybillede. De grønne tofter ind imellem bebyggelsen, markernes stendiger og levende hegn samt andre landskabelige værdier, som ikke direkte nævnes i forbindelse med de enkelte ejendomme, er naturligvis ligeledes vigtige bestanddele af miljøet og har krav på bevågenhed, at der ikke sker skæmmende indgreb i disse forhold.

Det fine miljø, som tidligere generationer har opbygget i det gamle Faldsled, hæger de fleste nutidige beboere om på indsigtfuld og hensynsfuld måde. Nærværende registrant er udarbejdet med henblik på at støtte disse gode kræfter i det videre bevaringsarbejde.

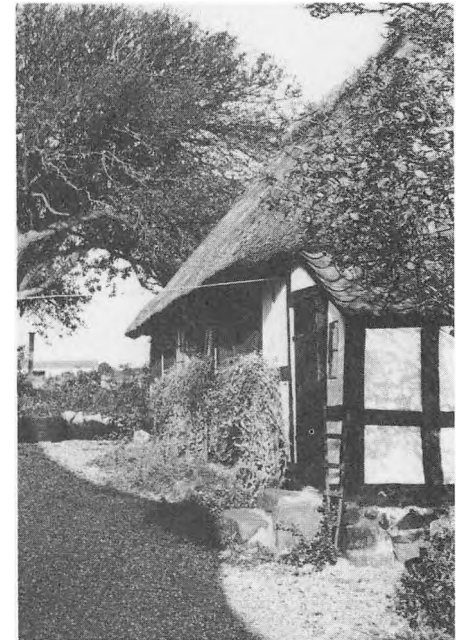
Hans Krug

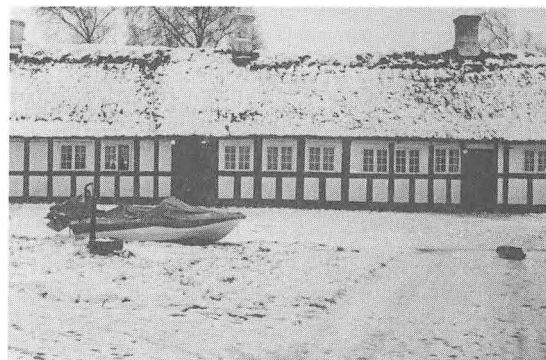
Den nære forbindelse med naturen.

Den gode tradition og gammelt håndværk.

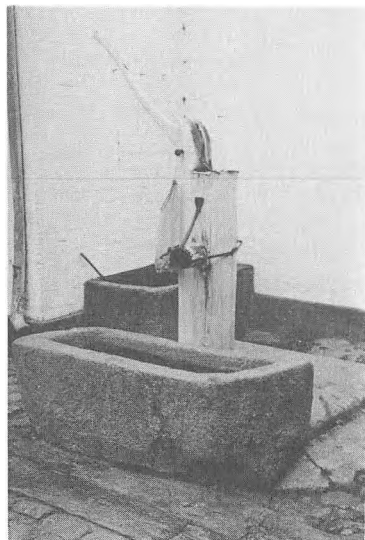
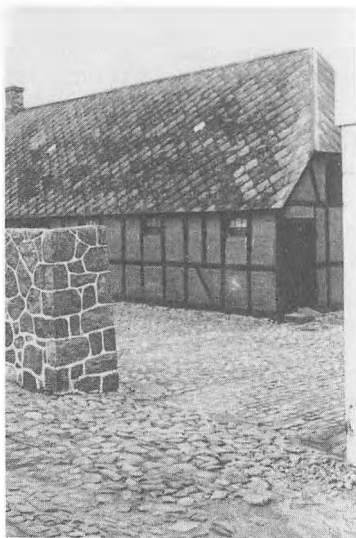

Tilknytningen til havet.

Havnen og stranden.

Fra den brolagte gårdsplads.

Husenes facadeer - husenes ansigter.

FALDSLEDS HISTORIE.

Efter sit navn og sin beliggenhed at dømme hører Faldsled ikke til blandt vore ældste landsbyer, der blev grundlagt i folkevandringstiden og vikingetiden. Det er mest rimeligt at antage, at landsbyen er blevet til engang i middelalderen ved en gradvis udflytning fra de nærliggende landsbyer i Svanninge sogn. I alt fald er landsbyen første gang nævnt i nogle dokumenter fra slutningen af 1400-tallet og kaldes da Faldslett (1472) og Ffoldzledh (1492). I 1800-tallet herskede der fortsat usikkerhed om stavemåden og landsbyen kaldes skiftevis for Falsted, Faldsled og Falsled. Med henvisning til de ældre skrivemåder er Falsted blevet kasseret som en forvanskning af Falsled. Af de to stavemåder Faldsled og Falsled er Faldsled den korrekte, idet navneforskerne har tolket navnet således: Første led i Faldsled er marknavnet Falden, som nævnes i samme dokument som Faldsled's første belæg i 1472. I dette dokument omtales fordelingen af nogle marker bl.a. ved Falditt. Betydningen er substantivet gammeldansk fald, der er femininum med betydningen fold, indhegning. Andet led er substantivet led i betydningen markled. Stavemåden er derfor vedtaget af Stednavneudvalget og autoriseret af statsministeriet i formen Faldsled.

Det er først i 1600-årene, at kilderne giver bedre besked om landsbyen Faldsled. Som led i en ny skattepolitik, efter enevældens indførelse i 1660, udskrev kronen i 1662 en ny skat på landbrugsjord, den såkaldte hartkornskat. Og til den ende udarbejdede en række kommissioner en oversigt over landets samlede hartkorn. Hver enkelt gård i hele landet blev i oversigten eller matriklen 1662 sat til et bestemt antal tønder hartkorn i forhold til jordens værdi, og for hver tønde hartkorn skulle der så svares et fast beløb til kongen. Ifølge denne nye matrikel havde Faldsled by ialt 9 bøndergårde og 4 gadehuse, d.v.s. huse som lå på landsbyens fælles jord langs gaden, der løb gennem landsbyen.

Bønderne og husmændene i byen ejede imidlertid ikke deres gårde, jord og huse. De var fæstere, som mod en årlig afgift og forskellige arbejdsydelser lejede jord og boliger af ejerne, de omkringboende godsejere. Af de 9 gårde hørte 4 under Damsbo gods, andre 4 under Rantzauholm, fra 1690 kaldt Brahetrolleborg, og den sidste tilhørte Steensgård gods. Fyn havde lidt hårdt under Karl-Gustav krigen 1657-1660, især under krigens sidste faser, da søn blev krigssekueplads. Mange gårde stod øde rundt omkring. Særlig galt var det i Nyborg amt. I Faldsled var en af gårdene under Damsbo øde.

Antallet af gårde holdt sig konstant gennem tiden, indtil gården matr.no. 8 a i 1851 blev nedlagt og udparcelleret af Steensgård. Derimod skiftede gårdene gennem tiden ejere.

I 1670 oprettede kongen et nationalt rytteri til afløsning for det gamle, der truede med at ruinere landet. Det blev bestemt, at statens jord for en stor del skulle udlægges til ryttergods, som så skulle underholde de nye rytterregimenter. På Fyn, hvor der ikke var tilstrækkeligt krongods, købte man gårde af private godsejere og udlagde dem til ryttergårde. På disse ryttergårde skulle bonden eller karlen først selv "ride af gården", men af militære grunde ændredes ordningen derhen,

at gårdene underholdt et antal hvervede ryttere. Til gengæld for disse pligter var de nævnte gårde fri for en række afgifter og skatter. I Faldsled blev 4 gårde købt og udlagt til ryttergårde, nemlig matr.no. 4a, 7a, 8a, 9a. Gårdene administreredes af det 2. fynske regiment og underholdt 2 ryttere, der i lange perioder var indkvarteret i gårdene.

I forbindelse med en nyordning af rytteriet i 1718 blev en stor del af det gamle fynske ryttergods solgt, heriblandt de 4 gårde i Faldsled. Som køber på auktionen i Odense d.16. april meldte sig ejeren af Steensgård, Friderich Hein. Han var fra 1737 gift med en søster til Preben Brahe på Hvedholm og da ægtebarnet forblev barnløst oprettede Hein og Preben Brahe i forening stamhuset Hvedholm 1751, bestående af Hvedholm, Steensgård og Østrupgård, hvortil kom Damsbo i 1758. I 1798 blev stamhuset ophøjet til grevskab og kaldtes Brahesminde. Stamhuset ejede i 1782 7 af byens gårde, mens Brahetrolleborg og Holstenhus hver havde én. Holstenhus solgte i 1833 sin gård og sine 2 huse i byen til Brahesminde, mens Brahetrolleborg beholdt sin gård og sine huse, herunder kroen, indtil de overgik til selveje.

Overgangen til selveje var indledt allerede i slutningen af 1700-tallet under landboreformerne, men fæstesystemet viste sig mange steder at være sejlilivet. Mens gårdene i Jylland mange steder tidligt overgik til selveje, så blev bønderne på Øerne almindeligvis først selvejere noget senere. I Faldsled skete overgangen til selveje først i løbet af 1874-76, til gengæld kom også husene med i afviklingen af fæstesystemet og i 1890 var der kun 2 fæstehuse tilbage i byen.

Faldsled blev udskiftet af fællesskabet i året 1783. Året før var byens jorder blevet opmålt af kongelig landmåler I.B. Bredsdorff. Selve udskiftningen skete ved landinspektør I.N. Berg i Odense. Før 1783 blev jorden dyrket i fællesskab. Jorden var almindeligvis delt i 3 vange, hvor afgrøderne veklede fra byg til rug og hvilede som græsgang, fældet for kreaturerne, det tredje år. Byg- og rugvangen var inddelt i agerskifter, som igen var inddelt i en række lange smalle agre. I hvert skifte havde byens bønder en ager. Fællesskabet havde sociale fordele. Hagen ved systemet var imidlertid, at den enkelte bonde fik sin jord spredt over et stort område og måtte pløje og høste samtidig med sine naboer. Hensigten med udskiftningen var derfor, at samle den enkelte gårds jord på ét sted, for derved at lette dyrkingen. Det lykkedes dog ikke særlig godt i Faldsled. De lange smalle agre forsvandt, men gårdene fik deres jord spredt på mange forskellige steder, som det fremgår af udskiftningskortet. Da der heller ikke skete en udflytning af gårdene, bortset fra Rønnemosegård der blev udflyttet i 1851 efter en brand, ja så blev der langt til markerne. Det er der stadigvæk, men man har affundet sig med tingenes tilstand og er ikke tilbøjelig til at mageskifte, da enhver er godt tilfreds med sin jord. I øvrigt var der særdeles god grund til, at udskiftningen i 1783 ikke blev nogen mønsterudskiftning. Dengang var det nemlig vigtigt for en gård, at der ikke alene hørte god agerjord, men også skov, eng og tørveskær til. Det gjalt om at være selvforsynende, så man kunne undgå at betale for græs, hø, tørv, brænde og træ til bygninger og redskaber.

I folketællingerne kan vi følge den befolkningsmæssige udvikling i Faldsled.

Tabel 1. Befolkningsudviklingen

år	antal personer	antal familier
1787	118	26
1801	138	29
1834	238	37
1850	276	50
1870	323	64
1880	320	64
1890	256	64

befolknings-
vækst

Som det fremgår af tabellen, skete der en særlig kraftig vækst i årene efter 1801. Denne vækst fortsatte til 1870-erne, hvorefter befolkningstallet gik noget tilbage. Netop i perioden fra 1801 til 1880 blomstrede søfarten i Faldsled og det er nærliggende at antage, at søfarten har været den vigtigste økonomiske faktor for befolkningsfremgangen, der udelukkende faldt på husene.

Som sagt var der i 1662 kun 4 huse, et tal der i løbet af 1700-tallet langsomt voksede indtil omkring 1810, hvorefter antallet af huse hurtigt voksede, sikkert som følge af forbedrede erhvervsmuligheder i forbindelse med søfarten.

Tabel 2. Bebyggelsen

år	antal huse	antal gårde
1662	4	9
1787	8 + kroen	9
1810	9 + kroen	9
1834	16 + do.	9
1843	23 + do.	9
1858	29 + do.	8
1870	35 + do.	8
1890	47 + do.	8

til- og
fraflyt-
ning

I begyndelsen af 1800-tallet rejste befolkningen ikke meget omkring. Det var mest tjenestefolk, der skiftede bopæl, men også enkelte håndværkere og karle, der havde været i kongens klær. Maj og november var de store rejsetider, idet tjenestefolkene på disse tidspunkter skiftede plads. Der var i 1800-tallet en livlig befolkningsudveksling mellem Faaborg og Svanninge sogn, men også de omliggende sogne Horne, Haastrup, Vesterhæsing og Diernæs havde mange til- og fraflyttere fra Svanninge. Forbindelsen til sognene vestpå var noget svagere og til og fra Sjælland og Jylland

ægteskab

flyttede kun ganske få. Man blev hvor man var født og giftede sig med folk fra sognet eller fra et af nabo-sognene. Blandt gårdfolkene var der en udpræget tendens til "enkegifte", d.v.s. man giftede sig med den forrige fæsters enke, hvilket resulterede i ægteskaber med stor aldersforskel, som regel 10 - 20 år. Fordelen var, at man kunne blive gift 2-3 gange og var sikret en tryk alderdom. Men på den anden side når manden som i et tilfælde var 58 og konen 19, så kunne det også give problemer, når der var unge smukke karle på gården. Man finder da også såkaldte uægte gårdmandsbørn. Blandt husfolkene herskede der større aldermæssig lighed mellem parterne, og måske af samme grund var børnerigeligheden større i husene end på gårdene. I løbet af 1800-årene gik "enkegifte" af brug og blev i stedet afløst af aftægtskontrakter.

tjeneste-
folk

De fleste husstande bestod som i dag af mand, kone og børn. Men dertil kom for gårdenes vedkommende ofte forældre og som regel tjenestefolk. Hvis gården ingen arbejdsduelige sønner og døtre havde, holdt man normalt 3-4 tjenestefolk. Havde man derimod voksne sønner og døtre, kunne man helt undvære karle og piger på gården.

erhvervs-
forhold
1787

Som i de fleste landsbyer var landbruget det dominerende erhverv i Faldsled i 1700-tallet. Det gav ikke alene arbejde til gårdfæsteren, hans familie samt eventuelle tjenestefolk, men også i de travle perioder som høst og høst til den løse arbejdskraft, daglejerne. Disse var som regel husmænd eller indsiddere, d.v.s. folk som boede til leje i et hus eller på en gård i landsbyen, hvor de måtte nøjes med en lille stue. Folketællingen 1787 giver et billede af Faldsled som et typisk agrarsamfund. Af 42 erhvervsaktive, hustruer, børn og gamle fraregnet, havde 33 landbrug som hovednæringsvej. Landsbyens beliggenhed ved havet spillede dog en vis rolle for erhvervslivet og især for de jordløse husmænd og indsiddere. De slog sig på fiskeriet. Kvaser bragte fisken til landets større byer og først og fremmest København. Kun 3 indsiddere ernærede sig dog udelukkende ved fiskeri, mens resten 5, klarede sig ved en kombination af fiskeri og gåen i dagleje. For byens 8 husmænd var landbruget det vigtigste erhverv, men 2 havde dog tillige fiskeri som bierhverv. Endelig var der husfæsteren Hans Hansen, der foruden at være bonde, var privilegeret kroholder.

Situationen var stort set den samme ved næste folketælling. Fiskeriet var dog i 1801 gået noget frem på landbrugets bekostning. Fiskeriet var nu husmændenes og indsiddernes foretrukne erhverv, hvis vi skal lægge vægt på folketællingens knappe oplysninger.

Det er først i tidsrummet 1801-1834, der sker en mærkbar ændring af erhvervsstrukturen i landsbyen. Desværre kan man ikke følge denne ændring gennem folketællingerne, for de mangler helt i denne periode. Vi må nøjes med at fastslå, at landsbyen i denne tid forandredes fra et landbrugssamfund med lidt fiskeri og lidt søhandel til et søfartssamfund af

af samme type som Troense og Thursø. Man skal ikke tro landbruget gik tilbage i betydning. Det var hvad det var. Næh, forklaringen ligger i, at husmændene og indsidderne i Faldsled slog sig på søfarten for alvor. Skridtet fra fisker til matros og senere skipper var ikke så langt, og bortset fra enkelte betydningsfulde tilflyttere, herunder en skibsbygmester, var det folk født i landsbyen, der figurerede i folketællingslisterne som søfarende, skipper og skibsejere.

Søfarten trak dog andre folk til, først og fremmest håndværkere. Erhvervsområdet var derfor mere varieret i 1834 end tidligere. Byen havde fået skolelærer og egne håndværkere, nemlig en smed, en snedker, en træskomager og en skræder. Men som sagt var det søfarten og skibsbyggeriet, der nu prægede billedet. Af byens erhvervsaktive personer var over halvdelen tilknyttet søfart og skibsbygning. Der var 8 skipper i byen, 4 skibsredere, 1 skibsbygmester, 2 skibstømrere og 21 søfarende matros og drenge. Dertil kom at nogle af skipperne og rederne var i stand til at holde tjenestepiger, noget uhørt for datidens almindelige husfæstere. Husmændenes husstande var derfor vokset og var nu lige så store eller i flere tilfælde større end den gennemsnitlige gårdhusstand på 7-8 personer. Husmændene havde oftest lidt jord og holdt som regel en ko og et par grise.

Omkring 1850 var handel og søfart i Faldsled i fuld blomstring. Skipperne drev nu også handel med korn og andre varer, og det gik så godt, at købmændene i Faaborg indsendte en klage til ministeriet over de personer i Faldsled, som ulovligt gik dem i bedene. Købstæderne havde nemlig fra gammel tid monopol på søhandel. Det var først og fremmest kroen, men desuden 3 af husmændene, der drev kornhandel og udskibede kornet på egne skibe. Fiskeriet var nu gået meget tilbage. I forhold til Bøjden og Dyreborg lå Faldsled ikke særlig gunstigt for fiskeriet. Kun en enkelt husmand ernærede sig ved fiskeri. Af håndværkere var der nu en smed, en snedker, en træskomager, en skræder og en skomager i byen.

I 1870 var søfarten stadig det dominerende erhverv i byen, men var enten ikke så tillokkende eller kunne ikke beskæftige alle der ønskede det. I alt fald skete der en stigning i antallet af beskæftigede i de øvrige erhverv især inden for fiskeri og håndværk. Til de i 1850 nævnte håndværkere kom nu bager, bedker, tømrer, murer og urmager.

Mens befolkningstallet havde været i uafbrudt vækst siden 1787 skete der i årene mellem 1870 og 1880 en stagnation efterfulgt af nedgang i folketallet i det følgende tiår. Vi kan notere, at såvel søfart som landbrug er gået tilbage i 1890. Det første erhverv ganske drastisk. Da antallet af huse imidlertid er steget, og da antallet af familier er uændret, kan man bedst tolke befolkningstilbagegangen som et resultat af manglende beskæftigelse til byens egne unge, som derfor søgte bort. Det kornproducerende landbrug var i 1870-erne og 80-erne ude i en krise og med hensyn til søfarten, så ændrede den karakter. Dampskibsruterne, kravene om større tonnager, kortere sejltider og gode havneforhold og

erhvervsforhold
1834

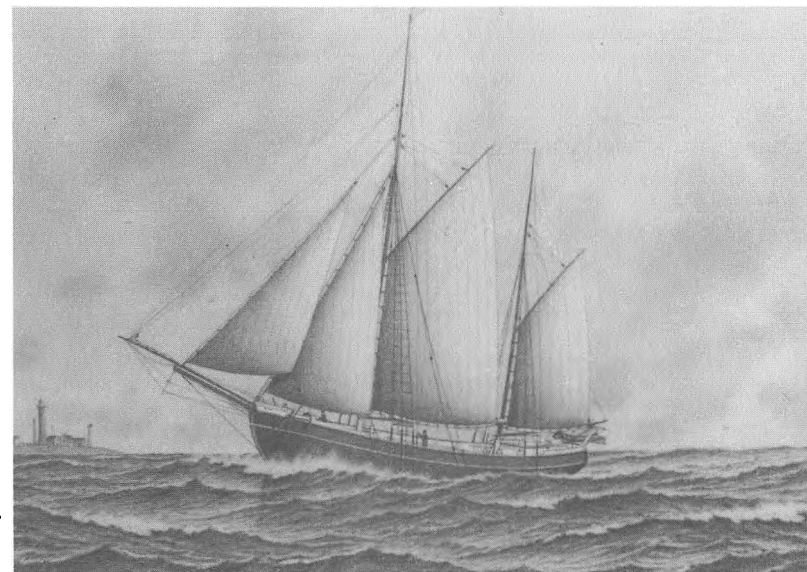
erhvervsforhold
1850

erhvervsudviklingen i 70-erne og 80-erne

som sagt de dårlige afsætningsforhold for dansk korn betød et alvorligt slag mod småskibsfarten og søhandlen, som den blev praktiseret fra Faldsled. Skibsbyggeriet ophørte helt. Håndværk og fiskeri gik derimod frem og i løbet af nogle årtier mistede Faldsled sin status som søfartscenter.

Tabel 3. Erhvervsfordelingen efter hovednæring.

personer	1787	1801	1834	1850	1870	1880	1890
søfart	-	-	40	41	50	34	23
landbrug	33	30	27	31	43	42	32
fiskeri	3	12	3	1	7	9	8
håndværk	-	-	4	5	18	14	27
optalte	36	42	74	78	118	89	90
folketal	118	138	238	276	323	320	256

Galeasen
"C. Stylsvig"
af Faldsled.

Capt. M. J. Jørgensen.

Tegning af
M. A. Hansen 1932.

FALDSLEDS SØFART.

Faldsled var altså en skipperby. Søfarten var gennem det meste af 1800-tallet det bærende erhverv og fortjener derfor nærmere omtale.

Sammenligner man landsbyens befolkningstal med lastedragtigheden af de skibe, der var hjemmehørende i landsbyen, hævder Faldsled sig pænt blandt søfartsbyerne. Omkring 1860 havde Marstal ca. 2.500 indbyggere og en skibsflåde på 239 fartøjer med en samlet lastedragtighed af 3.445 kommercelæster (forkortet kml.) dvs. ca. 1,4 kml. pr. indbygger. Til sammenligning havde Faldsled i 1852 0,92 kml. pr. indbygger og i 1869 hele 2,3 kml. pr. indbygger.

I årene efter 1800 kom der for alvor gang i søfarten. I 1700-tallet havde fiskerne nogle større både som blev benyttet til fiskeri såvel som til fragtsejls og færgeri. Det var små åbne både, der målte fra $\frac{1}{2}$ til et par kommercelæster, velegnet til sejlsads mellem øerne og i bæltterne. Det var fra denne beskedne bådflåde Faldsleds søfart udviklede sig i begyndelsen af 1800-tallet. Næste generation af fiskere og bådførere blev skipperne. I 1802 var der 2 skipperne, nemlig Niels Nielsen og Niels Jørgensen, ejere og førere af de to jagtbåde "Hansine Kirstine" 3 kml. og "De 6 Søkende" ligeledes målt til 3 kml. Den førstnævnte var bygget i Faldsled i 1799 eller 1800.

Hvordan søfarten kom igang, foreligger der ingen oplysninger om. Muligvis har befolkningsvæksten i forbindelse med landbrugets stigende produktivitet i årene efter landboreformerne sat skub i udviklingen. Forudsætningerne var i orden, nemlig en søvant fiskerbefolkning, et beskyttet farvand, skov i omegnen til skibsbygningstømmer, et stort kornproducerende opland samt en kro, hvor kornet kunne oplagres. Kroen spillede fra starten en vigtig rolle for søfartens opblomstring. Derpå tyder det forhold, at kromand Hans Hansens (f.1745, d.1800) døtre alle blev gift med folk, der var tilknyttet søfarten. Det var også kroen, der i 1807 disponerede den første jagt i Faldsled, "Marie Elisabeth".

Krigen mod England 1807-1814 gik hårdt ud over den danske søhandel. Den oversøiske handel gik helt i stå og mange skibe i indenrigsfart blev opbragt af engelske orlogsfartøjer, der var stationeret i de danske farvande. Alligevel fortsatte indenrigshandlen og krigsforholdene kan måske ligefrem have begunstiget Faldsled, der ved sin beliggenhed med hurtig overfart til Als og Slesvig og sine små fartøjer var mindre sårbar over for den engelske flådes blokadeforsøg.

Hvem var de første skipperne i Faldsled? En undersøgelse af de 8 skipperne nævnt i folketællingen 1834 viser, at alle på nær én, Jens Madsen, der kom fra Faaborg og var født på Lyø, var født i Faldsled. Af disse var de 6 sønner af husmænd og inderster, mens en enkelt var ældste søn af gårdfæsteren på matr. 7 a, Birkelygård, hvilken gård han fik i første året efter, da faderen var død.

Det samme forhold, husmændenes og indersternes dominans af søfarten, kommer til udtryk i rekrutteringen af besætningerne. Her var $\frac{3}{4}$ ligeligt fordelt mellem sønner af fiskere, daglejere og skipperne eller skibsejere. Knap en

sociale
skel

skibs-
byggeri

Jens
Møllers
skibs-
byggeri

fjerdedel var gårdmandssønner. Alligevel er det værd at notere sig, at søfarten i starten virkede tillokkende på gårdmandssønnerne. Senere, med landbrugets effektivisering og bedre indtægtsmuligheder, gled de helt ud af billedet som rekrutteringsgrundlag for søfarten. En gennemgang af skipperægteskaber 1815 - 1852 viser, at der tilsyneladende ikke eksisterede større sociale skel mellem skipperne og gårdmændene, idet ægteskaber mellem gårdmandsdøtre og skipperne var hyppige. Der er dog frem mod århundredskiftet en stigende tendens til at skipperne ægtede døtre af andre skipperne og skibsejere. Derimod er der ingen ægteskaber mellem skipperne og tjenestepiger og meget få mellem skipperne og daglejerdøtre. Disse blev ofte gift med matroser og skibstømrere. Åbenbart indtog skipperne socialt en position mellem gårdmændene på den ene side og landarbejdere og matroser på den anden.

En vigtig side af søfarten var skibsbyggeriet, og her var det vanskeligt at klare sig med en lokal mand. Der måtte kapital og ekspertise til udefra og den fik man, da kromandens næstældste datter Ane i 1811 giftede sig med skibstømrer Jens Hansen Møller. Han var født i Troense 1784 og tilhører den store skibsbygger-slægt Møller, af hvis medlemmer der her er grund til at fremhæve Jens Møllers halvfætter Lars Nielsen Møller (f.1768 d.1852), skibsbygmester og skibsreder i Svendborg. Også skibsbygmester Rasmus Møller i Faaborg tilhørte denne slægt. Jens Møller boede i nogle år efter brylluppet i Troense, hvor han sammen med sine to brødre arbejdede på faderens værft. Men efter dennes død overtog den yngste broder, Rasmus Hansen Møller (f.1786 d.1837) skibsbyggeriet og Jens Møller flyttede til Faldsled, opførte et fæstehus og begyndte i 1824 at bygge skibe på en plads på stranden neden for kroen.

Allerede det første år byggede han en skonnert, en lille jagt og en fiskerkvase. I 1837 bemærker C.Dalgas i sin beskrivelse af Svendborg amt: "Et af de første udskibningssteder i Svendborg amt er: Falsted (sic), en landsby beliggende 1 mil norden for Faaborg ved den bugt Hornelandet danner med Fyn. Her udskibes ikke alene korn, men drives betydelig sejlsads og bygges mange skibe. Efter hr. Bille Brahes opgivende, bygger den driftige skibsbygger Jens Møller sædvanligen 2 å 3 fartøjer årlig. For tiden have 6 fartøjer hjemme i Falsted, men benævnte Jens Møller har for ikke længe siden ladet indskrive under Svendborg told-distrikt flere skibe som han ejer i forening med en broder på Tåsinge (Rasmus Hansen Møller), og måske at afgang af skibe i Faaborg står i forbindelse hermed". Det var mest jagter men også en del skonnertes og slupper Jens Møller byggede i Faldsled. Oplysningen om de 2-3 nybygninger om året er ikke overdrevet. I året 1840 kunne Jens Møller aflevere 3 nybygninger nemlig: jagten Anne Margrethe, 35 $\frac{1}{2}$ kml. til købmand Frey i Stubbekøbing, sluppen Caroline, 58 kml. til firmaet Schandorff, Simmekjøer og Malling, samt jagten De tre Venner til skibsrederne Hans Christensen og Niels Jørgensen i Faldsled. Skibene blev bygget for redernes regning eller for egen regning i forventning om snart at finde købere. I alt har omkring et halvt hundrede fartøjer forladt beddingen i Faldsled i årene 1824-1848, deraf ca. halvdelen til redere i Faaborg tolddistrikt.

de første
skippere

kroen

rekrut-
tering

Jens
Møllers
rederi

I 1820-erne og 30-erne drev Jens Møller også rederivirksomhed med sin broder Rasmus Møller i Troense. Sammen ejede de flere større skonnerter hjemmehørende under Faaborg tolldistrikt, men som Dalgas skriver, blev de fra 1835 overført til Svendborg tolldistrikt. Efter broderens død i 1837 fortsatte Jens Møller på egen hånd som reder og havde i 40-erne en jagt, en slup og en skonnert i fart. De blev i perioder ført af hans sønner.

"mester
Jens"

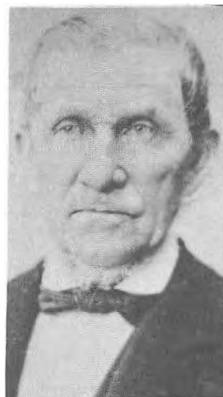
Om den fremtrædende skibsbygmester og -reders person findes enkelte oplysninger. Åbenbart var han gjort af et særligt stof. Det tyder følgende meddelelse af Hans Nielsen i Faldsled på: "Bedstefar (den senere skibsbygmester P.Nielsen) snakkede meget med Jens Møller, der var hans mester og jeg kan da huske, at han fortalte, at ham Jens Møller en dag hoppede ned på en klods, der sat et spir i og det gik op i støvlen. Så løftede han benet lidt, så der var en der kunne trække det ud. Men han blev gående gjorde han og det sagde sjup hver gang, sådan blødte det. Det var også Jens Møller, der altid sagde: Nå da! Og den gang de bar hans kone ud, så fumlede de lidt. Nå da! sagde han. Det var nogle hårde folk dengang. Der var ikke megen hensyntagen hverken til sig selv eller andre". Dette billede af mester Jens, som han blev kaldt, svarer godt til det skudsmål skibsbygmester Poul Barfoed (f.1820 d.1904) i sin levnedsbeskrivelse giver sin læremester Jens Møller: "Selv så han ud som en storslået, vejrbidt, uvasket arbejdsmand. Med al mandens hårdhed, nærgthed og ofte utidige kniberi overfor sine arbejdere og andre, var han dog en pålidelig og i høj grad arbejdsom mand, og de skibe han byggede for sig selv og andre var de bedste og solideste, som man på den tid kunne præstere. At bygge et skib efter tegning forstod Møller ikke, alt gik på et godt øjemål eller, som svensken siger efter gehør". Senere kom Barfoed til at arbejde hos halvfætteren Lars Møller i Svendborg, der også "byggede alle sine skibe efter øjemål - eller som det kaldtes på klamp, men langt fra med den akkuratess og af det gode materiale som Jens Møller".

I slutningen af 1840-erne holdt Jens Møller op med at bygge skibe og nogle år efter rejste han over til sin ældste søn Hans Jensen Møller, der siden 1843 havde bygget skibe i Bandholm på Lolland. Her døde han i april 1859.

Peder
Hansens
bådebyg-
geri

Omtrent samtidig med Jens Møller begyndte Peder Hansen (f.1794 d.1848) at bygge både i Faldsled. Han var født i Flemløse og gift med en pige fra Illum. I 1831 fastede han et nyopført hus på Millinge mark, hvor han efterhånden oparbejdede et betydeligt bådebyggeri. Peder Hansen forsøgte sig også med byggeri af jagter i 1830-erne og 40-erne. I 1846 annoncerede han således i Fyns Stifts Adresseavis en jagtunderbygning og en jagtbygning 10 kml. i sejlbar stand til salg. Året efter brændte hans bådebyggeri imidlertid, og da han var uden forsikring, måtte han opgive bådebyggeriet. Han flyttede til Skrillinge mark, hvor han døde. Flere af sønnerne, der tog navnet Illum efter moderens føde, blev skibsbyggere. Den ældste, J.F. Pedersen Illum, slog sig ned som bådebygger i Faaborg. Den næstældste, Hans Illum Pedersen,

Peder
Nielsens
skibs-
byggeri

Peder Nielsen

ejer-
forhold

(f.1820 d.1894) startede selv et skibsbyggeri i Dyvskrog i Aastrup sogn, afhændede det til en yngre broder N.P. Illum og overtog efter faderen ejendommen på Skrillinge mark, hvor han påny begyndte at bygge skibe. Det blev en større virksomhed, som i tiden frem til 1874 byggede omkring 70 fartøjer, deriblandt en skonnert, Latona, til kromand Hans Hansen i Faldsled.

Det blev Peder Nielsen, der efter treårskrigen, fortsatte skibsbyggeriet i Faldsled. Han var født i Faldsled i 1822, søn af skipper Niels Nielsen på matr. 1 a, og kom i lære hos Møller og arbejde også en tid i Bandholm. I 1851 kom han imidlertid tilbage til Faldsled og begyndte som skibsbygmester. Året efter blev han gift med Ane Marie Christensen, en datter af skibsreder Hans Christensen på matr. 7 e. Det gav ham fornøden økonomisk rygdækning til det meget kapitalkrævende skibsbyggeri. Tiden krævede nu større skibe og Peder Nielsen byggede fortrinsvis skonnerter og galeaser. Træet til skibene blev ofte hentet langvejs fra, f.eks. fra gården Store Appe i Tommerup sogn. Når skibene var færdigbygget, kunne man ikke løbe dem ud på den flade strand. I stedet måtte man rulle dem ud i vandet på store ege- eller bøgestammer. Det var et vanskeligt arbejde i det løse sand, og undertiden afventede man is og frost, der gjorde arbejdet lettere. Bagefter holdt man så rullegilde.

Peder Nielsen boede hos sine svigerforældre og flere af de skibe, han byggede, var bestilt af skibsreder Christensen. Det sidste skib Peder Nielsen byggede, kom i vandet i 1866 og var opkaldt efter hans afdøde svigerfar. Det var skonnerten Hans Christensens Minde på 131 registertons. Herefter var det slut med skibsbyggeriet i Faldsled. Peder Nielsen blev i stedet reder og overtog svigerforældrenes skibsparter. Han døde i 1912.

Almindeligvis var der flere ejere af et skib. På den måde fordelte man den betydelige risiko for tab ved havari eller forlis. I 1852 stiftedes Skibeassuranceforeningen for Faaborg tolldistrikt, og flere skibejere i Faldsled benyttede sig af muligheden for at forsikre deres skibsparter. Som regel havde skipperen part i det skib han førte. Den største part i skonnerten Hans Christensens Minde havde skibsrederenken Maren Christensen, men desuden havde skibets kaptajn Matthias Mikkelsen, gæstgiver Rasmussen i Faaborg samt en gårdmand i Millinge parter i skonnerten. I de mindre skibe var part-haverne meget ofte nære slægtninge og venner. Dette kom til udtryk i skibenes navne, f.eks. De seks Søsken, De tre Venner, De to Brødre o.s.v. Efter 1870, da investering i sejlskibsfarten viste sig mindre tillokkende, måtte skipperne i stigende grad overtage hele det økonomiske ansvar. Det var almindeligt, at de små jagter, der sejlede i indenrigsfart, gik i arv fra far til søn undertiden i flere generationer som i tilfældet med jagterne De seks Søsken og De to Brødre. Indenrigsfarten vedblev at være præget af en række skipperslægter, der ejede hver sin lille jagt.

Om egentlig rederivirksomhed kan man, bortset fra Jens Møller, kun tale i forbindelse med Hans Christensen og

kromanden Hans Hansens virksomhed. Begge handlede fra 1830-erne med korn. De havde hver sin jagt, der som de øvrige små jagter for til København og Slesvig med korn. Hans Christensens hustru Mariane Marie og Hans Kromands Ane Dorthea. Betingelserne for en kornhandel fra Faldsled var den lange vej for bønderne i Broby, Hårby og Jordløse til de nærmeste købstæder. Fremfor at køre den lange vej til Faaborg eller Assens foretrak de den kortere vej til Faldsled, der som ladeplads lå godt beskyttet i Helnæsbugten.

handel

Købmændene i Faaborg var utilfredse med dette forhold og søgte at hævde deres monopol på kornhandel og - eksport. I oktober 1851 sendte de en klage til indenrigsministeriet, hvori det hed: "I landsbyen Faldsled (sic) 1 mil nordvest herfra byen drive i det mindste 4 af beboerne handel med korn og andre varer, der i udstækning kan måle sig med de fleste kornhandlere og købmænd her i byen". Uden tvivl havde man særlig Hans Christensen og kromanden i tankerne. Året efter søgte Hans Hansen da også bevilling til at drive handel. Borgerrepræsentationen gjorde følgende tilføjelse til ansøgningen: "...såvidt os bekendt drives handlen i Faldsled i sin jævne gang, hvilket Hans Hansens andragende viser, idet han fremhæver som en væsentlig grund i favør for en bevilling til ham, at han derved ville kunne våge over, at ingen anden handel fandt sted. Repræsentationen kan imidlertid ikke anse det for passende på denne måde, at skaffe sin kommune en konkurrent for at undertrykke en ulovlighed, som loven kan og bør beskytte imod. I øvrigt ville efter vor bedste overbevisning en handelsbevilling til ansøgeren, ifølge de familieforhold, hvori han står til den øvrige befolkning i Faldsled, være det samme som at give den til alle de, der nu handler underhånden".

konkurrence med Faaborg

Hans Hansen fik ingen bevilling, men borgerrepræsentationen fik heller ikke myndighederne til at standse handlen fra Faldsled. Der er da også grund til at tro, at selvom handlen i Faldsled skadede enkelte købmænd i Faaborg, så var søfarten fra Faldsled et betydeligt aktiv for Faaborg som helhed. En del korn og andre varer blev ganske vist udskibet fra Faldsled, men størstedelen gik over Faaborg, som de fleste Faldsled-jagter besejlede konstant og i realiteten benyttede alle Faldsled-skibene Faaborg havn fremfor ladepladsen i Faldsled. I det hele taget er det vanskeligt, at skille Faldsleds søfart fra Faaborg. Der var en livlig forbindelse både økonomisk og familiemæssigt mellem skippere og redere i Faldsled og Faaborg.

forbindelser til Faaborg

I 1837 var som nævnt tidligere 6 skibe hjemmehørende i Faldsled under Faaborg tolddistrikt. Det var alle mindre jagter under 15 kml., som sejlede i fast fart på København og Flensborg med afstikkere til provinsbyer i kongeriget eller hertugdømmerne. Enkelte sejlede specielt med bygningsmaterialer, f.eks. kalksten fra Faxe eller teglsten fra Holnæs og Egersund. I året 1860 gjorde jagten "Mariane Marie", 14½ kml. følgende rejser alle fra og til Faaborg havn:

28 - 31. marts	til København	med korn og brænde
21 - 25. april	fra do.	med stykgods
28 - 2. maj	til do.	med kornvarer

23.-26.maj	fra København	med stykgods
30.- 2.juni	til Haderslev	med ballast
2.- 6.juni	fra do.	med boghvede
2.- 6.juni	til København	med kornvarer
4.- 7.juli	fra do.	med stykgods
7.-11.juli	til do.	med kornvarer
1.- 5.aug.	fra do.	med stykgods
8.-11.aug.	til do.	med korn og brænde
1.- 5.sept.	fra do.	med ballast
20.-24.okt.	til Flensborg	med kornvarer
3.- 7.nov.	fra do.	med stykgods
3.- 7.nov.	til do.	med kornvarer
udeladt	fra Flensborg	med ?
17.-21.nov.	til do.	med kornvarer
8.-12.dec.	fra do.	med stykgods
8.-12.dec.	til do.	med kornvarer
15.-19.dec.	fra do.	med mursten

Krojjagten Ane Dorthea foretog samme år 9 rejser til og fra Flensborg, 2 til og fra København og en enkelt rejse til og fra Kiel. Ladningerne var de samme som Mariane Maries, d.v.s. kornvarer, brænde ud og stykgods hjem.

Hans Christensens rederi

I 1840-erne blev flåden fornyet og forøget med et par jagter, deriblandt jagten De tre Venner på 35½ kml., altså en stor jagt. Det var skibsreder Hans Christensen, som ejede den største part i den. Hans Christensen (f.1797 d. 1865) var født i Brahetrolleborg, men voksede op i et husmandshjem i Faldsled. I 1828 blev han gift med en gårdmandsdatter fra Birkelygård, Maren Pedersdatter. Han var fisker, men blev i 1833 skibsejer og begyndte at handle med korn. I 1840-erne gjorde han sig gældende som kornhandler, møller og skibsreder. Som det sidste overgik han snart kroen, idet han allerede 1841 havde to jagter på tilsammen 50 kml. mod kroens ene på 11½ kml. Hans Christensen satte ligesom Jens Nøller sine skibe ind i udenrigsfarten, men til denne fart behøvedes større skibe. I 1860 disponerede han foruden jagten Mariane Marie tre skibe i udenrigsfart nemlig, skonnerten Faldsled 55 kml., jagten De tre Søskende 42½ kml., samt De tre Venner, nu omrigget til galease 35½ kml. Hans Christensen døde i 1865, men enken fortsatte rederiet, som efter hendes død blev overtaget af svigersønnen skibsbygmester Peder Nielsen og under ham nåede rederiet sit højdepunkt 1873 med 3 skonnerter og 1 galease, ialt 408½ registertons. I løbet af 1880-erne blev disse skibe solgt, sidst Hans Christensens Minde. Den blev købt af skibsfører Richard Fr. Nielsen i Faldsled og forliste i Nordsøen i november 1902 med hele sin besætning.

Også kromand Hans Hansen (f.1813 d.1878) og hans broder Morten Hansen, der begge i en årrække førte krojjagten, købte i løbet af 1860-erne flere skibe som blev sat i udenrigsfart. Det var skonnerten Latona, bygget i 1865, skonnerten Ane Cecilie, der forliste i 1864 og blev erstattet af Ane Cecilie (II) bygget 1865 i Troense. Hertil kom så jagten Delphinen og krojjagten Ane Dorthea begge i

"Udsigt fra Kroen". Stenders negatvsamling 1912, Det kongelige Biblioteks billedsamling.

indenrigsfart. Efter kromandens død 1878 måtte enken ligesom Peder Nielsen i løbet af 1880-erne afvikle rederiet. Den følgende kromand Hans Hansen fra Als satse på badegæster og keglebane. Kroens dage som centrum for handel og søfart var talte.

vinter- oplægning De mindre jagter, der sejlede i indenrigsfart, lagde op om vinteren i Helnæsbugten, mens de større skonnerter, der sejlede i Nord- og Østersøfart, havde vinterkvarter i Faaborg havn, for så vidt de lagde op. Sæsonen sluttede i december, så man som regel var hjemme til jul. Alt afhængig af vejret lagde man ud igen til februar eller marts.

livs- mønster Jagter og galeaser havde 2-3 mands besætning, skonnerterne 5-6 mand. Søfolkene begyndte deres løbebane efter konfirmationen som drenge ombord i jagter eller galeaser, avancerede til jungmænd og matroser og tog hyre ombord i større sejl-skibe fra Faaborg, Svendborg, Flensborg eller andre søfarts-byer. Med dem kom de på langfart til Vestindien, Brasilien eller Kina. Efter nogle år kom de på navigationsskole og fik papirer som styrmand eller skibsførere. I 30-årsalderen blev de gift, blev skippere på en Faldsled-skude, som de selv anbragte deres opsparede kapital i, eller sejlede som kaptajner og parthavere i Faaborg-skibe. Når de på deres gamle dage gik på land, var fiskeriet det foretrukne retræte-erhverv, men de fleste skipperhuse havde lidt jord eller lejede lidt jord, der kunne give til dagen og vejen.

Konjunkturerne for skibsfarten kan i nogen grad aflæses af skibenes antal og drægtighed i nedenstående tabel:

Tabel 4. Handelsflådens størrelse i Faldsled 1800-1920.

år	antal skibe	drægtighed i reg.tons	både & jagter	slup- per	galea- ser	skon- nerter
1802	2	14½	2	0	0	0
1808	7	36	7	0	0	0
1826	8	206	6	1	0	1
1837	6	139	5	1	0	0
1844	7	277	6	0	0	1
1854	9	322	8	0	0	1
1860	10	408	8	0	1	1
1866	9	616	5	0	2	2
1869	10	740½	5	0	2	3
1873	11	737	5	0	1	5
1878	11	675	6	0	0	5
1885	10	695	5	0	0	5
1889	7	554	3	0	0	4
1893	6	370	3	0	1	2
1907	3	87	0	0	2	1
1916	3	81	0	0	3	0

Da det i kildematerialet er vanskeligt, at skelne mellem skibe hjemmehørende i Faldsled og skibe hjemmehørende i Faaborg, skal tabellen tages med et vist forbehold. Alligevel er tendensen klar. I tiden frem til 1860-erne en støt voksende skudefart baseret på mindre jagter i indenrigsfart og enkelte større skibe i udenrigsfart. Derefter fra midten af

konjunk- turer

60-erne til slutningen af 1880-erne en blomstringsperiode, hvor man satse på udenrigsfart og derfor større tonnage. I løbet af 90-erne skete så en stærk reduktion af flåden og såvel de små jagter som skonnerterne forsvandt. Tilbage blev en lille stamme af nybyggede galeaser. Det var galea-serne Bertha, Marie og C.Stylsvig. Alle velbyggede og vel-sejlende fartøjer, der havde ord for at være usædvanligt godt holdt.

Forklaringen på ændringerne i sejlskibsfarten skal søges i de teknologiske, politiske og økonomiske forandringer i sidste halvdel af 1800-tallet. I 1857 blev Øresundstollen ophævet, og Faaborg mistede en stor del af den transit-handel, der havde været mellem Hamborg og Odense, idet varerne nu blev lige så billige i København som i Hamborg. Dertil kom fra 1860-erne konkurrencen fra jernbanerne og dampskibsruterne og i 1870-erne ophørte den traditionelle danske korneksport. Resultatet var, at de små jagter, der havde besørget det meste af den indenrigske varetransport, forsvandt. De større skibe, der sejlede i Nord- og Østersø-fart, blev udkonkurreret af dampskibene og forsvandt kort efter århundredskiftet. Galeaserne var dog stadig rentable i tiden efter 1900, men også de blev snart indhentet af udviklingen, tillands udkonkurreret af banerne og bilerne, tilsøs af motorskibe. Det sidste skib ejet og ført af en falbo var C.Stylsvig, skipper Martin Jørgensen. Det blev solgt i 1942.

Skonnerten
Maren Christensen
af Faldsled.
Cap^{tn} N. Nielsen.
Akvarel af
And. Lind, London.

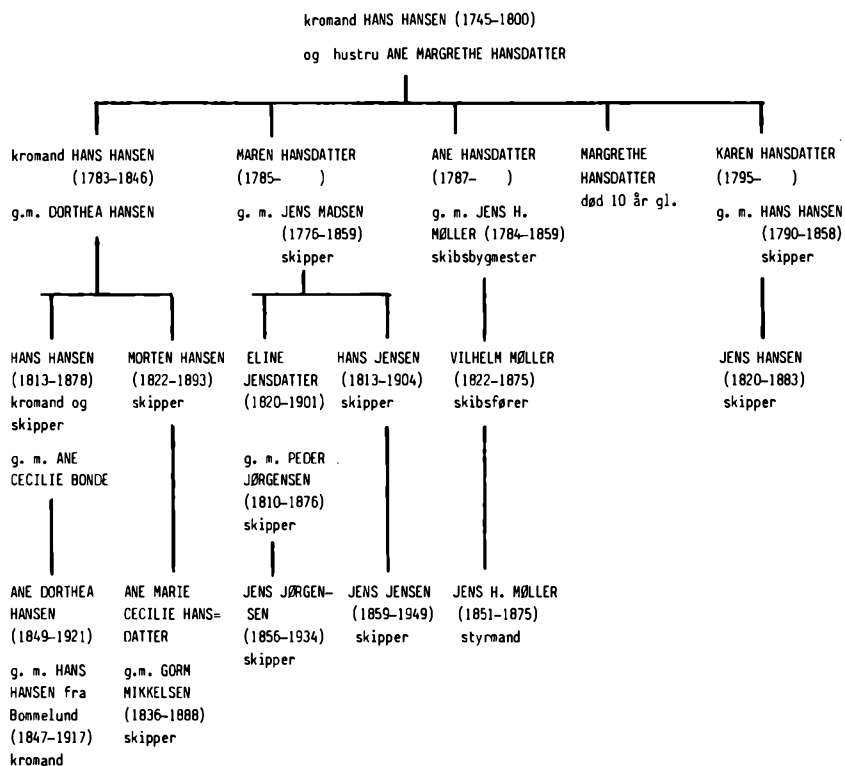
SKIBSLISTE 1800-1920

skibets navn	drægtighed i kml./rgt.	byggested og - år	hjemmehørende i Faldsled	skibets førere	skibets hovedredere
FISKERKVASER:					
Marie Elisabeth	3½ kml.	byg. Ereskøbing 1801	- ca.1828	Andr. Thuesen	Hans Hansen
Svanen	3½ kml.	Faldsled 1824	1824-1834 solgt	Hans Jørgensen	Hans Jørgensen
JAGTER:					
Ane Dorthea (Kro jagten)	11½ kml.	Faldsled 1830 af J.H.Møller	1830-1896 solgt	H.Jensen J.Rasmussen Morten Hansen Hans Hansen N.H.Storm N.P.Jeppesen	H.Hansen Kromand Morten Hansen N.P.Jeppesen
Ane Kirstine Cecilie	9½ kml.	Faldsled 1828	1828-1833 solgt	H.Pedersen	Peder H. Storm
Anne Margrethe	6 kml.	Faaborg 1820	1820-1826	Jens Madsen	skipperen
Birgitte	2 kml.	-	ca.1800-1810	Rasmus Hansen	skipperen
Carl & Nanna	21 rgt.	Ulbølle 1855 af J.F.Hoffman	1883-1896 solgt	N.H.Storm	skipperen
De 11 Søkende	14½ kml.	Faldsled 1845 af P.Hansen	1845-1848	N.P.Pedersen	Peder Hansen
De 6 Søkende	20½ rgt. før 76 7½ kml.	Faldsled 1841 af J.H.Møller ombygget 1876 i Faaborg	1841-1895 solgt	H. Jensen H.Jensen J.Jensen	Jens Madsen skipperen skipperen
De 6 Søkende	7 kml.	Faaborg 1792	1792-ca.1830	Niels Jørgensen Jens R. Storm	skipperen Niels Jørgensen
De 2 Brødre	9½ kml.	Faldsled 1845 ombygget til galease.	1845-1894	P. Jørgensen J. Jørgensen	N. og P.Jørgensen skipperen
De 3 Venner	35½ kml.	Faldsled 1840 af J.H.Møller ombygget til galease ca.1860	1840-1871 solgt	N.P.Storm R.Jensen J.Hansen	Hans Christensen do. do.
skibets navn	drægtighed i kml./rgt.	byggested og -år	hjemmehørende i Faldsled	skibets førere	skibets hovedredere
Delphinen	14 rgt.	Faldsled	1872-1876 solgt	H.Hansen	skipperen
Eline Margrethe	6 kml.	Faldsled 1829	1829-1840 solgt	Jens Madsen	skipperen
Faders Minde	14½ rgt.	Ommel 1825	1867-1879 solgt	L. Pedersen	skipperen
Fortuna	23½ kml.	Faldsled 1841 af J.H.Møller	1841-1844	N.C.Møller	Jens H.Møller
Frederikke Cecilie	13 kml.	Faldsled 1827	1827-1852	Niels Nielsen	skipperen
Hansine Kirstine	7 kml.	Faldsled 1800	1800-ca.1830	Niels Nielsen Hans Pedersen	skipperen Peder Storm
Johanne Elisabeth	9½ kml. før 1866 7 kml.	Stige 1836 ombygget i Strandhuse 1866	1853-1887 solgt	N.J.Rasmussen	skipperen
Maren Johanne	8 kml.	1848	1848 - 1862 solgt	J. Jensen F.W.N.Illum J.Jensen	skipperen J.Jensen skipperen
Mariane Marie	14½ kml.	Faldsled 1833 af J.H.Møller	1833-1868	H.Hansen N.P.Storm L.Pedersen	Hans Christensen do. do.
Marie Elisabeth	8 kml.	Faldsled 1828	1828-1832 solgt	Hans Hansen	Hans Hansen Kromand
Marie Kirstine	8½ kml.	Faldsled 1828	1828-1840	Mads Jørgensen	Jørgen Madsen Mads Jørgensen
Nielsine Margrethe	12½ kml.	1853	1853-1862	Niels Nielsen	skipperen
SLUPPER:					
Anna Margrethe	44 kml.	Faldsled af J.H.Møller	-1844	C.J.Møller	J.H.Møller

skibets navn	drægtighed i kml./rgt.	byggested og -år	hjemmehørende i Faldsled	skibets førere	skibets hovedreder
Elise	16 kml.	Faldsled 1828 af J.H.Møller	1828-1838	M.Rasmussen P.H.Gråe C.Hansen	J.H.Møller do. do.
Genveien	4 kml.	Svendborg 1813	1813-1828	Mads Jørgensen	Mads Jørgensen
GALEASER:					
Bertha	27 rgt.	Faaborg 1896 af R.Møller	1897-1916 solgt	J.Jensen	skipperen
De 3 Søkende oprindelig jagt	42½ kml.	Faldsled 1857 af P.Nielsen rigget om i 1860-erne.	1857-1874 forlist	N.M.Svarer N.H.Storm	Hans Christensen do.
Marie (I) oprindelig jagt	25½ rgt.	Skårupør 1851 ombygget 1890 i Svendborg	1890-1898 solgt	R.Nielsen	skipperen
Marie (II)	24 rgt.	Faaborg 1898 af R.Møller	1899-1916 solgt	R.Nielsen	skipperen
C.Stylsvig	29 rgt.	Faaborg 1909 af R.Møller	1926-1942 solgt	J.Jørgensen M.Jørgensen	skipperen
SKONNERTER:					
Ane Cecilie (I)			-1864 forlist	K.H.Mogensen	Hans Hansen
Ane Cecilie (II)	64 rgt.	Troense 1865	1865-1880 forlist	K.H.Mogensen Gorm Mikkelsen	Hans Hansen do.
Betzy Susanne	64½ kml.	Faldsled 1824 af J.H.Møller	1824-1835	L.Jacobsen A.C.Thurøe	J.H.Møller do.
De 8 Søkende	67 kml.	Faldsled 1834 af J.H.Møller	1834-1835	H.J.Pedersen	J.H.Møller og R.Møller i Troense
Faldsled	55 kml.	Faldsled 1853 af P.Nielsen	1853-1891 solgt	N.P.Storm H.P.Mogensen N.Nielsen Jens Hansen	Hans Christensen do. P.Nielsen do.
Hans Christensens Minde	131 rgt.	Faldsled 1866 af P.Nielsen	1866-1902 forlist	M.Mikkelsen M.Mikkelsen	H. Christensens enke P.Nielsen

skibets navn	drægtighed i kml./rgt.	byggested og -år	hjemmehørende i Faldsled	skibets førere	skibets hovedreder
				Rich.Nielsen Rich.Nielsen Frits Storm	P.Nielsen Rich.Nielsen Rich.Nielsens enke
Juno	36 rgt.	Arnis 1860	1899-1907	J.H.Madsen	skipperen
Latona	61 kml.	Skrillinge Mark 1865 af Hans Illum	1865-1887 solgt	G.Mikkelsen L.C.Møller J.Albertsen	Hans Hansen do. do.
Maren Christensen	105 rgt.	Faaborg 1872 af R.Møller	1872-1887 solgt	Niels Nielsen N.Fr.Nielsen	P.Nielsen do.
Mathilde	23 rgt.	Faldsled 1855 af P.Nielsen ombygget i Skrillinge 1877	1896-1906 solgt	N.P.Jeppesen	skipperen
Preben Bille Brahe	75 kml.	Faldsled 1830 af J.H.Møller	1830-1834	N.Fylster N.Hansen	J.H.Møller og R.Møller i Troense
Sine	150½ rgt.	Kiel 1858	1882-1901 ophugget	H.J.Andersen	skipperen
To Brødre	48 kml.	England	1840-1846	C.H.Møller	J.H.Møller
Vidar	46 rgt.	Barth 1900	1923-1937 solgt	C.H.Jeppesen A.H.Jeppesen	skipperen skipperen
BRIGGER:					
Eleonora Sophie	72 kml.	Faldsled 1827 af J.H.Møller	1827-ca.1832	J.Pedersen	J.H.Møller og R.Møller i Troense

KROSLÆGTEN

KILDEHENVISNINGER

Rigsarkivet, København (R. A.)
Landsarkivet, Odense (L. A.)
Byhistorisk Arkiv, Faaborg (B. A.)

Afsnittet om Faldsleds historie:

Matriklen 1662, Rentekammeret no. 311,83, R.A.
Det fynske Ryttergods, 2. regiments jordebog 1696 og auktionsprotokol (16.4.1718) L.A.
Folketællinger, Faldsled, Svanninge s., 1787, 1801, 1834 1850, 1870, 1880, 1890, R.A.
Kirkebøger, Svanninge sogn, L.A.

Afsnittet om søfarten:

Kirkebøger, Svanninge sogn, L.A.
Salling Herredsfogeds arkiv, navneregistre, skøde- og panteprotokoller samt næringsbøger 1862-1912, L.A.
Faaborg Magistrats arkiv, borgerrepræsentationens kopibog 8. juni 1847, 27. okt. 1851 og 17. marts 1852, L.A.
Skibsregistreringskontoret, alfabetisk navnefortegnelse, skibsregistreringsprotokoller, R.A.
Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, udskriftskartotek.
Forhandlingsprotokol f. skibsassurancen i Faaborg, B.A.
H. C. Jørgensens samling, sejskibskartotek, læg XXV om søfart, B. A.
Jørgen Møller: Skibsbyggerlægten Møller fra Troense, Odense 1949.
C. Dalgas: Svendborg Amts Beskrivelse, Svendborg 1837.
Handels- og Søfartsmuseets Årbog 1953, Poul Barfoeds Levnedbeskrivelse.

Afsnittet med den topografiske registrant:

Faaborg Dommer-Arkiv, realregistre til skøde- og panteprotokoller, L.A.
Salling Herredsfogeds arkiv, realregistre til skøde- og panteprotokoller, L.A.
Svanninge kommunale arkiv, fæstegårde og -huse iflg. den nye matricul (1844) L.A.
Brahesminde godsarkiv, jordebøger for Steensgård 1742, 1787, 1805, 1814, 1824 og 1859, for Damsbo 1761, L.A.
Den almindelige Brandforsikring, Salling hrd., brandforsikringsprotokol 241/33, brandforsikringsprotokol 241/1 - 4, samt 241/14, brandtaxationsprotokol 242/1 - 10, L.A.
Mette Marie Hansens samling, B.A.

Kortmaterialet:

Kort over Faldsled 1782, Matrikeldirektoratet.
Kort over Faldsled Mark 1810, Matrikeldirektoratet.
Kort over Svanninge sogn, 1:10.000, plan 2, ført a jour 6.8.1975, Teknisk Forvaltning, Faaborg Kommune.

- o -

En særlig tak til de faldsledboere, som velvilligt har stillet fotografier til rådighed, og som gennem en række samtaler har bidraget med oplysninger især om søfarten.

Registrant

over Faldsleds bevaringsværdige bygningsmiljø 1975

Landevejen 98 og 101 (øverst) og Landevejen 103 og 105 (nederst)

Faldsleds nordligste bebyggelse lige syd for Damsboskovene er en del af det særligt bevaringsværdige miljø i Faldsled. Men da området ligger uden for Fåborg kommunegrænse, skal en nærmere beskrivelse ikke gives her.

brugere / ejere:

1843 sømand Jens Jensen

1875 dagleier Jørgen Jensen

1896 Niels Chr. Hansen

1899 Rasmus Hansen

1904 Jens Nielsen

1924 Hans Jørgen Elias Schultz

1927 Carl Herbert Valdemar Jensen

1942 Verner Christensen

1954 Mogens Normann

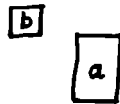
Huset er opført 1841 for sømand Jens Jensen og hørte under Steensgård gods. Fra opførelsen var det 5 fag stort og 12 alen i dybden, bygget af fyrretømmer i egefod, fyrre overtømmer, murede vægge af brændte sten, stråtag, 1 skorsten, fjellegulve i de 3 værelser. Fra nord indrettet til 2 fag storstue, spisekammer, 1 fag forstue, bryggers og 2 fag til dagligstue og sengekammer. Ved Jørgen Jensens køb af ejendommen i 1875 omtales den som: et våningshus opført af bindingsværk, med brændte murstensvægge og stråtag 5 fag samt en tilbygning stor 2 fag. I 1904 er stuehusets sydgavl blevet grundmuret.

grundrids

1874

a. stuehus

b. tørvehus

"Bøkkuset". Feriebolig. Bindingsværk i 5 fag med hvidkalkede tavler og sort afstolpning, halvvalmet stråtag og rygningstræer. Sindre gavl ændret til grundmur (1904) og senere forhøjet, så at den tidligere gesims ses som et profileret bånd tværs over overgavlen. Regelmæssig facade med småsprossede, hvide vinduer og fir, gammel fløjddør med fyldinger, grå og beige med mørke staffelinger. Søjhus af bindingsværk med halvvalmet stråtag og rygningstræer. Harmoniske omgivelser med stenpigning, tjørnehæk og roser. Landskabet her ved Hattebøkkens ullaeb er meget karakteristisk med lave græsange og stendiger og den slyngede landevej. Det lille hus med de 2 stynede popler foran falder smukt ind i dette miljø.

brugere / ejere:

1845 søfarende Niels Jacob Rasmussen

1877 skipper Niels Jacob Rasmussen

1903 Peter Fr. Rasmussen

1909 enken Marie Sørensen

1917 Johannes Nicolai Nielsen

Huset er opført 1844 for Niels Jacob Rasmussen fæstehusmand under Steensgård gods. Som dengang almindeligt, opførte han på egen bekostning huset og slap derfor for at betale indfæstning, en kontant sum der blev erlagt ved fæstebrevs udstedelse. Det nyopførte hus var inddelt i 6 fag, 11 alen dybt, bygget af ege- og askeunder-tømmer, askespær og fyrre lægter, havde stråtag, murede vægge af brændte sten, 1 skorsten og ovn. Bygningen var indrettet til 3 stuer med fjellegulve, 1 kammer med stengulv, kælder og bryggers. Gavl grundmuret senere end 1906, ellers ingen ændringer.

grundrids

a.stuehus s.n. bdv.strå 1906

a

Beboelseshus. 6 fag bindingsværk, grundmuret nordgavl, hvidkalkede tavler, sort afstølpning, stråtag med halvvalme, facade med småsprossede, hvide vinduer, fyldingsfløjdon (empire), pastelblå med mørk staffering, endvidere sorttjæret halvdon. Betonbelægningen, der har afløst pigbelægningen, er uheldig og farlig for fodtømreret. Kalkning af den ellers rigtigt udformede skorstenspipe ville understrege murværkets samhörighed. Huset er isøvrigt et fint og typisk eksempel på et mindre, fynsk 1800-tals bindingsværkshus. Syrenhegn og den høje, enlige birk understøtter på enkel og god måde husets traditionelle og ukunstlede prag.

brugere / ejere:

1853 skipper Morten Hansen

1874 skipper Morten Hansen

1911 enken Hansine Karoline Hansen

1911 Anna Marie Cecilie Hansen

1948 K.F.U.K.

1950 Th. Funkholt

1951 Else Petersen

1955 Ricardt Hansen

1956 Børge Gordon Nielsen

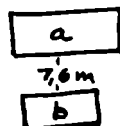
1957 Magnus Larsen

1959 Mogens Bisgård

I 1853 fæstede Steensgård en parcel af den i 1852 nedlagte gård matr.no. 2 til skipper Morten Hansen, en søn af kromand Hans Hansen (f.1783 d.1848). På grunden opførte skipper Hansen samme år et stuehus på 11 fag, 27 alen langt og 13 alen dybt af grundmur med fyre overtømmer og tegltag. Der var 2 skorstene med jernluger og 1 ovn. Alt var indrettet til beboelse fra syd således: 7 fag til storstue, gæstekammer, dagligstue, sovekammer, børnekammer, forstue, loftsgang - med fjellegulve, 2 fag til køkken og bryghus og 2 fag til pigekammer og spisekammer. Dertil en bygning mod vest parallelt med stuehuset, 9 fag, 11 alen dyb og 21 1/2 alen lang, bindingsværk med blandet undertømmer og fyre overtømmer, murede tavler, stråtag. Indrettet fra nord til 3 fag lade, 3 fag lo med port, og 3 fag ko- og brændehus samt vandhus. En del af bindingsværket i ladebygningen er omsat i grundmur, men ellers står bygningerne i alt væsentligt uændret siden opførelsen.

grundride

1873

a. stuehus

b. lade

"Petersminde". Beboelseshus. Grundmur, 11 fag (1853), rødt tegltag, opskalket og med halvvalme, hvidkalket mur, profileret hovedgesims, lysegrå pudset sokkel med profileret afslutning. En brudt gavelfronton, der spænder over de 3 midterste fag, udfyldes af et konsolbåret halvrunder vindue i en rillet indfatning, der danner fronton over den lysegrå, slanke fløjdon med hvide bossagefyldingen. Imellem den lysegrå indgangsindfatning og portvinduet er indskudt et indskriftbånd, flankeret af ornamenterede kvadrater. Trappe af 3 granitsten. Lysegrå dør- og vinduer med nedre tværsprosse. Lysegrå hjørnerustik. Parallel bagbygning, hvidkalket grundmur og halvvalmet, rødt tegltag, mod nord en forbindende teglafdækket mur. Stendige mod gaden. - Dette skipperhus fremtræder som et enkelt og fornømt landsted, og det er et eksempel på, hvor fint de klassicistiske idealer har præget landlig, fynsk byggeskik. I den ret lange frontes monometri distingverer midterpartiet sig med enkle og sluttede former, mens hjørnernes kvadre og de yderste vindueløse fag giver facaden tyngde og ro. Man savner de 2 oprindelige, rigtigt placerede skorstenspiber, og et nyt rustikt hegn af store vandrette granrafter ved sydøstgavlen er malplaceret. Hæk eller hvidmalet stakit bør foretrækkes her i overensstemmelse med klassicismens regelrette linier og lyse tone.

brugere/ejere:

1845 skipper Niels Pedersen Storm

1876 Frits Rasmussen Storm

1923 købmand Hans Storm

1927 Hans Chr. Jensen

1941 Einar Löytved

1947 Holger Eriksen

1952 Marie Zoffmann Petersen

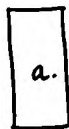
1959 Rigmor Rasmussen

1973 Hans Storm

Huset er opført for skipper N.P.Storm på en grund, udlagt fra gården matr.no. 7. Det blev opført som en bindingsværklænge, inddelt i 8 fag, 12 alen dyb, af egetømmer forneden og fyrretræ foroven, samt med murede vægge af brændte sten i kalk, stråtag, 2 skorstene og 1 ovn. Indretningen var fra sydøst følgende: 2 fag til sovekammer med 2 indklædte senge (alkover), spisekammer og brændehus, 3 fag dagligstue, forstue og køkken og 3 fag til storstue, bryggers og tørvehus bagved. I stuerne var der fjellegulv, i køkkenet og forstue stengulve. I 1877 lod skipper F.R.Storm forsiden grundmure. I 1918 blev der på bagsiden tilbygget et vaske- og brændehus af bindingsværk og grundmur og med tegltag.

grundrids 1877

a. stuehus nv.-sø. grdm./bdv. stråtag

"Skipperhuset". Beboelseshus. 9 fag grundmur, hvidkalket, nordgavl af bindingsværk, stråtag med halvvalme, i kanten af tagkragget en række røde tagsten, hovedgesims med tand-snit, hvide småsprossede vinduer med 4 ruder i højden. Grundmuret udhus med halvtag. Nyere stendige og granit-pæle mod gaden. Den grundmurede facade, der har afløst bindingsværket, var oprindeligt udformet helt symmetrisk med 4 vinduesfag på hver side af hoveddøren og har således haft et fornuftigt præg. Sålbankene af gule klinker er en meget uheldig nyskabelse ligesom den dominerende kvist i taget. Hvis skorstenene og sålbankene blev hvide, og det manglende vindue yderst til højre ved lejlighed gendindsattes (og kvisten sløjfedes), ville husets enkle og klassicistisk prægede facade fremtræde på en overordentlig smuk måde, et skipperhus værdigt.

brugere / ejere:

1836 matros Jørgen Rasmussen

1876 Marie Kirstine Rasmussen

1916 Jørgen Bonde Abildtoft

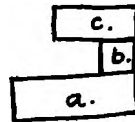
1935 Ane Johanne Marie Abildtoft

1948 Sara Bonde Abildtoft

Huset er opført 1836 for styrmand Jørgen Rasmussen fæster under Steensgård samme år. Oprindeligt var det en bindingsværksbygning, beliggende tæt mod landevejen, 7 fag lang og lo alen dyb, af ege undertømmer og fyrre overtømmer, med murede vægge af brændte sten, stråtag og 1 skorsten. Fra vest indrettet til storstue, forstue, dagligstue, sengekammer alt i søndre side og i nord køkken og kælder. I 1885 blev stuehuset forlænget med et par fag stadig i bindingsværk med stråtag. Men i 1924 blev en stor del af bindingsværket omsat i grundmur ligesom den 3 fag store kvist sandsynligvis er påsat dette år. Taget blev cementtagsten.

grundrids 1924

a. stuehus/butik	bdvrk/grdm.cement
b. vaskehus	do. do.
c. hønse/svinehus	do. do.

Beboelsehus. 9 fag grundmur, hvidkalket, sydgavl af bindingsværk, heltaget har røde cementsten og halvvalme, midt for en høj 3-fags gavlkvist med skiferbeklædte vænger, hvide, sprossede vinduer med konsolsålbanke og let buet stik, hovedgesims med tandsnit, lysegrå fløjdn med 3 fyldinger i højden, 4-trins cementtrappe med vænger, nyere stendige og granitpæle mod gården, elmetræer mod nordvest. Stueetagers udformning stammer fra 1885, den senere overbyggede store gavlkvist har vel i nogen grad forringet husets arkitektoniske kvalitet, men huset er stadig et værdifuldt led i miljøet.

brugere / ejere:

1833 skipper Rasmus Hansen

1871 dagleier Frederik Andersen

1874 dagleier Frederik Andersen

1894 skibsfører R.H. Andersen

1937 mælkehandler Rasmus Blom Andersen

1966 Ellen Kirstine Andersen

Huset er opført i 1831 for skipper Rasmus Hansen, fæstehusmand under Steensgård, oprindelig som en 6 fag lang bindingsværksbygning i en dybde af 10 1/2 alen. Bygget af egetømmer fornedet og fyrretømmer foroven, med murede vægge af brændte sten og stråtag. Det hele indrettet til beboelse med en skorsten og fjellegulve af nye fyrrebrædder. Til huset hørte ifølge fæstebrevet også brugen af en ørredgård i Hattebækken og som betaling fordrede Steensgård et vist kvantum friskfanget ørred eller laks, årligt. I 1887 blev pladsen for trang i de 6 fag stuehus og huset blev derfor forlænget mod nord med en grundmuret bygning med cementtagsten. I 1918 kom et vaske- og brøndehus af bindingsværk, grundmur og med stråtag samt et redskabshus til. Hele facaden blev sandsynligvis grundmuret i 1887.

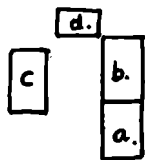
grundrids 1918:

a. stuehus 1831

b. do. 1887

c. vaskehus 1918

d. redskabshus 1918

Beboelseshus. 9 fag grundmur, hvidkalket, sadeltag med rødt tegl. facadeudformning fra 80-erne, hovedgesims med tandsnit, gavlgesims med savsnit, sprossede, hvide vinduer med svagt buet stik og hvide sølbørke, grøn fyldingsfløjden med smal rude foroven, cementtrappesten. Udhuse med halvtage. Ligusterhæk på stendige langs haven mod syd. Blomsterbede og stakit, evt. hæk ville nok passe bedre til husets stil og den fynske tradition end forhavens nuværende bjergfyr. Huset har iøvrigt meget gode proportioner og falder fint ind i gadebilledet.

Assensvej 535

Matr.no. 9 d

brugere / ejere:

1830 skipper Mads Jørgensen

1874 skipper Jørgen H. Madsen

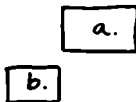
1909 Marius Madsen

1946 Ellen Justesen og Anna Christina Justesen

1953 snedker Osvald Bahl

I 1830 fæstede Steensgård gods til skipper Mads Jørgensen "et af nye opført hus i Faldsled bye". Det nyopførte hus lå syd-nord og var 6 fag langt og 12 alen dybt, af bindingsværk med egetømmer forneden og fyrretømmer foroven (i taget). Huset havde murede vægge i brændte sten, stråtag og 1 skorsten. De 5 fag var til beboelse og 1 fag var til et tørvehus. Der var fjellegulv i 2 hele og 2 halve fag. Mellem 1858 og 1874 blev der opført en bindingsværksbygning nordvest for stuehuset til brændehus. Der var stråtag som idag. I 1925 blev stuehusets bindingsværk i vestsiden omsat i grundmur, men ellers står det lille skipperhus ret uændret siden opførelsen.

grundrids 1874:

Assensvej 535

Matr. nr. 9 d

Beboelsesbygning. 6 fag bindingsværk, hvide tavler med rester af mønstermurværk, sort afstolping, grundmur mod vest, stråtag med halvvalme, småsprossede, hvide vinduer med blå karme. Nyere indgangsdør med vandrette profilister, blimalet. Granittrappesten, stenpigning og roser, 2 bøgetræer mod nord. Udhus af 4 fag bindingsværk og halvvalmet stråtag. Uregelmæssigheder i bindingsværkets fyldtømmer i facaden tyder på visse, tidligere ændringer. Facadeudformningen har rimeligvis oprindeligt svaret til den, vi finder i huset på Assensvej 551. Bindingsværks-gavlene med det tætte fyldtømmer er karakteristisk for den fynske bindingsværkstradition. Huset, der ligger i nær kontakt med de flade strandenge, har stor miljømæssig værdi. Hvor samhörigt et udhus kan og bør fremtræde, ses tydeligt her.

brugere / ejere:

1838 skipper Niels Nielsen junior

1876 skibsfører Niels Nielsen

1912 Hans Jørgen Nielsen

1959 Erik Bork

1836 opførte skipper Niels Nielsen et hus i Faldsled by og i januar 1838 fik han af Steensgård gods fæstebrev på hus og grund, der var udstykket fra gårdmand Hans Hansens ejendom, matr.no. 8 a. Niels Nielsens hus var 9 fag langt og 11 alen dybt, bygget af egetømmer forneden og fyrretømmer for oven, med murede vægge af brændte sten, stråtag og 1 skorsten. Huset var indrettet således set fra vest: storstue, forstue, dagligstue og sengekammer i syd og i nord køkken og kælder. I østenden var 1 fag helt igennem til tørvehus. I 1853 var stuehuset uændret, bortset fra at der nævnes 2 skorstene og 1 ovn samt en rad tagsten i stråtaget, men dette år blev der øst for og parallelt med stuehuset opført en bygning af bindingsværk 7 fag eller 17 alen lang og 9 alen dyb, af blandet tømmer, med murede vægge og stråtag, fra syd indrettet til 2 1/2 fag lade, 2 1/2 fag lo og 2 fag kostald. Bagbygningen er fornylig ombygget.

grundrids 1919

a. stuehus bdvk. og strå

b. svinehus do. do.

b.

a.

Assensvej 54o
Matr. nr. 8^b

Beboelsehus. 12 fag bindingsværk med hvide tavlv og sort afstolpning, halvvalmet stråtag og en række røde tagsten i tagskægget, i facaden 3 rundbuede, hvide tagkviste, 2 pastel- og almueblå fyldingsfløjldøre og 3-trins granitstenstrapper, den ene med et fint, enkelt smedejernsgelønder, småsprossede, almueblå vinduer. Baghus, ombygget med delvis nyt bindingsværk, saddehtag, bølgeeternit og moderne skorstenspipe. Forhuset, der ligger tæt ud til gaden, har en solid, sorttjernet sokkel, der løfter den kørre, regelmæssige facade op over det skrånende terræn med toppede brosten og roser. Facadens taktfaste opdeling accentueres af trappernes forløb og af 2 pare skorstenspiber i de samme akser. De 3 nyere kviste bringer desværre for megen uv i tagfladen. Huset spiller en fremtrædende rolle i det bevaringsværdige miljø.

Assersvej 538
Matr. nr. 7^a

"Vesterled". Landbrug. Stuehus fra 1911, tidstypisk i "præsentabel" villastil med gavlkvist og saddehtag med udhæng, grå cementtagsten, hvidkalket pudset mur, hvide dannebrugsvinduer i indfatninger og med konsolsælbanke. Mod øst udlonger og en med mur lukket gårdsplads. Muret garde af tilhugne sten mod gaden. En klippet hak ville give en rolig og skjermende afgrænsning mellem have og vej. Selv om forholdet mellem kvist og vinduesplacering ikke er helt harmonisk, falder huset ganske godt ind i helheden.

brugere/ejere:

1855 Lars Pedersen Illum, dagleier

1874 Lars Pedersen Illum

1878 skibskaptajn Hans Pedersen

1912 enken Hansine Pedersen f. Hansen

1920 Laurits Louis Skov

1950 bager Axel Skov

1963 Sv.O. Rasmussen

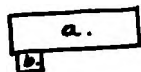
1963 Maren Sofie Eriksen

Huset er opført i 1854 af Lars Pedersen Illum, som året efter fik fæstebrev fra Steensgård på hus og grund. Huset var opført som en 6 fag eller 15 3/4 alen lang bindingsværksbygning, 10 3/4 alen dyb, på en syld af kløvede kampesten og med egefod, blandet undertømmer og fyrre overtømmer. Det havde murede vægge af brændte sten i kalk og stråtag og 1 skorsten med ovn. Der var loft over alle rum og fjellegulv i 3 stuer. Bygningen var fra nordvest således indrettet: 2 fag storstue, køkken og huggehus, 1 fag gang, ovn og skorsten, 2 fag dagligstue, sovekammer med 2 indklædte senge. - Mellem 1858 og 1878 er huset blevet forlænget til de nuværende 9 fag. I 1878 blev der på bagsiden af stuehuset opført et lille brændehus af grundmur med stråtag og i 1912 blev en mindre del af stuehuset grundmuret.

grundrids 1912:

a. stuehus

b. brændehus

Beboelsesbygning. 9 fag bindingsværk, hvidkalkede tavler, sort afstølpning, stråtag med halvvalme, i tagskægget en række tagsten, hovedgesims med savsnit, nordfacaden delvis grundmur med påmalet sort bindingsværk, tagkvist med småsprosset vindue, hoveddør med 9 små ruder i øverste halvdel, småsprosede vinduer, blå med hvide sprosser, sålbænke af træ, blå. Mod syd udhus med halvtag. 2 skorstene er nedtaget. En fyldingsfløj dør af gammel type anbragt direkte under kvisten ville være at foretrække. En lille grusvej fører fra gaden til huset, der er idyllisk beliggende under høje træer og direkte ud til strandengen.

Assensvej 531 Bjerghammergaard

Matr.no. 9 a

brugere / ejere:

ca. 1664 Rasmus Jensen 1/2 gård

Peder Hansen

Hans Iversen

grundrids 1910

1714 Mads Jørgensen

1720 Povel Hansen

1751 Jacob Nielsen

1794 Niels Jacobsen

1827 Peder Hansen Storm

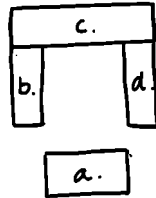
1864 Frederik Pedersen

1875 Frederik Pedersen

1887 Lars Jensen Pedersen

1928 Diderik Jensen

1972 Sven Aage Jensen

Fra gammel tid har gården ligget yderst mod nordvest, nær Berg Kammer, et strandengs- og klitområde vest for landevejen til Assens. Det er denne lokalitet gården bærer navn efter. Om dette navns oprindelse kan man kun gætte at det skyldes en eller flere stensætninger, som siden er forsvundet. I dag er navnet forvansket til Bjerghammer. Gården hørte oprindeligt til Rantzausholm gods, men overgik i slutningen af 1600-årene til kronen som ryttergård. I 1718 blev gården købt af Steensgård, og indtil 1875 var den fæstegård under dette gods. Den gamle Bjerghammergård var et sammenbygget firlænget kompleks med stuehuset i syd. Alle bygninger i bindingsværk og med stråtag. I 1874 blev de gamle bygninger delvis grundmuret og i 1910 blev gårdens gamle stuehus nedrevet og det nuværende opført af grundmur og med cementtagsten. I 1941 kom turen til de gamle stald- og ladebygninger, der også blev nedrevet og erstattet af grundmurede bygninger med cementtagsten. En enkelt gammel længe, vestlængen overlevede dog, men står idag overpudset og med fast tag. Denne længe blev opført i 1856, 12 fag lang af egetømmer med stolper af elm og med stråtag.

Assensvej 531Matr. nr. 9 a

"Bjerghammergård". Landbrug. Fritliggende stuehus i villastil imod syd med front mod et 3-længet anlæg af avlsbygninger. Vestlængen har skalmuret bindingsværk og bølgeeternit, de øvrige udlønger grundmur (1941) og heltage med grå cementsten. Det grundmurede stuehus, opført 1910, er pudset og kalket lys okker, det er aksefast opbygget med midtrisalit og gavlkvist, heltag med åse og udhæng og vindskeder, desuden buet kannap i havesiden og flere andre nybarokke stilelementer så som fyldingsfelter under vinduerne. De skarpkantede flader og den noget pretentiøse stil står ikke mål med de lave ældre bygningers harmoniske former. Dog må gården, måske især de hvidkalkede udlønger siges at falde ganske godt ind i miljøet.

Beboelse. Beg. af 1900-tallet. Grundmur, saddehtag med bølgeeternit, lys okker murværk, profileret hovedgesims, 3-karrede vinduer, creamfarvede/grønne; knokkede indfatninger og konsolformede sølbanke. Bølgeeternitpladerne har ikke styrket karakteren i det lille, næsten kvadratiske, skonstensløse hus. Men i al beskedenhed støtter huset, bl. a. ved hjælp af elmetræet bagved og tjørnehækken foran huset, alligevel det stedlige miljø.

brugere / ejere:

1830 Hans Christensen

1876 skibsbygger Peder Nielsen

1898 H.P. Chr. Nielsen

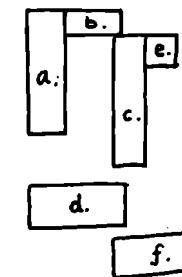
1935 Hans Storm Nielsen

1965 grdejer. Mogens Willemoes Andreasen

I 1830 fæstede Steensgård gods til skibsejer Hans Christensen født i Brahetrolleborg " et af nye opført hus". Jorden var udstykket fra husmand Hans Olsens enkes parcel matr.no. 11. Bygningerne på grunden bestod af: a. et stuehus s.-n. 13 fag langt og 12 alen dybt, egebindingsværk og fyrre-overtømmer, murede vægge, stråtag og 2 skorstene, samt b. en fløj øst-vest 6 fag, 9 alen dyb, af samme materialer som a. indrettet til lo og stald. Begge disse huse var opført i 1828. Hans Christensen lagde i 1853 en parcel fra den nedlagte gård matr.no. 2 til sit ifæstehavende hus. Da skibsbygmester P. Nielsen i 1876 købte ejendommen af Steensgård omtales bygningerne stadig som "et våningshus 13 fag og 6 fag udhus". Hans Christensen havde ikke alene gjort sig gældende som skibsreder, men havde fra ca. 1850 haft mølleri. Skibsbygmester P.Nielsen fortsatte med denne virksomhed og enten han overtog nogle af bygningerne fra sin formand, skønt de ikke er nævnt, eller han selv opførte dem alle, så bestod matr.no. 7 e i 1876 af følgende bygninger:

grundrids 1876

- stuehuset fra 1828 nu delvis grundmuret
- ladebygning fra 1828
- ladebygning
- grynmølle m.m.
- lade i N.
- lade i S.

Siden er ikke sket større ændringer af bebyggelsen. Mølleri et ophørte omkring 1912 og bygningen blev indrettet til beboelse (d).

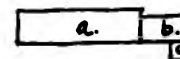

Landbrug. Af 3 sammenbyggede længer udgør stuehuset med 13 fag den vestre langs gaden, grundmur, til gårdsiden bindingsværk, sort afstolpet, mod syd en fritliggende beboelseslænge, dels grundmur, dels bindingsværk, afstolpet med kønrøg, og endelig en fritliggende søndre ladebygning, dels 3-tavls bindingsværk, overkalket, dels grundmur. Næsten hele komplekset har stråtag og halvvalme. Stuehuset har i tagkægget en række teglsten over en enkelt profileret hovedgesims; hvide sprossede vinduer og kønrøgsmålede sølbænke med karnisprofil. Den gavlvendte længe har savsnitsgesims; loftsluge, 2-fløjet indgangsdør og cementtrappe i midteraksen. Et lille, lavt udhus med gesims og lavt saddehtag med røde teglsten skærmer af mellem gårdsplads og gade. Bygningerne langs gaden præger bybilledet på særdeles vellykket måde med deres sorttjærede kampestensokler, hvidkalkede berappede mure og tykke, afrundede stråtage. Den nyere imprægnerede hoveddør (med fin granittrappe) burde dog males med en mørkfarve. Den foranstående række elmetræer giver huset og gaden karakter.

brugere/ejere:
ca.1797 Hans Bonde
ca.1830 skibstømmermand Niels Hansen Bonde
1857 dykker Søren Nielsen Bonde
—
1875 dykker Søren Nielsen Bonde
1901 Niels Nielsen Bonde
1926 Karen Nielsen Bonde
1933 Ebba Schytt f. Bonde
1939 R. Gnatt
1946 Crone-Levin
1946 Rasmus Petersen
1962 Else Klunkat
1966 Kaj Andersen

Fra 1700-tallet har huset hørt under Brahetrolleborg gods. Det bestod i 1797 af et stue- og bryggehus på 7 fag samt vinkelret for enden af dette et hus på 4 fag til værelse og brøndehus. Den 3. januar 1855 nedbrændte disse bygninger totalt. Det nye hus fra 1856 blev opført som en grundmuret bygning til alle sider af 1 stens mur, 17 fag lang og 11 3/4 alen dyb. Bygningen havde tegltag, 2 skorstene og var forsynet med jernluge ovn. Der var loft over 12 fag, som var indrettet fra nordøst til 3 1/2 fag sovekammer, køkken, spisekammer, forstue - i sovekammeret fjellegulv ellers stengulve, dernæst 5 fag dagligstue, storstue, forstue med fjellegulv i stuerne, 3 1/2 fag dagligstue, storstue og køkken. De sidste 5 fag var benyttet til værksted og brøndehus, lo og stald.

grundrids 1911

a. stuehus
b. svinehus fra 1911
c. brøndehus do.

"Havglimt". Beboelseshus. Grundmur, hvid; rødt tegltag, opskalket og halvvalme, i midteraksen indgangsdør og brudt gavlfrahton med halvrundt vindue, radialsprosset; profileret hovedgesims, under valmene også profileret gesims; sprossede vinduer; tilhugne sokkelsten. Det smukke senklassicistiske hus har desværre undergået uheldige ændringer, idet muren er blevet stønkpudset og vinduerne forsynet med sålbænke af sorte klinker; de 2 fine, gamle skorstenspiber skæmmes sig ved selskabet af en nyere skorstenspibe i røde sten og uden sokkel og bånd, og frontespiceren misblødes af en acrylbaldakin. Huset går dog stadig et godt helhedsindtryk, og ved skønsomhed kunne det føres nærmere sin oprindelige skikkelse og blive et endnu finere led i landsbymiljøet.

brugere/ ejere:

ca. 1790 fisker Hans Jacobsen

ca. 1800 fisker Hans Hansen

ca. 1820 skipper Hans Hansen

ca. 1855 skipper Jens Hansen

1869 skipper Jens Hansen

1893 styrmand Chr. Hansen Jeppesen

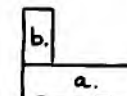
1945 styrmand Alfred E. H. Jeppesen

Denne ejendom er p.g.a. mangler i kildematerialet vanskelig at spore tilbage i tiden. Men følgende fremgår dog: Huset har siden 1700-tallet tilhørt Børahedrolleborg gods. Oprindelig var det en enlænget ejendom med stuehus i øst 9 fag, et tørvehus på 3 fag samt et smedehus ligeledes på 3 fag. I begyndelsen af 1800-årene er stuehuset blevet forlænget med 4 fag og efter 1850 er facade og gavle blevet grundmuret.

grundrids 1900

a. stuehus grdm./bdvk. stråtag

b. stald/lade do./do. do.

Beboelseshus. Grundmur, 12 fag, vandkuret og hvidkalket murværk, sorttjæret sokkel, stråtag med halvvalme og røde teglsten i tagskægget. Hovedgesimsen har kraftig udkræning og trukne profiler. Hvidmalede sprossevinduer og hvidtede sølbænke med karnisformede konsolkragte, oxydrød fløjdn med 3 fyldinger, øverste af glas, 3-trins cementtrappe. 3 vinduer i facaden er desværre til-murede, men den serempirepragede bygning fremtræder des- uagtet sober og helstøbt, især på grund af den beherske- de brug af materialer, farven og former. Værdigt og stilfærdigt vidner bygningen om kultur og gode traditio- ner. Haven med gamle krogede æbletræer og et stort ege- træ i det sydvestlige hjørne samt stensætning og hak mod gaden er også et fint element i landsbybilledet.

brugere / ejere:

ca. 1662 Christen Jacobsen 1/2 gård

1695 Hans Pedersen

1709 Hans Jensen

1752 Hans Hansen Kusk

1797 Hans Hansen brandfoged

1844 Hans Hansen (f.1804,d.1880)

1876 Hans Hansen (f.1834,d.1925)

1901 Hans Hansen (f.1866,d.)

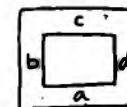
1944 Anna Jørgensen og Elisabeth Marie Hansen

1948 Erik A. Jørgensen

1970 Mogens Bertung

I 1662 var gården fæstegård under Rantzausholm gods og var sat til hartkorn 7 tdr. 7 skp. 2 alb. I slutningen af 1600-årene blev gården udlagt til ryttergård under kronen, indtil den i 1718 blev købt af Steensgård gods. Fra 1718 og til 1876 var den fæstegård under Steensgård. Denne gård var ved taksationen i 1819 et firlænget sammenbygget anlæg, bestående af: a. stue- huset mod syd, 18 fag, 8 1/2 alen dybt, bygget af egeundertøm- mer og fyrreovertømmer, med klinede vægge, stråtag, 2 skorstene med ovn og kalle. b. et vestre hus 12 fag til tørvehus, vogn- port, lade og port. c. et nordre hus 17 fag samme bygning som a. og b. til brændehus, høgulv, kostald, stald og foderlo. d. et hus i øst 16 fag samme bygning som a. og b. indrettet til lade, port, lade, 10, lade.

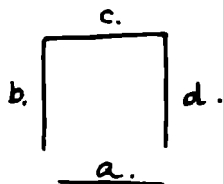
grundrids 1819

I 1847 blev det vestre hus (b.) erstattet af et nyt, 13 fag langt og 9 alen dybt, bygget af blandet tømmer med murede vægge mest af brændte sten, stråtag. Bygning-

en var fra syd indrettet til 2 fag tørvehus, 2 fag vognport, 2 fag port, 3 fag lade og 4 fag lo. I 1853 blev stuehuset ombygget og forbedret. Det blev nu på 14 fag, 34 alen langt, altså kortere men til gengæld også dybere, nemlig $11 \frac{3}{4}$ alen, bygningsmaterialerne var som før eg og fyr, men væggene blev udmuret. Der var stråtag og 2 skorstene med 1 ovn som før. Det hele var indrettet til beboelse fra øst således: 4 fag storstue, 2 fag gæstekammer, 3 fag dagligstue, sovekammer, alt med fjellegulv, 3 fag forstue køkken, ølkammer, spisekammer og 4 fag bryggers og pigekammer. I 1901 var der ingen ændringer sket.

grundrids 1901

Men for få år siden blev denne fine gamle gård delvis nedrevet. Tilbage står dog stuehuset, med en kvist over de 3 fag. Kvisten stammer muligvis fra ombygningen i 1853, skønt den ikke er nævnt i taksationen. Desuden står 8 fag af det vestre hus, som mod nord er blevet afbrudt af et nyopført garageanlæg.

Landbrug. Stuehus i syd, 14 fag bindingsværk, hvidkalkede tavler (tidl. med opstregede fuger), sort afstolpning, halvvalmet stråtag, mod haven 3-fags gavlkvist, afvalmet over stumpvinkel, mod gårdspladsen tagsskægskvist, hvide småsprossede vinduer, hoveddøren, 2-fløjet med 3 fyldinger, er malet knaldrød, traditionel sort bryggerdør (revlehalvdør), granittrappestene, 3 skorstenspiber af gammel type. Vestlænge i 8 fag bindingsværk og halvvalmet stråtag. Mod nord ny grundmuret lade i gasbeton, heltag, lav rejning og bølgeeternit. Denne lade eller lagerbygning og læmuren mod gaden er fornylig, efter nedrivning af 2 stråtakkede bindingsværksslænger, opført uden tilbørlig hensyntagen til stilen på stedet. Den kolde og industriprægede bygning har slået et slemt skår i den gamle bydel. Berapning og kalkning af gasbetonfladerne ville fjerne noget af det hårde præg evt. i forb. m. vedbend. Den gamle poppel i vejkanthen anslår i modsætning til bjergfyr en landsbytone. Stuehuset er stadig meget bevaringsværdigt.

brugere/ejere:

1853 skipper Peder Jørgensen

1875 skipper Peder Jørgensen

1892 enken Eline Jensen

1894 skibsfører Jens Jørgensen

1927 Martin Johannes Jørgensen

1966 Jenny Marie Jørgensen

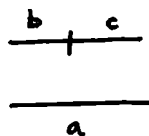
1853 fæstede Steensgård en parcel af den året før nedlagte gård matr.no. 2 til skipper Peder Jørgensen af Faldsled. På parcellen opførte skipper Jørgensen samme år et stuehus på 6 fag, 16 alen langt og 13 alen dybt, til alle sider af grundmur, 1 steens mur, med fyrrer overtømmer, stråtag, dog med en rad tagsten i tagskægget, samt 1 skorsten og ovn. Det hele indrettet således fra syd: 3 fag storstue og sovekammer, 2 fag dagligstue med fjelle-gulv, køkken og ølkammer og endelig 1 fag til forstue, pigekammer og spisekammer. Hertil kom en bygning øst for forhuset på 8 fag, 17 alen lang og 7 alen dyb, af bindingsværk med murede tavler og stråtag, indrettet til tørve- og materielhus. Mellem 1858 og 1889 er stuehuset blevet forlænget til de nuværende 10 fag. Baghusets sydgavl blev i samme periode grundmuret og der indrettedes beboelse i den sydlige ende.

grundrids

a. stuehus

b. lade

c. stuehus

1889

Beboelsehus. Grundmur, 10 fag, halvvalmet stråtag med en række tagsten over hovedgesimsen, hvidkalket vandskuret mur og sorttjæret sokkel, blåmalet hoveddør, 2-fløjet med 3 fyldinger i højden og smal, sprossedelt rude over, regelmæssig facade med hvide sprossede vinduer og tilbagefaldet mur i sølbankes sted, 2 skorstenspiber med sokkel og bånd. Baghus, 10 fag bindingsværk, stråtag med halvvalm mod nord, sydgavl grundmuret og med halvvalm, lysegrå indgangsdør med fyldinger, over døren smalt, sprossedelt vindue, 2 sorttjærede revledøre, uregelmæssige, hvide småsprossede vinduer samt fint profileret skorstenspipe. Lille brørlagt gård, frugthave og stor forhøje med 1 bøg og 1 birk, mod gaden tjørnehæk med hvid stakitlæge og granitpale. Det net højt beliggende skipperhus er meget harmonisk i stilen, og hele anlægget præger på tiltalende måde området.

brugere / ejere:

ca. 1664 Jens Pedersen 1/2 gård

Jørgen Pedersen

Jacob Christensen

1699 Hans Rasmussen

1709 Iver Christensen

1741 Christen Iversen

1759 Hans Madsen Smed

1803 Peder Hansen Storm

1835 Hans Pedersen Storm

1876 Peder Hansen Storm

1903 Hans Peter Storm

1940 Hans Hansen Storm

1972 Ejvind Jensen

I begyndelsen af 1700-tallet var gården udlagt til ryttergård, d.v.s. at den var underlagt kronen og med sine pålagte afgifter skulle underholde en rytter i et nationalt rytterregiment. I 1718 solgte kronen imidlertid denne og de øvrige ryttergårde i Falsled, hvorefter den gik over til at være fæstegård under Steensgård, indtil den blev selvejergård i 1876. Stuehuset mod nord er opført engang i 1700-tallet eller muligvis tidligere. Af denne bygning findes en meget udførlig brandtaksation fra 1804, som giver et godt indtryk af hvordan datidens bønder havde indrettet sig. Stuehuslængden var 22 fag lang eller 45 1/2 alen og 8 3/4 alen dyb, opført i egebindingsværk med murede brændte sten ind mod gårdspladsen, mod nord ud til vejen med rå sten. Husenderne havde dels murede, dels klinede vægge og opretstående gavle. Der var fyrrer overtømmer og stråtag. Set fra vest mod øst var gården således indrettet: ud for vestenden var et ovnskur på egestøtter med åbne vægge og stråtag og under skuret var opmuret en stegeovn indvendig af brændte, udvendig af rå sten. Vi går nu ind i huset og kommer først ind i bryggerset der var på fire fag. Længst

mod vest op mod gavlen står den store skorsten muret af brændte sten. Ved skorstenen er der, foruden indfyring til ovnen, indrettet en maltkølle til tørring af de store portioner malt der var nødvendige til brygning på en fynsk gård, hvor man sjældent sparede på øllet. Bryggerset var det vigtigste rum for hele husholdningen. Her bagte man, slagtede, lavede ost, støbte lys o.s.v. I et hjørne af bryggerset var der indrettet et lille mælkekammer. Gulvet var af store kampesten. Fra bryggerset var der en dør ind til dagligstuen, der var tre fag stor. Dog var der mod nord indrettet et ølkammer. I begge disse rum var der murstensgulve. Gennem en dør kom man nu fra dagligstuen ud i en lille gang, hvor der til venstre, mod nord stod en skorsten med kogeplads, og bag den lå en alkove, der nød godt af varmen fra skorstenen. Til højre førte en dør ud til forstuen med den fine indgangsdør. I alle disse tre rum, kun et fag af længden, var der murstensgulv. De næste to fag var sovekammer, og i en fjerdedel af rummet var der mod nord alkove og en lille gang der førte ind til storstuen. Denne var 3 fag lang og ikke delt på tværs som de øvrige stuer. Her var bræddegulv, fine engelske døre med låse, og loft og vinduer var oliemalet ligesom i sovekammeret. Efter storstuen lå to gæstekamre i de næste 2 fag. Her var også bræddegulv og oliemalede vinduer, døre og loft. Fra gæstekamrene trådte man ind i den nordre storstue, der spændte over 4 fag, mod syd var dog i en fjerdedel af rummet indrettet en ølkælder. I begge disse rum var der lerstampede gulve. Endelig kom man ind i de sidste 3 fag, hvor der mod nord var indrettet et sovekammer og mod syd en dagligstue, i denne stod den 3. og sidste skorsten muret af brændte sten. I sovekammeret var der bræddegulv og i dagligstuen murstensgulv.

1839 blev stuehuset igen takseret. Der er nu sket den

Assensvej 521 Birkelygård

Matr.no. 7 a

ændring, at østenden med de 4 fag storstue og 3 fag dagligstue og sovekammer er indskrænket til 5 fag indsidderlejlighed indrettet i 1839. korshuset på nordsiden af stuehuset er sandsynligvis tilbygget mellem 1874 og 1901, mens udbygningen på sydsiden på 1 fag formodentlig er en rest af den østre længe. Gården var nemlig oprindeligt sammenbygget af fire længer:

grundrids 1839

a. stuehus i nord

b. østre hus

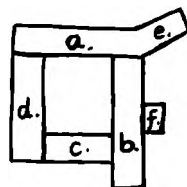
c. søndre hus

d. vestre hus

e. østende af stuehus

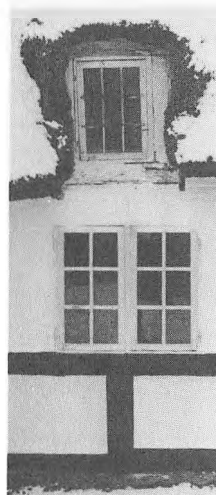
til indsiddeværelse

f. udbygning på østre hus

De gamle ladebygninger blev efterhånden delvis grundmuret og stod indtil de blev revet ned engang i slutningen af tyverne og nye grundmurede bygninger med cementtag opførtes.

Assensvej 521

Matr. nr 7^a

Landbrug. Stuehus mod nord, 19 fag bindingsværk, stråtag med halvvalne, hvidkalkede tavler og sort afstolpning, gennemstukne bjælkeender; i nordsiden korshus i 2 fags længde og 3 fags bredde; i 6. fag fra øst endvidere tagkragkvist med originalt, gammelt blyindflattet vindue; i sydsiden 1 fags udbygning i 4 fags bredde (muligvis rest af gammel østlænge); i dennes østside findes anbragt over tagremmen en gammel dørpøst med indskrift i karvesnit: "I(S *KID *1695 * Hoveddøren i sydsiden mod gårdspladsen er fornylig udskiftet med en fin, gl. Louis Seize fløj-dør, der oplyses at stamme fra Sverdborg. Overalt småsprøssede, hvide vinduer. De grundmurede avlsbygninger er opført o. 1930 som et ret højt og kompakt 3-fløjet anlæg syd for stuehuset; hvidkalket, vandkuret mur, sprøssede jernvinduer, halvafvalmede heltage, røde cementtagsten, gesims, 2 gavlfrentoner, brøragt gårdsplads. Disse bygninger er i og for sig ikke fremmede for miljøet, men de dominerer dog det gamle, lave og uregelmæssige stuehus, hvorved dette har mistet noget af sin oprindelige værdighed. Hvilken sluttet helhed og variationsrigdom må den ikke have været i de gamle udlængers tid. Det meget bevaringsværdige og bygningshistorisk interessante stuehus har mange fine detaljer i behold, bl. a. gamle barokløber, men vedligeholdelsestilstanden synes mindre god. Kort birkeallé og mod gaden tjørnehæk.

brugere / ejere:

1899 tømrer Lars Peter Larsen

1911 Jørgen Thorsen

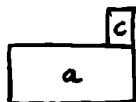
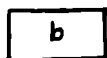
1955 Karen Thorsen

1955 Jørgen Illum Thorsen

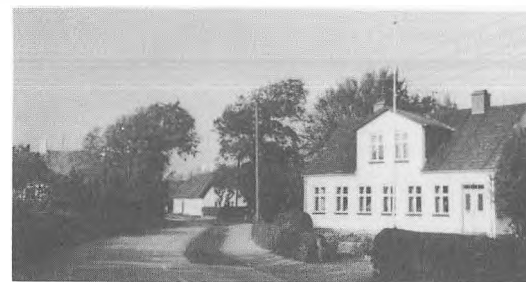
1972 Hans Paulin m.fl.

I 1899 solgte skipper J.Jørgensen til tømrer Lars Peter Larsen en parcel af sin ejendom matr.no. 2 b. Samme år opførte tømrer Larsen et grundmuret stuehus med cementtagsten samt et ligeledes grundmuret vaskehus, men med teglstenstag. I 1919 blev der på forhusets bagside tilbygget et køkken og brøndehus af grundmur med pap og bræddetag.

grundrids 1919

- a. stuehus
- b. vaskehus
- c. køkken/brøndeh.

Beboelseejendom, opført i 1899. Grundmur og heltag med flade, sorte cementtagsten, i facaden gavlkvist med skiferbeklædte vænger, hvid mur og hovedgesims med tandsnit, lysegrå fløjdn med hvide fyldinger forneden og råglas foroven samt sprossedelt rude over døren, hvide dannebrogsvinduer med sorte sølbanke og blandingsfelter underneden, sokkelen kønårsstrøget. Stort grundmuret baghus, hvid mur og heltag med rødt tegl, mod nord forbindende hvid, teglhængt mur. Når forhuset engang skal omtækkes, burde rødt tegl komme i betragtning, og skorstenspiberne burde mures med sokkel og bånd eller i det mindste hvidtes. Iøvrigt falder såvel forhus som baghus godt ind i miljøet. Tjørnehækken understreger fint gadenes krumning.

Assensvej 528 (t.v.)
Matr. nr. 2 ^a

Villaer fra beg. af 1900-tallet, hvor stilefterligning var på mode. Den traditionelle landboligs lange og lave husform og den faste fagopdeling, som gav den ældre bebyggelse et sammenhørende og fælles præg, er her opgivet. I stedet betones det uregelmæssige og det individualistiske. Alligevel er disse huse trods alt bedre indpasset i den gamle bebyggelse, end moderne parcelhuse ville være, idet den høje tagrejsning og de hvidkalkede mure er væsentlige fællestræk. Det pyntelige er et fremherskende kendetegn. Således har det ene hus 5-kantet karnap og citrongule balustre samt udtragede bånd (røde med hvide fuger) om døre og vinduer m.v. Det andet har blåmalet sokkel og vindskeder. De teaktræsfarvede vinduer burde nok ligeledes bemales. Iøvrigt er det et spørgsmål, om det er et plus at farveaccentuere de dekorative elementer så stærkt. Tjørnehækken mod gaden må fremhæves som et moment, der skaber kontinuitet i gaden.

Assensvej 526 (t.h.)
Matr. nr. 2 ^{ad}

Assensvej 524
Matr. nr. 4 ^d

Villa (nærlagt landbrug) fra beg. af 1900-tallet (ca. 1913). Efter at fotografiet ovenfor er taget (okt. 1975), har bølgeeternit afløst cementtagstenene. Teglstær, skifer eller lign. ældre form for tagbeklædning er at foretrække til et ældre, stateligt hus. Det fremskudte facadeparti med gavlkvist, 3-karrede vinduer og smalle karnapvinduer har både tyngde, rejsning og karakter, og vinduernes knækkede indfatninger med markeret slutsten er et samlende dekorativt led. Udset, hvid mur, hvide dør- og vindugsvinduer med småsprøssede overrammer, trukne, okkerfarvede indfatninger, sorte sølbanke, indskriftsblanding med navnet "Søglint". Stort baghus med saddehtag og cementsten. Haven med frugttræer og tjørnehækken med hvidmalet stakitlæge er gode faktorer i miljøet.

Mekanikerværksted med benzinstation, forretning og beboelse. Beboelsesbygningen i nord (tidl. Faldslød andelsmejeri), opf. i forrige årh., er stærkt ombygget. Heltag med skifer, hovedgesims med tandnit, creamfarvet mur, moderne, uregelmæssige vinduer og døre. Værkstedbygningen af nyere dato har heltag med lav rejning og bølgeeternit, blank mur i gule sten, i facaden gule, glaserede klinker og store glasarealer. Bygningerne er, med den foreliggende udformning, i særdeleshed værkstedbygningen, uden arkitektoniske kvaliteter og misbløende for den gamle bydels bevaringsværdige miljø. Det ville afskærme lidt med en hæk og et par træer (evt. birk) i forgrunden.

Landbrug. Bygningerne opf. ca. 1913 (efter brand). Stuehuset hvidkalket pudset mur, heltag med halvvalme, åse og udhang, cementtagsten, i facaden karnap og gavlkvist, 3-karmede vinduer. Skorstenene er nedtaget. Hvidkalkede, grundmurede bagbygninger, heltag og cementtagsten. Tjørnehæk mod gaden. Denne hustype (fra slutningen af den "historistiske" periode), som udgør et ret stærkt islæt i Faldsløds bebyggelse, har ikke meget egnssvarpræg over sig, men snarere noget alment provinsielt. Som regel følger disse huse sig ind i den ældre bebyggelse på en forholdsvis harmonisk måde.

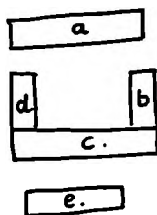
brugere / ejere:

ca. 1660 Iffver Smid halvgård
 ca. 1701 Morten Iffversen
 ca. 1738 Hans Nielsen
 1759 Niels Nielsen
 1790 Frederik Jørgensen Smed
 1821 Søren Hansen Bonde
 1853 Niels Frederik Sørensen Bonde
 ———
 1877 Niels Frederik Sørensen Bonde
 1880 enken Ane Dorthea Hansen
 1904 Søren Hansen Bonde
 1935 Anker Bruno Bonde
 1973 Bent Søndergård

Denne gård hørte oprindeligt under Damsbo gods, som i 1758 gik op i stamhuset Hvedholm. I 1800-tallet administreredes gården ligesom Søndergården fra det nærliggende Steensgård. I matriklen af 1662 var gården sat til hartkorn 14 tdr. 1 skp. 1 fjk. 1 alb. Den bestod oprindeligt af fire sammenbyggede bindingsværkslænger, nemlig: et stuehus i syd på 19 fag, et vestre hus på 20 fag, et nordre hus på 15 fag samt et østre hus på 16 fag. I 1874 blev stuehuslængen erstattet af et nyt grundmuret og stråtekt stuehus mod nord.

grundrids 1874

a. stuehus · grd.strå
 b. lade bdv. do.
 c. lade do. do.
 d. lade do. do.
 e. hus i syd do. do.

I 1913 brændte hele gården. De nye længer blev opført af betonvægge og med cementtagsten, stuehuset fik tegltag. Et svinehus opførtes i 1939. Nye avlsbygninger er nu under opførelse til afløsning for de gamle.

Landbrug. Stuehus, opført o. 1914. Grundmur, pudset og aggeskalsfarvet, sokkel jerngrå; let opskalket, rødt tegltag med halvvalme; aksefast opbygget facade med hjørnelisener, midtstillet 3-fløjet indgangsparti og cementtrappe, flankeret af lisener, der løber tværs igennem hovedgesimsen og fortsætter som hjørnelisener i gavlkvist og afsluttes mod gavlens gesims. Hovedgesimsen, opbygget af et fladt bånd, trukken karnisprofil samt udværgning, går imellem midterlisenerne over i et fladt bånd. I kvisten 3-karret, småsprosset vindue og lille cirkelformet vindue, i facaden idvrigt dannebrogsvinduer og 3-karrevinduer, i nordvestgavl nyere panoramavindue; profilerede, trukne sålbanke; 2 lave, karakterfulde skorstenspiber. Huset har meget gode proportioner og et nyklassicistisk præg, men de forskelligartede vinduesudformninger gør et uroligt indtryk. Døre og vinduer burde males med dakfarve. Nyopført avlsbygning i pudset, hvid mur og rødt tegltag med lav rejning. Spredt beplantning af fyr og andre stedsegrønne træer bag stengærde langs gaden kan ikke afgrænse eller skabe rum så godt som hak eller hegn.

Forretning og beboelse. Bygningerne opf. o. 1913 efter storbrand i Faldeleds gamle bykerne, hvorved bl. a. en gammel bindingsværkslænge (kaptajnsbolig), der lå på dette sted, forsvandt. 2 huse med heltage, halvvalme, udhæng og cementtagsten sammenbygget med 2-etages mellembygning med heltag, lav rejsning og bølgeeternit. Pudset, hvid mur, karnap mod gaden, repositrapp med balustrade. Flere forskellige vinduestyper gør facaden meget urolig. Såfremt de 2 store butiksvinduer opdelt med midtermurpiller til ialt 4 lige store vinduer og evt. isattes sprosser, ville forretningsfacaden i forbindelse med en forenklet skiltring få et mere sluttet og tiltalende præg. En lav, regelmæssig forgrundsbeplantning og en række vejtræer langs svinget ville være af stor miljømæssig værdi for dette centrale område, der rummer så mange gamle og værdifulde bygninger.

brugere/ejere:

ca. 1790 fisker Hans Larsen

ca. 1820 sømand Niels Mortensen

1853 matros Hans Jacob Nielsen

1875 matros Hans Jacob Nielsen

1889 styrmand Peter Hansen

1919 Ivar Laurits Hansen

1925 Jens Andersen

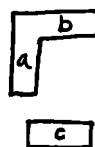
1928 H.C.Larsen

1962 Peter Nielsen

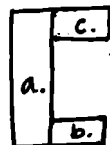
Dette gamle gadehus hørte oprindeligt under Holstenshus gods, men blev i april 1833 sammen med godsets øvrige ejendomme i byen solgt til Steensgård. I 1825 bestod bygningerne på stedet af en længe i nord lo fag med klinede vægge og stråtag og indrettet til beboelse, samt i syd 7 fag stuehus med 2 skorstene. Dette sidste hus indgik måske i den "nye" bygning vi finder på grunden i 1852 nemlig: et stuehus lo fag, 23 1/2 alen langt og lo alen dybt, fyrretømmer foroven og forneden dog med egefod, syld af kløvede kampesten, vægge udmuret af brændte og stedvis rå sten. Bygningen var indrettet fra syd til 2 fag storstue m. fjellegulv og kammer, 2 fag kammer med indklædt seng og spisekammer do. gulve, 2 fag dagligstue do. gulv og køkken med stengulv samt 4 fag til bryggers og forstue. Hertil kom en nordre længe (b.) på 6 fags længde og 9 alens dybde, som forrige med stråtag, dog med klinede vægge, indrettet fra vest til 3 fag aftægtslejlighed. Også i denne bygning indgik måske dele af den nordre længe nævnt i 1825. Endelig en bygning i syd 6 fag lang og 8 alen dyb, indrettet fra vest til 2 fag indsidderlejlighed, 4 fag kostald og huggehus. På matrikelskortet fra 1810 ses på denne grund 3

bygninger og ifølge folketællingen 1801 boede der foruden husmand og fisker Hans Larsen to indsidderfamilier ligeledes fiskere. Det er derfor sandsynligt at også bygningen i syd (c.) er betydeligt ældre end 1852.

grundrids efter matrikelskort 1810

grundrids 1887

a. stuehus	bdk. stråtag
b. lade	do. do.
c. lade	do. do.

I 1901 blev en mindre del af bygningerne grundmuret..

Købmandsforretning og beboelse. 3-fløjet anlæg i bindingsværk, hvidkalkede tavler og sort afstolpning, grundmuret nordgavl med tandsnitsgesims; stråtag og halvvalme; dueblå småsprossede vinduer, empirefløjdvær, dueblå med lysere tonet fyldinger, kvadrat- og rundeornamenterede indfatninger. Traditionelle skorstenspiber. Brøvlægning på gårdsplads og langs syd. Butikken er fint indpasset i bindingsværksfacaden, idet konstruktionen med sorte stolper og hvide tavler er bibeholdt. De moderat dimensionerede reklameskilte, helt begrænset til butiksområdet, danner et malerisk og livligt indslag uden at forrykke facadens balance. Det fornemme forretningskilt med sorte, gotiske bogstaver på okker bund får extra accent på baggrund af stråtagets grønne mos. En uspoleret helhed er her bevaret på forbilledlig vis.

brugere / ejere:

før 1793 Hans Eriksen Smed (fra Holsten)

1823 smed Jeppe Nielsen

1873 smed Hans Peder Jeppesen

1899 smed Chr. Peter Jeppesen

1901 Jørgen Peter Nielsen Glasdam

1917 Johan Chr. Carl Banche

1926 Claus Chr. Jensen

1946 Poul Gerner Olsen

1947 Viggo Rønn og Chr. Georg Larsen

1962 Kirstine Larsen og Chr. Georg Larsen

1967 Bent Holmegård Jensen

Indtil århundredskiftet var bebyggelsen på matr.no. 13 byens smedie, hvorefter det blev bageri. Ældst er stuehuset i nord. Det er bygget engang i slutningen af 1700-tallet. Smeden var fæster under Steensgård og i 1823 fik smeden Jeppe Nielsen af Horne af godset fæstebrev på hus og smedie. Samme år blev bygningerne første gang taxeret. De beskrives således: a. stuehuset nø.-sw., 8 fag, 10 alen dybt, af ege under- og fyrre overtømmer, med murede vægge af brændte sten, 1 skorsten og stråtag. De 6 fag i sydvest havde loft, vinduer og døre. b. et slag i syd, 4 fag langt og 7 1/2 alen dybt, af samme materialer som a og indrettet til 2 fag beboelse med skorsten samt 2 fag kostald, endelig selve smedien c. 3 fag som de øvrige bygninger men med tegltag. I 1853 blev denne smedie afløst af en ny på 5 fag, 12 1/2 alen lang og 9 1/2 alen dyb, bygget af bindingsværk, eg forneden og fyr foroven, med murede vægge i ler, 2 skorstene, hvoraf den ene havde dobbelt ildsted og endelig stentag, der var under-

strøget. I 1884 genfinder vi de samme tre bygninger på grunden nemlig:

a. stuehus og lade i nord

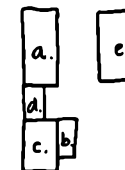
b. slaget, nu lade i syd

c. smedien i vest

Stuehuset fik grundmuret facade i 1899. I 1902 blev smedien indrettet til bageri og en vognport (d.) blev bygget mellem stuehuset og bageriet. Den store bageribygning bag stuehuset blev bygget i 1919 og var fra starten grundmuret og forsynet med cementtagsten (e.).

grundrids 1919

Bageri og beboelse. Stuehus, bindingsværk med grundmuret facade, stråtag og halvvalme, 1 række tagsten i tagskægget, hovedgesims med tandsnit, hvide sprøssede vinduer, let buet stik og sortmalede sælbænke på hvidkalket udhængning, profileret i 2 skifter, indrykket butiksnude, vandskuret og hvidkalket murværk. Forhus (tidl. smedie), bindingsværk med spidsgavle, hvidkalkede tavler og sort afstolpning, let opskalket, rødt tegltag. Anselig bagbygning (bageri), grundmur, vandskuret og hvidkalket, saddehtag med røde cementsten, tagkvist samt høj, forjyngt skorstenspipe. Trods forskellighed i tagbeklædning m. m. er der en fin samhørighed til stæde mellem de 3 bygninger på grund af de hvidkalkede vægge og parallelle tagflader. Der er noget "gotisk" og malerisk over disse for miljøet værdifulde bygninger. Stofflig ensartethed kunne tilvejebringes ved hvidtræng af skorstenen.

"Falsled Kro". Stenders negativsamling, 1916, Det kongelige Biblioteks billedsamling.

brugere / ejere:

ca.1750 Morten Jensen (f. - d.1777)

ca.1777 Hans Hansen (f.1745,d.1800)

1821 Hans Hansen (f.1783,d.1848)

1849 Hans Hansen (f.1813, d.1878)

1874 Hans Hansen (f.1813,d.1878)

1881 enken Ane Cecilie Hansen (f.1821,d.1895)

1890 Hans Hansen

1911 Peder Hansen

1913 Niels Illum Hansen

1919 Edvard Jensen

1936 Johannes Jørgensen

1941 Børge Keller Rasmussen

1970 Sven Grønlykke

Fra gammel tid hørte Falsled kro under Brahetrolleborg gods. I 1700-tallet blev den arvefæstegård som mange andre gårde under Brahetrolleborg, d.v.s. at en af fæsterens sønner havde førsteret til at fæste gården, som også kunne pantsættes, i modsætning til almindelige fæstegårde. Mens selve kroen havde matr.no. 17 og hørte under Brahetrolleborg, så hørte imidlertid også matr.no.3 b til kroen, dog som fæstejord under Steensgård gods. I 1862 opførtes på matr.no.3 b en 18 fag lang ladebygning som tilligemed et eksisterende hus og de tillagte jorder matr.no. 8 b Millinge og matr.no. 10 e Jordløse kom til at udgøre en gård. Siden 1700-tallets slutning bestod selve kroen på matr.no. 17 af et firlænget anlæg med stuehus i øst 1797 15 fag langt, en søndre længe ligeledes til beboelse 4 fag lang, en vestre længe til beboelse i de 7 fag af de i 1821 16 fag, samt en nordre længe på 5 fag, alt af bindingsværk. I 1839 kom endnu to længer til komplekset, begge af bindingsværk, beliggende øst-vest ud for den vestre længe. Den 16. juli 1851 brændte kroen. Alle bygninger nedbrændte totalt, på nær de to længer fra 1839, som det lykkedes at redde fordi de lå i nogen afstand fra de øvrige bygninger.

Det gik stærkt med at opføre den nye kro, de bygninger vi finder på grunden i dag. Inden året var omme stod følgende bygninger færdige: a. stuehuset øst mod gaden, 22 fag langt eller 51 alen og dybt 12 3/4 alen, 1 1/2 stens brandmur muret i kalk, fyr under- og overtømmer i egefod, brækkede gavle og kvist til begge sider over 3 fag. Der var 3 skorstene, ovn og kølle ved køkkenskorstenen og stråtag på hele bygningen, som var indrettet til beboelse, husholdning og værtshus. b. Det søndre hus 9 fag, 20 alen langt og 10 1/2 alen dybt, samme bygning som a., men uden gesims og med kælder under 4 fag. Alt til beboelse. c. Det nordre hus 12 fag, 27 alen langt og 11 1/4 alen dybt, samme bygning som forrige, indrettet til kostald, lade uden loft. Endelig i 1853 kom en vestre længe til (d.) 12 1/2 fag, 28 1/2 alen lang og 10 3/4 alen dyb, men opført i bindingsværk med fodrem af eg og alt andet tømmer af fyr, stråtag med en række tagsten. Indrettet fra syd til 2 fag karlekammer m. fjelle gulv, 2 fag port, 2 fag huggehus og mælkekammer m. fjelle gulv, 2 fag materielhus fjelle gulv, 2 fag vognport og 3 1/2 fag lade. Sammen med de to længer der havde overlevet branden bestod kroen nu af 6 bygninger:

a. stuehus 1851 grundm. strå

grundrids 1876

b. do. do. do. do.

c. lade do. do. do.

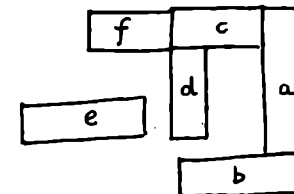
d. vestlænge 1853 bdv. strå

e. tørreovn 1839 do. tegl/strå

f. stald/lade 1839 oprindelig bdv.

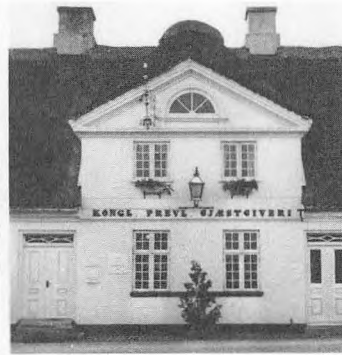
men grundmuret imellem

1858 og 1876, stråtag.

I 1896 blev også bygning e. grundmuret. Siden da er der i det ydre ikke sket væsentlige ændringer af kroen.

Assensvej 513

Matr. nr. 3^b og 17

Assensvej 513

Matr. nr. 3^b og 17

(Billeder på foregående side).

Faldsled Krv. Fredet i kl. B. 4 sammenbyggede længer, opf. 1851-53 i grundm., vestlange dug i bindingsværk, stråtag, gavlene med halvvalme. Endvidere fritliggende længe mod vest, opf. i bindingsv. i 1700-t., men nu for stornsteden omsat i grundm. I det gedigne bygningskomplex i byens midtpunkt finder vi ligesom essensen af Faldsleds bygningskultur: den traditionelle fynske længe, der har fået en djærv klassicistisk udformning. Det prægnante ved bygningen ligger i facadens tunge, næsten kvadratiske gavlkvistparti. Selv om midteraksen har murpille ist. f. vinduesfag, fremtræder kvisten med stor styrke, de flankerende døre i stueetagen bevirker, at kvistens lodrette siderlinier styres og fastholdes; frontonen med indfattet og konsolbåret halvrunder vindue og den meget kraftige og profilerede gesims er en magtfuld afslutning, hvormod det bløde stråtag kveler sig som en mørk kutte. En besynderlig skævhed i kvistpartiet findes ved, at der er foretaget en forskydnings af det sydlige vinduesfag; den nordlige skorstenspipes placering kan næppe være oprindelig; profileringen virker iøvrigt lidt for grov og skarp. Den kraftige og fint profilerede hovedgesims går under kvisten over i et profileret indskriftsbånd (fint formede bogstaver). Den lave vulstafsluttete sokkel er sortmalet ligesom de karnisf. konsoller, der parvis forbinder facadens høje dannebrogsvinduer. Disse integreres fint i murfladen p. g. af sprasseværket og den hvide farve. De små runde kviste bringer ikke urø i tagfladen, eftersom den store gavlkvist dominerer suverænt. Tagskægget prydes af den obligate række tagsten. Nordlængen har profileret hovedgesims og halvrunder vinduer, den fritliggende længe midtstillet gavlkvist og teglhangt heltag. De smukke omgivelser må fremhæves: den parklignende have, brolægningen samt parkeringspladsen m. muret stengærde og styrede Lindetruer. Facadens altankasser og cypresser er overflødig. Krens indre nylig totalt ændret.

brugere / ejere:

til 1922 som 3 s

1922 Hans Peter Storm Hansen

1951 Petra Jensine Storm Hansen

1973 Peter Storm

Der henvises til matr.no. 3 s. Huset, der oprindeligt er en ladebygning, blev i 1921 indrettet til beboelse og solgt.

Assensvej 512
Matr. nr. 3 af

Beboelse. Grundm. (ca. 1860), opr. magasinbygning for krogen. Hvid mur, stråtag, halvvalme, rygningstræer, tag-skægssten i nordside og i valme; hovedgesims med bløde profiler, afbrudt ud for den buede facadekvist, hvor der er spor efter opr. indgang. En rundbuet vinduesblønding og andre reminiscenser fra den opr. udformning tyder på, at bygningens facader har udmerket sig ved enkle og stilfulde karaktertræk, som tildels er gået tabt ved ombygning. De forskellige vinduer, de moderne "teaktræs" døre med blyindfattede ruder og ekstraudhæng er uheldige ny-skabelser ved det ellers gedigne og helstøbte hus. Sten-gårde og de store træer er gode faktorer, og bygningen har i sig selv mulighed for at blive et virkeligt fornemt led i det bevaringsværdige område.

brugere / ejere:

1858 Hans Hansen kromand

1874 Hans Hansen kromand

1881 enken Ane Cecilie Hansen

189o Hans Hansen kromand

1881 enken Ane Cecilie Hansen

189o Hans Hansen

1922 Inge Margrete Ploug f. Hansen

1946 Thorkild Møller Larsen

Indtil 1922 hørte ejendommen sammen med matr. no. 3 af, Assensvej 512 til Faldsled kro. I 1858 fæstede kromand Hans Hansen af Steensgård gods matr.no. 3 b med et jordstykke matr.no. 1o e af Jordløse. På matr. 3 b blev opført et 1o fags bindingsværkshus, der stod færdig i 1859. I 1862 blev opført en 18 fags ladebygning på matr. no. 3 b, hvilken bygning er identisk med den nuværende bygning på matr. no. 3 af. Tilsammen udgjorde bygningerne med tilhørende jord en gård, Nygård kaldet, som blev drevet af forpagtere. Ejendommen på matr.no. 3 s blev i 1874 også benyttet som pakhus for kroen.

I 1921 blev bygningen, der var opført i bindingsværk med stråtag, grundmuret mod gaden og indrettet til stuehus og året efter solgt til beboelsesejendom.

grundrids 1874

b.

a. pakhus (matr.no. 3 s)

a.

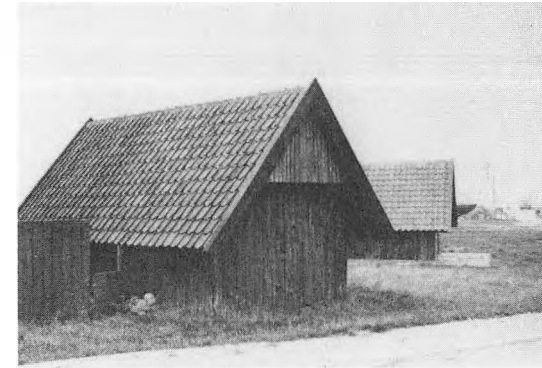
b. lade (matr.no. 3 af)

Beboelse. Rødt afstølpet bindingsværk og hvide tavl, grundmuret og pudset gavl med halvvalm mod gaden, stråtag med 2 mindre rundbuede kviste i såvel nord- som sydside, i tagskægget 1 række tagsten, turkis døre og vinduer. 1 skorstenspipe er nedtaget, og desværre har flere moderne vinduer afløst nogle af de smukke gamle. Fra gaden og fra huset er der en værdifuld kontakt med det åbne land, og det er vigtigt, at det fint samstemte miljø her i byens midte ikke forringes.

Nyopført énfamiliehus i gule mursten, saddeltag med lav rejning og bølgeeternit. Den åbne, grønne tofte, der strakte sig ned mod Faldsled havn, og som var flankeret af gamle bygninger, var tidligere et overordentligt fint landskabstræk i landsbybilledet. Nyudstykingen og opførelsen af det moderne parcelhus, der tilmed er uden særlig arkitektonisk interesse, har i høj grad bidraget til at forringe miljøet i det gamle Faldsled. En traditionel hvidkalket og teglhangt eller stråtagt længe kunne derimod nok have været indpasset i harmoni med omgivelserne. Den urolige fyrretræsbeplantning og det grove plankeværk har ingen hjemmel i det gamle Faldsled.

Bådehus og toiletbygning. De 2 små teglhangte skure ved indkørslen til havnen er i deres prunkløse og anonyme udformning et eksempel på, hvordan bebyggelse, der har en naturlig funktion, på en god måde kan indpasses, selv i et sårbart miljø.

brugere/ejere:

ca. 1730 Jens Knudsen
 ca. 1740 Jørgen Nielsen
 ca. 1788 fisker Henning Hansen
 ca. 1805 fisker Jørgen Pedersen
 1837 Peder Jørgensen
 1851 Lars Rasmussen
 1889 Peder Larsen
 1911 Peder Larsen Lehrmann
 1938 R. Larsen Lehrmann
 1947 Alfred Christensen

grundrids 1897

a.stuehus

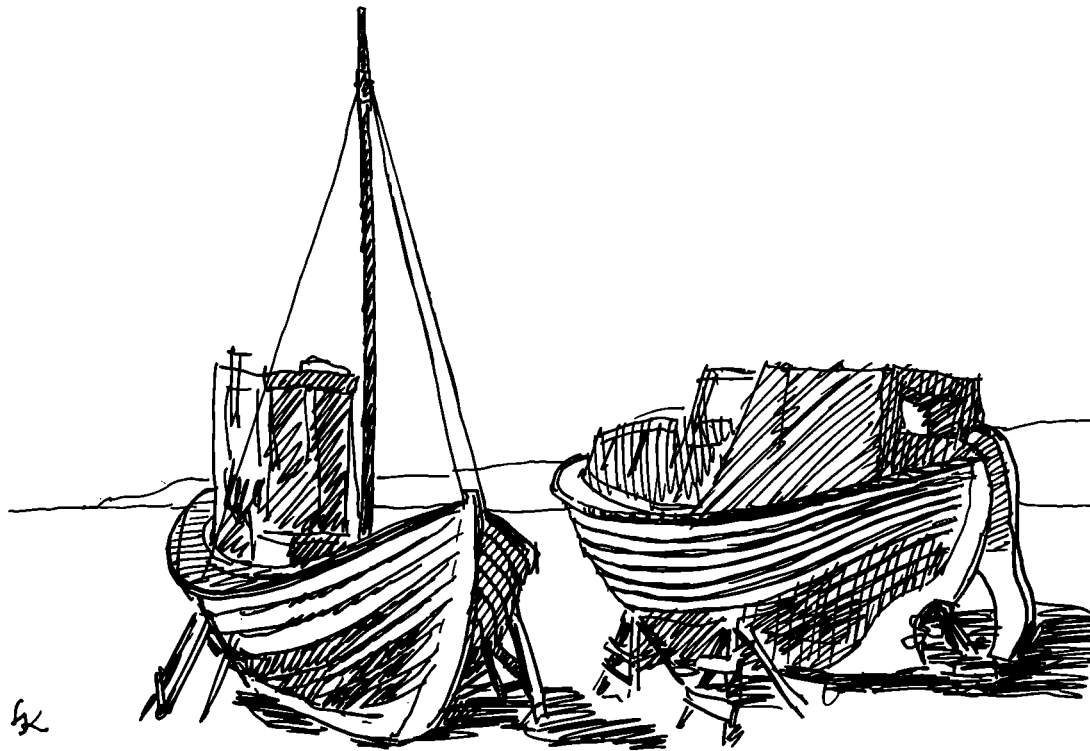
b.fløjbygning 1851

Musets østlige fløj er sandsynligvis fra 1700-tallet og hører til Faldsleds ældste gadehuse. Det har siden 1700-årene været fæstehus under Steensgård og var det allersidste fæstehus i byen, idet det først blev købt til ejendom i 1911. Stuehuset blev første gang taxeret 1839 og blev da beskrevet som følger: en længe øst-vest 12 fag, 9 1/2 alen dyb, bindingsværk, eg forneden fyr foroven, dels murede dels klinede vægge, stråtag og 1 skorsten. De 9 fag var til beboelse, resten til lade og kohus.

I 1851 blev der bygget en fløj til, vinkelret på stuehuset. Dette blev indskrænket til 10 fag og de var nu indrettet fra øst til 2 fag storstue, kælder med stengulv, 3 fag dagligstue og sengekammer, spisekammer og en alkove, 2 fag forstue og bryggers med stengulv, 2 fag med 2 aftægtsstuer og endelig 1 fag til kohus. Den nye fløj mod nord var 7 fag og 9 1/2 alen dyb, opført i bindingsværk, eg forneden og blandet tømmer foroven, havde murede vægge og stråtag og var fra syd indrettet til 4 fag kohus og 10, 2 1/2 fag lade samt 1/2 fag tørve- og brændehus. I 1890 er der ifølge lejekontrakten ingen ændringer sket af indretningen. Udvendig står (b) nu delvis grundmuret, og i stuehusets bindingsværk er der sket ændringer.

Beboelse. Vinkelbygget 1700-tals ejendom; bindingsværksstuehus med sort afstolpning og hvide tavler; sprossede, hvide vinduer med dueblå karme; stråtag med små kviste direkte over hoveddør (blå ddb. fyldingsdør m. smal røde over) og over bryggersindgang (blå halvdør); stuehuset med 2 profilerede skorstenspiber har halvvalm i østgavlen; vinkelbygningen mod vest, grundmuret og hvidkalket og 1 profileret skorstenspipe, afsluttes med spidsgavl. På gårdspladsen brolægning, foran huset (i syd) stort kostarjetra og langs den snede indkørsel stendige med bukretorn. Den smukke ejendom har et ægte fynsk præg, men skæmmes af den klods opad anbragte nybygning på nabo-grunden.

Beboelse. (Beg. af 1900-t.). Lys okker mur, teglhangt, let opskalket heltag med halvvalme, i facaden forskudt, bred helvalmet kvist, trukken, profileret hovedgesims og skorstenspiber med sokkel og bånd. De røde teglsten, det kalkede murværk og de sluttede former er miljøvenlige faktorer. De store og dårligt indpassede vinduer kunne meget vel ændres, så facaden blev mere harmonisk og klassisk. I ældre udbygning med teglhangt heltag. Af ringe standard er et bagved liggende kompleks af cementpudsede udbygninger med bølgeeterritage. Den naturgroede bevoksning foran huset her ved strandkanten er velvalgt.

brugere / ejere:

ca.1750 Matz Pedersön træskomand

1774 Jacob Hansen fisker

1806 Hans Møller fisker

1841 sømand Jacob Hansen Møller

1886 Hans Jacob Hansen Møller

1886 Lars Peder Jensen

1934 Jens Laurits Jensen

1963 Jørgen Pedersen

granittruget er
fra Ryttergården og
bærer initialerne

J.A.S. A.J.D.

1809

(Jens Andersen og

Ane Jørgensdatter)

Huset har fra 1700-årene været fæstehus under Steensgård gods og hører til Faldsleds ældste gadehuse. Hvor-
når det er bygget fremgår ikke af kilderne, men det er
formodentlig sket i slutningen af 1700-tallet. I 1823
blev huset for første gang brandtaxeret og beskrives
således: a. stuehuset 8 fag, 9 alen dybt, bindingsværk
af egetømmer og tagværk af fyrretømmer, klinede vægge,
stråtag og 2 skorstene. hertil kom b. et ladehus på
7 fag nord for stuehuset, af samme materialer, til lo,
lade og kostald. I 1841 blev stuehuset på ny takseret
til brandforsikring, bortset fra at det nu var 9 fag
langt var der ingen ændringer. Fra vest var det indret-
tet til 2 fag storstue, 2 fag til dagligstue og senge-
kammer, 1 fag til forstue, 2 fag til bryggers og 2 fag
til aftægtsværelse. Tre år senere blev det nordre lade-
hus nedrevet og erstattet af et nyt 7 fag langt og 6 1/2
alen dybt, af ege undertømmer og blandet overtømmer,
med vægge af brændte sten og stråtag. bygningen var fra
øst indrettet til 1 fag brændehus, 2 fag med loft til
kælder og kammer, 2 fag til lo og 2 fag til kohus.

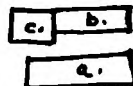
I 1887 blev der vest for ladebygningen og i forlængelse af
denne opført en ladebygning af bindingsværk og grundmur, og
i 1908 blev den gamle ladebygning delvis grundmuret og
forsynet med cementtagsten.

grundrids 1887

a. stuehus

b. lade

c. lade

Beboelse. Bindingsværk (1700-tallet), sort afstolpning,
hvide tavler, gennemstukne bjælkehoveder og stråtag med 2
profilerede skorstenspiber. Huset er mod øst sammenbygget
med Ryttergårdens udlange mod Højestræde, halvvalm i vest-
gavl; i nordfacaden ud mod den smalle slippe dbb. fyl-
dingsdør og småsprossede, hvide vinduer, i sydside og
gavl er vinduerne sprossede (3 ruder i hver ramme). Lige
foran stuehuset er stråtakket ladebygning med halvvalme,
bindingsværk m. et smiglag og grundmurede gavle, sort-
tjernet revleport og små rundbuede, sprossede jernvin-
duer, i vestgavlen et fint ornamenteret cirkelformet jernvin-
due; mod vejen trimpel med okkerfarvet, lodret træbeklæd-
ning samt bølgeeternit i taget. I haven gl. stentrug,
frugttræer, mod gaden stedsegrønne buske og træer. Ryt-
terhuset er et overordentligt vigtigt led i helheden.

brugere / ejere:

ca. 1652 Jørgen Ibsen

ca. 1686 Christen Iversen

1730 Jacob Christensen samt grundrids 1819

1731 Morten Jacobsen

1768 Jørgen Nielsen Ladefoged

1805 Jens Andersen

1847 Niels Jensen

1877 Jørgen Pedersen

1902 Niels Peter Pedersen

1945 Niels Jørgen Pedersen

1967 Ebbe Pedersen

1971 Sven Grønlykke

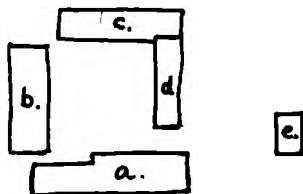

Omkring 1650 var gården fæstegård under Steensgård, men i slutningen af 1600-tallet blev gården ryttergård og havde indkvarteret en rytter først fra oberst Hantzaus Rytterregiment og senere fra oberst Gams Rytterregiment. I 1718 solgte kronen imidlertid gården til Friderich Hein på Steensgård. I matriklen af 1688 var gården sat til hartkorn 9 tdr. 6 skp. Ved udskiftningen af byens jorder i 1783 fik Ryttergården ligesom de øvrige gårde tildelt spredte lodder.

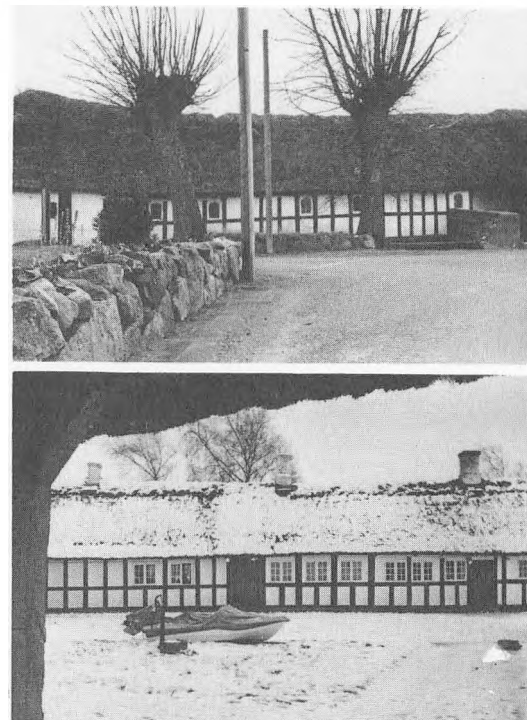
Oprindelig var Ryttergården entrelænget gård, åben mod øst. Fra 1700-tallet stammer stuehuset mod syd og længen mod nord ud til gaden. I 1819 taxeredes disse to bygninger således: a. stuehuset i sønder, 16 fag, 8 3/4 alen dybt, egebindingsværk forneden og fyr foroven, klinede vægge, stråtag, 2 skorstene med ovn og kølle, alt til beboelse. c. nordre hus 13 fag, 9 alen dybt, samme materialer som a., indrettet til port, værelse for en indsidder (i 1801 boede 2 indsidderfamilier på gården) med 1 skorsten, resten til høgulv, foderlo og stald. Hertil kom mod vest en længe på 24 fag bygget som a. og c., men den blev nedrevet omkring 1919 og erstattet af den nuværende grundmurede vestlænge m. cementtagsten. 1852 blev østlængen bygget,

14 fag, 35 alen lang og 10 alen dyb, med blandet under- og overtømmer men egefod, duggen i fagene (en dok er det lodrette tømmerstykke der forbinder løsholt og fodrem). Bygningen var rejst på en syld af kløvede kampesten, havde murede vægge af brændte sten samt stråtag. Den var set fra nord indrettet til 4 fag lade, 4 fag lo, 4 fag lade, 2 fag port. Endelig blev ved samme lejlighed øst for gården opført et lille fritliggende hus af bindingsværk 5 fag stort, benyttet til brænde- og materielhus. I 1844 var det nordre hus (c.) blevet forøget med 6 fag til 19 fag, ellers skete der ingen forandringer før århundredskiftet. 1874 bestod gården af følgende bygninger:

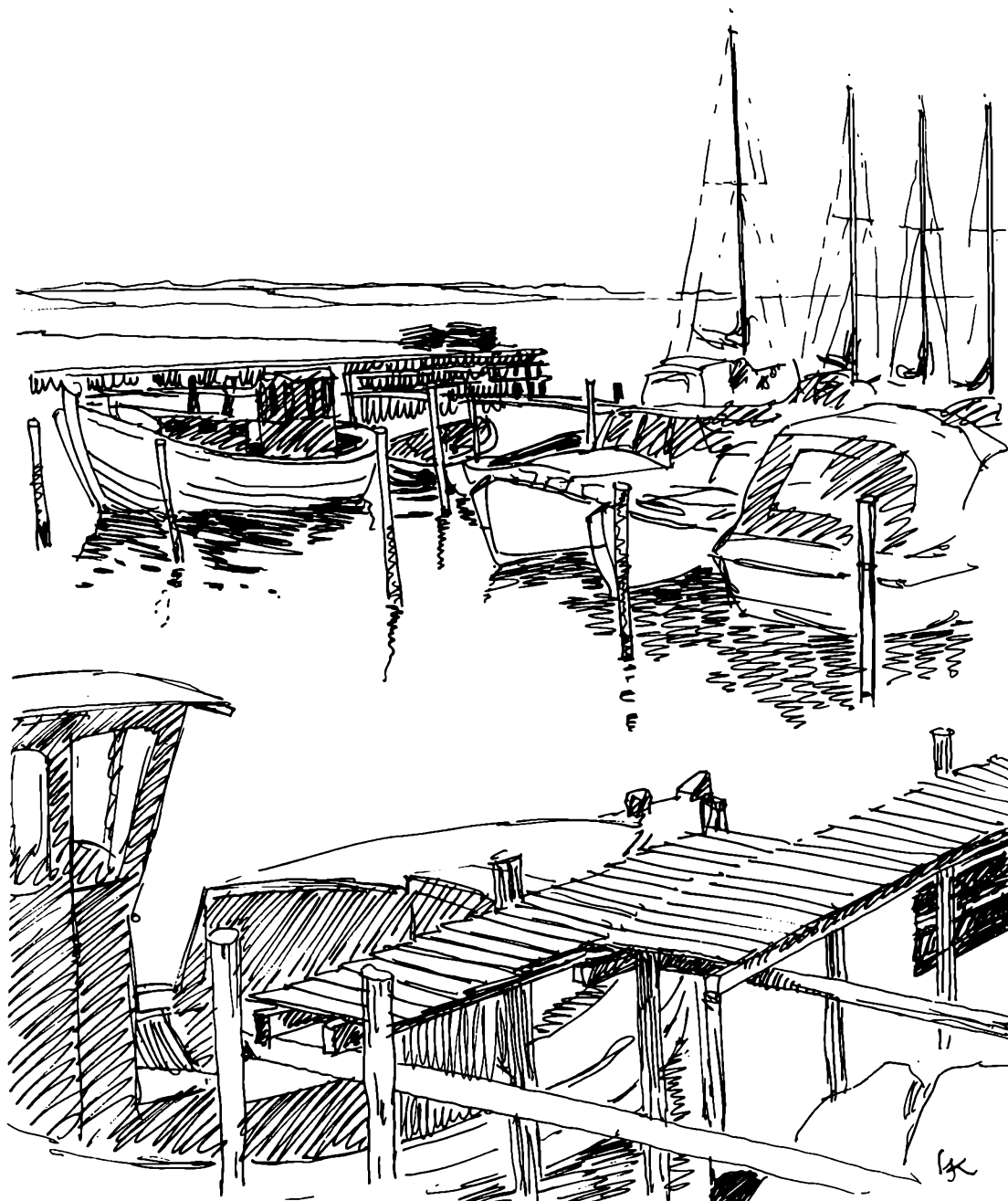
- a. stuehus 1700-tal. grundrids
 b. lade do.
 c. lade do./1844
 d. østlænge 1852
 e. brænde- og materielhus do.

I 1901 blev alle gårdens længer under reparation delvis grundmuret. Omkring 1919 forsvandt som sagt vestlængen og den nye vestlænge stod færdig i 1922. Det gamle brænde- og materielhus blev revet ned omkring århundredskiftet og det nu forfaldne blev opført i 1922 af grundmur med cementtagsten.

"Ryttergården". Beboelse (nedlagt landbrug). Stuehus (i syd) fra beg. af 1800-t., 16 fag bindingsværk, sortafstolpet og hvidkalkede tavler, stråtag med halvvalme, udskud i havesiden (syd), 3 gamle skovstøvspejle, hvide, småsprossede vinduer, gl. fyldingsfløjdn og bryggersdør, almueblå. Omkring den store brovlagte gårdsplads 3 sammenbyggede udlænger, den ældste (1700-t.) mod nord med portindkørsel, bindingsværk med gennemstøbte bjælkehoveder og små rundbuede jervinduer mod vejen; de 2 andre længer yngre og hovedsagelig i grundmur. Mod øst tilbygget hjelm med oxydrød træbeklædning. Den 4-længede, net intakte gård med de stynede popler foran er et meget værdifuldt led i bykernen.

brugere / ejere:

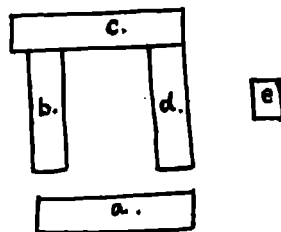
ca. 1662 Mads Knudsen, halvgård
 ca. 1701 Rasmus Rasmussen Storm
 ca. 1750 Peder Jørgensen Storm
 ca. 1780 Rasmus Pedersen Storm
 1821 Peder Rasmussen Storm
 1836 Lars Rasmussen
 1880 Peder Rasmussen Storm
 1917 Hans Peter Storm Hansen
 1921 Johannes Mortensen
 1922 Laurits Larsen Banke
 1923 Christian Johansen
 1946 C.A. Lyhning
 1957 Børge Johs. Henriksen

Fra 1600-årene har gården hørt under Rantzausholm, det senere Brahetrolleborg gods. I matriklen af 1662 er gården sat til hartkorn 7 1/2 tdr., 3 skpr., 2 fkr. og 2 alb. Den var oprindelig firlænget og ved en taxation til brandforikring i 1797 omtales den kort som: a. stuehus og bryghus i syd 13 fag, b. kohus, lo og lade i vest 15 fag, c. stald, foderlo og vognport i nord 17 fag samt d. lo, lade og værelse i øst 17 fag. Stuehuset blev på ny takeret i 1847 og beskrives således: vestenden 5 fag, lo 1/2 alen dyb, bygget af ege- og asketømmer foruden, foroven af fyrretømmer, murede vægge af brændte sten, stråtag og ovn indrettet til 4 fag bryggers og pigekammer samt 1 fag mælkestue og spisekammer. Østenden, der var ældre end vestenden, var 8 fag lang og 8 1/2 alen dyb, bygget af blandet under- og overtømmer, klinede vægge, havde stråtag og 1 skorsten. Året efter gennemgik stuehuset en modernisering, idet det nu blev 15 fag langt og lo 3/4 alen bredt. Vestenden stod uændret mens østenden blev forlænget med 2 fag, fik tavlene udmuret med brændte sten og blev nyindrettet, således at bygningen set fra øst

rummede: 2 fag gæstekamre, 3 fag storstue, 2 fag sove-kammer med 2 indklædte senge overalt fjellegulv, 3 fag dagligstue og forstue, køkken, spise- og pulterkammer, sten- og fjellegulve, 5 fag bryggers, mælkestue i kælder og pigekammer. Gårdens gamle lade og staldbygninger stod endnu omkring 1920, hvor gården havde følgende bygninger:

a. stuehuset 1848	bdvk. stråtag , delvis grundmuret 1901
b. lade	do. do.
c. do.	do. do.
d. do.	do. do.
e. brændehus	do. do.

grundrids 1885

I 1925 blev først ladebygningen i nord nedrevet og senere er de øvrige ladebygninger gået samme vej, men tilbage står det velbyggede 15 fags stuehus. Der findes nær gården et gammelt granitvandtrug med bogstaverne L R S K C D og årstallet 1846 indhugget. Den opmærksomme læser vil selv kunne forklare de tre første bogstaver, og de tre sidste står for Kirsten Clausdatter, der var født i Horne, og som enke på gården i 1836 var blevet gift med Lars Rasmussen.

"Østervang". Landbrug. Gammelt bindingsværksstuehus (ældste del fra 1700-t.). Grundmuret vestgavl, stråtag med halvvalme og 3 traditionelle skorstenspiber, smisprossede hvide vinduer i røde karne, rødbrun hoveddør med kvist over. Nye avlsbygninger, vinkelbyggede i cementpudset gas- el. lecabeton, heltage med bølgeeternit, bygningerne skjules tildels fra vejen af gårdspladsens frugttræbeplantning. Ved indkørslen stentrug med initialer og årstal. Stuehuset (med enkelte uheldige vinduesdetaljer) har desværre mistet meget af sin værdighed, da de gamle udlanger forsvandt og samhørigheden gik tabt.

brugere / ejere:

1827 skipper Niels Nielsen

1860 skibsejer Rasmus Nielsen

1871 skibscaptain Mathias Mikkelsen

1874 skibscaptain Mathias Mikkelsen

1915 H.P. Chr. Nielsen

1935 Hans Storm Nielsen

1965 Mogens Willemoes Andreasen

1971 Hans Jørgen Jensen

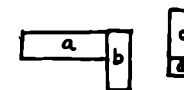
Det vinkelbyggede hus er opført mellem 1810 og 1819 af skipper Niels Nielsen fæster under Steensgård gods. 1819 takseredes huset således: et stuehus i nord 13 fag, 10 1/2 alen dybt, ege under- og fyrrevertømmer, murede vægge med brændte sten, stråtag, indrettet til beboelse med loft, vinduer, døre, fjellegulv i stuerne, 2 skorstene, ovn og kølle. De østligste 3 fag af stuehuset indrettet til lade. Hertil kom et østre hus vinkelret på stuehuset 3 fag langt og 10 alen dybt, indrettet til lo, lade og kohus. Dette hus blev i 1839 forlænget med 3 fag, hvorefter alle 13 fag af stuehuset blev indrettet til beboelse. Mellem 1858 og 1874 blev det østlige fritliggende udhus af bindingsværk opført. Stuehusets gavle blev grundmuret i 1913.

grundrids

1819

1874

(Billeder på foregående side).

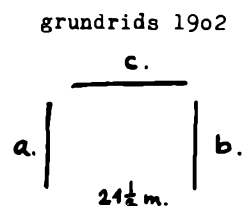
Beboelse. (Beg. af 1800-tallet). Vinkelbygget, stråtag med halvvalme, grundmurede gavle, iøvrigt sorttjæret bindingsværk på sorttjæret kampestersokkel, hvidkalkede tavler og småsprossede vinduer, dueblå i 2 nuancer ligesom dørene; den fine dbb. indgangsdør har bossagefyldinger og kanneleret indfatning med hjørnerosetter og røde stafferinger; granitstenstrappe og stempigning; lille buet kvist over indgangsdøren, endvidere tagskægskvist i nord-siden; 3 profilerede skorstenspiber. Karakteristisk fritliggende udløge i bindingsværk og stråtag med helvalme, i sydgavlen malerisk teglhangt kove; iøvrigt sorttjærede porte og lave halvdøre med gamle stentrapper. I haven et meget gammelt, krøget æbletræ af stor skønhed, foran huset et valnøddetræ og stendige langs vejen. Det gamle, højtliggende kaptajnshus pryder gadebilledet, og fra hovedgaden har man et fint kig op imod huset.

brugere / ejere:

før 1662 Laurids Pedersen halvgård
 ca. 1700 reder Offersen
 ca. 1710 Hans Christoffersen
 1721 Anders Nielsen Bruun
 1740 Anders Masmussen Bruun
 1757 Christian Jensen
 1762 Hans Ibsen
 1803 Lars Hansen
 1841 Mads Hansen
 ———
 1875 Hans Madsen
 1892 Anders Nielsen
 1920 Magnus Otto Nielsen, Ove Søndergård Nielsen
 og Inger Marie Søndergård Nielsen
 1932 Ove Søndergård Nielsen
 1975 Jørgen Søndergård Nielsen

Fra 1600-årene og indtil 1758 hørte gården under Damsbo gods. Måske var det denne gård, der efter Karl Gustav krigen lå øde i 1662. Fra 1758 og indtil gården i 1875 overgik til selveje lå gården under Steensgård gods, der hørte til grevskabet Brahesminde. Søndergård var oprindelig ligesom Ryttergården trelænget. Mod øst lå stuehuset og i nord og syd lå økonomibygningerne med lader, loer og stalde. I 1899 blev der på den åbne plads mod vest opført et nyt stuehus og i de følgende år blev de gamle bindingsværkslænger nedrevet. Mod øst, hvor stuehuset havde ligget, opførtes en staldbygning og mod nord en svinestald. Alle bygningerne var grundmuret og havde cementtagden ved opførelsen.

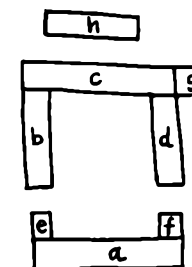
a. stuehus 1899
 b. stald m.m. 1900
 c. svinehus m.m. 1902

brugere/ ejere:

ca. 1662 Hans Jensen
 ca. 1701 Jacob Hansen
 ca. 1740 Hans Jacobsen
 ca. 1787 Søren Hansen
 1834 Hans Sørensen
 ———
 1875 Hans Jacob Hansen
 1881 Hans Jørgen Hansen Have
 1920 Hans Jørgen Andersen
 1947 J.P. Andersen
 1963 Niels Jørgen Andersen

grundrids 1920

Gården hørte fra 1700-tallet til Steensgård gods. Den lå oprindelig, som det fremgår af de ældste kort, lige over for Falsled kro og bestod af tre længer med stuehuset i syd og avlsbygningerne mod øst og vest. Men ved en brand d. 24. juni 1851 blev gården flammernes bytte og det blev bestemt at udflytte de nye bygninger på marken. I oktober samme år blev den nyopførte gård takseret. Den bestod af: stuehuset i syd 14 fag, 34 3/4 alen langt og 12 alen dybt, med brandmur til alle sider i 1 1/2 stens mur, brækkede gavle i 1 stens mur, fyr under- og overtømmer, fodrem af eg, indvendig rå vægge, stråtag, 2 skorstene, ovn og kølle med behørig jernluger, indrettet til beboelse, men ikke fuldkommen færdig. Nordre hus 22 fag, 54 1/2 alen langt, 9 3/4 alen dybt, ege under- og fyrre overtømmer, murede vægge, stråtag, indrettet til stalde, lo og lade. Østre hus 10 fag, 24 1/4 alen lang, 9 3/4 alen dyb, bygning som forrige, indrettet til lo og 2 lader. Aret efter stod det vestre hus færdigt, 10 fag, 25 alen langt og 10 alen dybt, af ege undertømmer og fyrre overtømmer, med murede vægge af brændte sten, stråtag og indrettet fra nord til 4 fag lo, 3 fag lade, 3 fag hugge- og brændehus. Gårdens udlænger er blevet delvis grundmuret og staldlængen (c) er i 1918 forlænget mod øst (bygning g). Materielhuset (h), opført i bindingsværk og strå, ses først at være forsikret i 1920.

ejere:

før 1910 sognet

1910 Søren Bonde Hansen

1916 Christen Christensen

1957 Viggo Christensen

Bygningerne har tidligere rummet Faldsleds gamle skole. Byens første skole blev opført på grunden her, der tilhørte Steensgårds hovedgårdstaxt, i året 1828. Den første skole var en 7 fag lang bindingsværksbygning, hvoraf skolestuen udgjorde de 3 fag og lærerens bolig resten. Denne bygning var i 1866 ganske brøstfældig og blev revet ned. I stedet opførtes samme år en ny skole 30 alen lang, i grundmur og med teglhængt tag.

grundrids 1866

a. stuehus grundmur, tegl

b. skole m.m. bøv. strå

a

b

Om bindingsværkslængen (b) stammer fra 1866 eller er en rest af den gamle skole - e.v.t. dennes ladebygning fra 1837 kan ikke afgøres. I forbindelse med opførelsen af en ny skole på matr.no. 3 g i 1907 blev den gamle skole nedlagt og bygningerne solgt og udlagt som en gård, kaldet Bimosegård. Der opførtes til gården en lade og staldbygning syd for de eksisterende bygninger. Cementtaget på bindingsværkslængen stammer fra 1919.

grundrids 1910

a. stuehus

b. vaske- og svinehus

c. stald og lade

a

b

c

Højstrøde 6
Matr. nr. 5^a

Højstrøde 31
Matr. nr. 3^a

Assensvej 506
Matr. nr. 8^c

Assensvej 501 (t.v.)
 Matr. nr. 3 ^k
 Assensvej 503
 Matr. nr. 3 ^m
 Assensvej 505 (t.h.)
 Matr. nr. 3 ^l

Assensvej 499
 Matr. nr. 3 ^l

Assensvej 489
 Matr. nr. 3 ^h

Assensvej 487

Matr.no. 2 L

brugere/ ejere:

1840-erne daglejer Hans Nielsen

1862 Niels Pedersen

1897 styrmand Hans Nielsen Pedersen

1905 Lars Chr. Hansen

1914 Hans Hansen

1952 Inge Merete Nielsen

Huset er opført i 1840-erne af daglejer Hans Nielsen. I 1862 fik skibstømmermand Niels Pedersen fæstebrev på "det greven tilhørende hus på Faldsled mark, som han hidtil har beboet til leje, hvilket hus med tilliggende liden jord er skyldsats under matr.no. 2 L for 1/4 album". Ifølge skødet fra Steensgård til Niels Pedersens søn styrmand Hans Nielsen Pedersen 1897, så er huset: et våningshus på 6 fag, opført af bindingsværk med stråtag, samt et lille baghus ligeledes af bindingsværk med stråtag". Huset er første gang opført i brandforsikringen 1874 og omtales her således: a. stuehus syd-nord af bindingsværk og stråtag samt b. lade i nord af bindingsværk med stråtag.

brugere / ejere:

1859 skrædder Mads Jørgensen

1875 skrædder Mads Jørgensen

1900 Jens Peter Jensen og Jørgen Jørgensen v. skifte

1900 Hans Fr. Hansen

1928 Johan Carl Banke

Huset er opført i 1859 af skrædder Mads Jørgensen født i Jordløse sogn. Han fik dette år fæstebrev fra Steensgård på et nyopført hus på et grundstykke af parcellen matr.no. 2 m på Falsled mark. Året efter fik skrædder Jørgensen fæstebrev på hele parcellen matr.no. 2 m, på den betingelse, at han måtte finde sig i efterhånden som der føltes mangel på byggepladser, at afgive grundstykker til dette formål når det blev forlangt af godset. Huset er først forsikret i 1874 og i skødet fra grevskabet Brahesminde til skrædder Jørgensen 1875 omtales det som: et våningshus opført af bindingsværk med murede vægge af brændte sten og med stråtag, inddelt i 6 fag. Bortset fra udskiftning af bindingsværket i vestgavlen med grundmur, udskiftning af stråtag med cementtagsten samt omringning af skorstenspipen, er huset ikke ændret siden opførelsen.

Assensvej 487
Matr. nr. 2 ¹/₁Violstræde 1
Matr. nr. 2 ^{al}/₁Violstræde 5
Matr. nr. 2 ^t/₁

brugere / ejere:

1868 tømmermand Peder Jørgensen

1874 tømmermand Peder Jørgensen

1901 Hans Peter Jørgensen.

1917 Hans Jørgensen

1930 Axel Petersen

1939 arbejdsmand Svend Kling

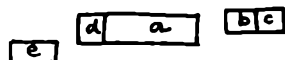
1947 Dusine Vilhelmine Kling

1970 Anna Kristine Osbede

I 1868 fæstede Steensgård gods til tømmermand Peder Jørgensen " det af ham iboende i året 1866 af nyt opførte jordløse hus på Falsled mark". I skødet til tømmermand Jørgensen 1874 omtales huset som: et våningshus opført af bindingsværk med murede vægge af brændte sten og stråtag, indeholdende 9 fag. Bygningen er ikke ændret siden opførelsen bortset fra taget. I 1901 var der kommet forskellige tilbygninger til (se grundridset).

grundrids 1901

a. stuehus bdvk./strå
 b.brændehus m.m. do. do.
 c.brændehus grdm/pap
 d.brændehus bdv./cement
 e.lade grdm/teglog strå

Brugere / ejere:

1854 Peder Chr. Steffensen

1890 Hans Nielsen

1951 Petra Stage og M. Stage

Huset er opført 1853 som de vestligste 5 fag af Hans Nielsen og Peder Steffensens nye sammenbyggede hus under Steensgård gods, på et grundstykke af parcellen 2 m fra den 1851 nedlagte gård matr.no. 2. Det sammenbyggede hus var lo 1/2 fag, 27 alen langt og lo 1/2 alen dybt, i bindingsværk af fyr og elm, tagværk af fyrre tømmer. Der var 2 skorstene med ovn, stråtag og Peder Steffensens 5 fag var indrettet fra vest til: 1 fag brændehus og spisekammer m. fjellegulv, 1 fag forstue med stengulv og en del af køkkenet med stengulv, samt 3 fag dagligstue m. fjellegulv og to indklædte senge, storstue med fjellegulv og køkken. Imellem 1858 og 1889 er huset blevet delvis grundmuret og i 1889 er muligvis den vestligste del blevet helt omsat i grundmur og har fået cementtagsten i stedet for det oprindelige stråtag.

brugere / ejere:

1853 Hans Nielsen

1874 matros Johan Carl Nielsen

1889 skipper Niels Nielsen

1916 Anton Nielsen

1947 Karl Storm Hansen

1968 Jensine Storm Hansen

1968 snedker Peter Storm Hansen

1974 Hans Olaf Storm

Huset er opført i 1853 som de østligste 5 1/2 fag af Hans Nielsen og Peder Steffensens nye sammenbyggede hus under Stensgård gods, på et grundstykke af parcellen 2 m fra den nedlagte gård matr. no. 2. Det sammenbyggede hus var 10 1/2 fag, 27 alen langt og 10 1/2 alen dybt, opført i bindingsværk af fyr og elm, med tagværk af fyr, 2 skorstene med ovn og stråtag. Hans Nielsens hus var fra vest indrettet således: 3 fag dagligstue m. fjellegulv med to indklædte senge og storstuen og en del af køkkenet med stengulv, 1 fag til forstue og køkken med stengulv samt 1 1/2 fag til spisekammer og ølkammer, brændehus og en del af køkkenet. Siden opførelsen har huset ikke undergået større ændringer.

Violstræde 7

Matr. nr. 2 c

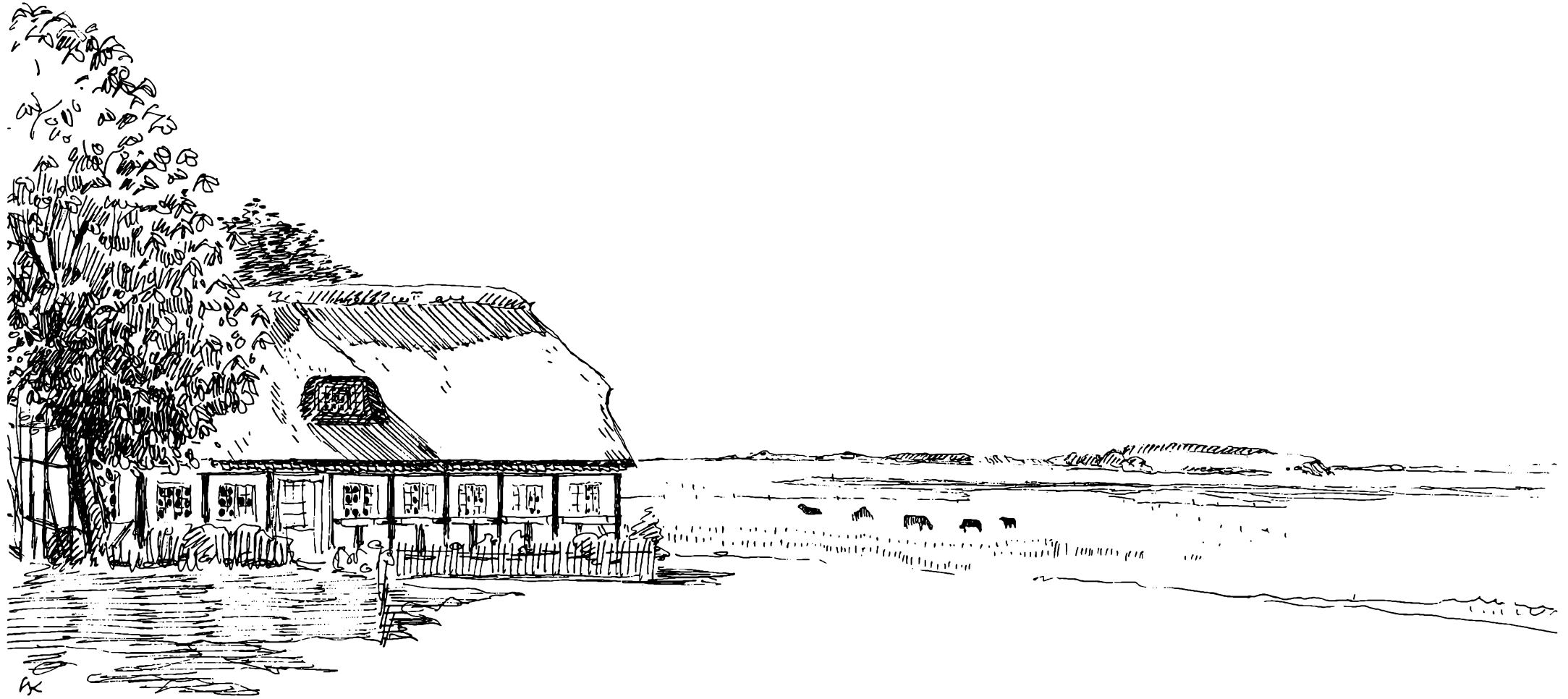
Violstræde 6 (t.v.)

Matr. nr. 2 g

Violstræde 4 (t.h.)

Matr. nr. 2 n

Assensvej 485

Matr.no. 2 u

brugere / ejere:

1855 tømmermand Frands Jørgensen

1874 Frands Jørgensen

1904 Rasmus Nielsen

1908 Johan Peter Johansen

1909 Rasmus Hansen

1925 Maren Dorthea Hansen

Huset er opført 1854 af tømmermand Frands Jørgensen, der 1855 fik fæstebrev på et grundstykke af parcellen matr. no. 2 m af den nedlagte gård matr.no. 2 under Steensgård. Huset blev opført i 6 fag 15 3/4 alen langt og 11 3/4 alen dybt på en syld af kløvede og rå kampesten. Podremmen af eg, men iøvrigt blandet undertømmer, fyrre overtømmer. Væggene muret af brændte sten. Bygningen havde 1 skorsten med ovn og var stråtækt. Fra syd var den indrettet til 4 fag sovekammer, dagligstue, storstue og køkken m. gang, 2 fag værksted, spisekammer og kælder. Bortset fra at sydgavlen er omsat i grundmur omkring 1923 og at dør- og vinduesfag er omflyttet på facaden, står bygningen uændret siden opførelsen.

grundrids

1875

a.stuehus

Assensvej 485

Matr. nr. 2 u

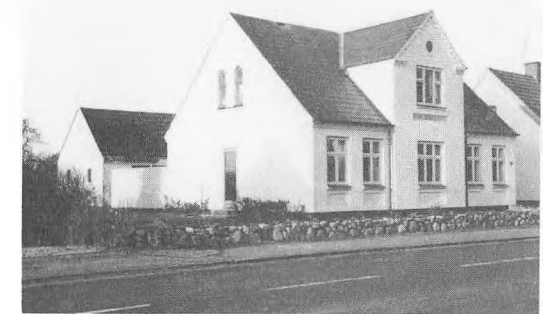
Assensvej 484

Matr. nr. 4 l

Assensvej 481

Matr. nr. 2 v

brugere / ejere:

1849 skipper Niels Pedersen Illum

1874 skræder Rasmus Jacob Madsen

1883 Niels Jacob Madsen

1905 Marius Hansen Christensen

1930 Axel Christensen

1932 Marius Hansen Christensen

1937 L.S. Lauersen

1941 skrædermester Hans Jørgen Hansen

1964 Ellen Hannibal

Huset er sammenbygget med matr.no. 9 f og har bygningshistorie fælles med dette. De 4 fag af huset er opført 1849 for skipper N.P.Illum som en tilbygning til matr.no. 9 f. Denne 4 fags bygning i bindingsværk var 10 1/2 alen dyb, altså en alen dybere end Mads Jørgensens hus. Den var bygget af fyr og elme undertømmer i en egefod, havde murede vægge, stråtag og 1 skorsten og var indrettet fra syd til enorstue på to fag, med fjellegulv og køkken med steengulv, 2 fag dagligstue med fjellegulv og 2 indklædte senge og desuden en kælder. I 1883 blev 1 fag fra bygningen matr.no. 9 f lagt til 9 g. I 1923 blev en stor del af bindingsværket omsat i grundmur og et grundmuret brænde- og hønsehus blev opført bag stuehuset. grundrids 1923

brugere / ejere:

1843 snedker Mads Jørgensen

1874 skræder Rasmus Jacob Madsen

1898 Rasmus Hansen

1909 Rasmus Jacob Madsen

1914 Hans Jørgen Madsen

1956 snedker Johan Rasmussen

1971 Carlo Julius Petersen

Huset, der er sammenbygget med matr.no. 9 g, er opført i 1843 for fæstehusmand under Steensgård snedker Mads Jørgensen. Det var fra opførelsen et 6 fag langt og 9 1/2 alen dybt hus i bindingsværk med egefod, blandet undertømmer og fyrre overtømmer, havde stråtag og 1 skorsten med ovn. Bygningen var indvendig indrettet på følgende måde set fra nord: 2 fag værksted, 1 fag forstue, ildsted og køkken, 3 fag dagligstue og sovekammer. - I 1849 opførte skipper Niels Pedersen Illum en tilbygning mod syd på 4 fag bindingsværk således at huset nu var 10 fag langt og beboet af 2 familier. I 1889 solgte skræder Rasmus Jacob Madsen imidlertid til sin bror Niels Jacob Madsen et fag af sit eget hus samt de 4 fag som var opført 1849 og stadig beboet af skipper N.P.Illums enke. Det 10 fag lange hus blev således delt i to parceller nemlig mod nord matr.no. 9 f 5 fag og mod syd matr.no. 9 g ligeledes 5 fag. I 1925 blev de 5 fag stuehus delvis grundmuret og der blev opført et grundmuret hønsehus med cementtagsten bag stuehuset.

grundrids 1925

ejere:

1892 fisker Anders Hansen Andersen

1951 Irmgard van Deurs

1954 Arne Hansen

1961 Leo Hermann Jørgensen

1967 Frede Jensen

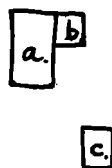
I juni 1892 solgte gårdejer Jørgen Pedersen en parcel af sin gård matr.no. 4 a til fisker Anders H. Andersen. Samme år opførtes det grundmurede hus med kælder under og tegltag. I 1927 tilbyggedes et brøndehus af grundmur og med cementtagsten.

grundrids 1927

a. stuehus

b. brøndehus

c. hønsehus

Assensvej 477 (t.v.)

Matr. nr. 9 g

Assensvej 479 (t.h.)

Matr. nr. 9 f

Assensvej 476

Matr. nr. 4 a

Assensvej 474

Matr. nr. 4 h

Assensvej 470

Matr.no. 4 f

brugere / ejere:

1850 træskomand Peder Pedersen

1877 Peder Pedersen

1899 Hansine Petersen

1929 Johan Thomsen

1950 Anna Magdalene Marie Thomsen

1964 Inge Galsgård

Dette hus er opført i 1850 af træskomand Peder Pedersen af Faldsled. Samme år fik han fæstebrev på huset med tilliggende have, som er udlagt fra gården matr.no.4. Det nyopførte hus var 5 fag langt og 11 alen dybt, med undertømmer af ask i en fyrretræsfordrem, med overtømmer af fyr, murede vægge af brændte sten, stråtag og 1 skorsten og ovn. Alt indrettet til beboelse fra nordvest således: værksted med stengulv og spisekammer med fjellegulv, forstue og køkken med stengulv, dagligstue, storstue og sovekammer med fjellegulv. Ved taksationen kunne fæsteren ikke fremvise regninger, men han forsikrede at huset havde kostet ham over 300 Rdl. Siden opførelsen er huset ikke ændret i det ydre.

grundrids 1874

a. stuehus NV.-SØ. bdkv. strå

Assensvej 469

Matr.no. 8 d.

ejere:

1896 Niels Peder Jeppesen

1910 Jørgen Knudsen

1912 Knud Kristian Knudsen

1926 Hans Storm Jensen

1957 H.Lund

1956 Carl Chr. Rasmussen

1970 Børge Justesen

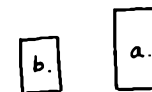
1972 Ruth Jensen

I 1896 solgte og overdrog gårdejer Hans Hansen af Faldsled en parcel af sin gård matr.no 8 a til matros Niels Peder Jeppesen også af Faldsled. På grunden opførte Niels P. Jeppesen et grundmuret stuehus med cementtagsten, samt et grundmuret vaskehus med teglhængt tag.

grundrids 1896

a. stuehus

b. vaskehus

Assensvej 465

Matr.no. 5 c

brugere / ejere:

1842 søfarende Hendrik Hansen

1872 Ane Margrethe Henriksen

1874 Ane Margrethe Henriksen

1912 Anton Poulsen

1949 enkefru Elna Bonette Poulsen

1951 O. Larsen

1951 Henning Nielsen

Huset er opført 1841 samtidig med matr. no. 5 b. Fæstebrevet fra Steensgård gods til Hendrik Hansen fra Strynø er udstedt samme dato, d.6.sept. 1842, som fæstebrevet til Niels Mortensen på matr.no. 5 b. Huset, mod syd sammenbygget med matr.no. 5 b, beskrives efter opførelsen således: 6 fag langt, 10 1/2 alen dybt, ege under- og fyrre overtømmer, murede vægge, dels fjellegulv dels stengulv, skorsten af rå sten, ingen kælder under huset, fra syd indrettet til 1 fag tørvehus og sengerum, 2 fag dagligstue, sengekammer, 3 fag til forstue,orstue, bryggers, kælder oven for jorden. Siden opførelsen ikke ændret i det væsentlige. I 1924 opførtes vest for stuehuset en staldbygning af grundmur og med cementtagsten.

grundrids 1874/1924

a.stuehus

b.stald

b.

a.

Assensvej 467

Matr.no. 5 b

brugere / ejere:

1842 skibstømmermand Niels Mortensen

1874 dagleier Morten Nielsen

1930 Hans Julius Larsen Wartou

1959 Jens Peder Jørgensen

1972 Peter Hansen

Huset er opført 1841 og sammenbygget med Assensvej 465. Det takseres således: en længde s.-n. 6 fag, 10 1/2 alen dyb, ege under- og fyrre overtømmer, murede vægge af brændte sten, stråtag, 1 skorsten opført af brændte sten. Alt indrettet til beboelse med fjellegulve i værelserne, set fra nord: 2 fag bryghus ogorstue med kælder under, 1 fag til køkken, forstue, 2 til dagligstue, sengekammer, og 1 fag til kammer og en del af sengekammeret. Siden opførelsen er bygningen ikke ændret i det væsentlige. I 1874 blev der vest for huset opført et lille brænde- hus af bindingsværk og med tegltag(b.).

grundrids 1874

b.

a.

Assensvej 470
Matr. nr. 4 E

Assensvej 469
Matr. nr. 8 C

Assensvej 465 (t.v.)
Matr. nr. 5 E
Assensvej 467 (t.h.)
Matr. nr. 5 B

Præstevænget 4

Millinge mark Matr.no. 18 e

ejere:

1881 Hans Christiansen

1906 Carl Chr. Madsen

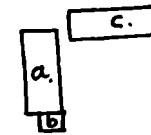
1932 Jens Madsen

1966 John Møller

Stuehuset (a.) er opført 1877 af Hans Christiansen som en bindingsværksbygning med stråtag. I 1905 var der kommet et brændehus og et vaskehus til. Huset blev i 1960-erne stærkt ombygget.

grundrids 1905

- a. stuehus bdk. strå
- b. brændehus do. do.
- c. vaskehus grdm./bdv. cement

Assensvej 442

Millinge mark Matr.no. 18 f

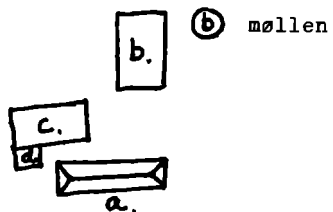
ejere:

1881 møller Hans Chr. Andersen
 1916 Rasmus Marius Andersen
 1946 fhv.grdmd. Laurits Illum Hansen
 1956 grdmd. Axel Liljensø
 1961 Alfred Jørgensen

I 1881 blev matr.no. 18 f udstykket af Jørgen Madsen på matr.no. 18 a. I de følgende år opførte møller Andersen disse bygninger, der stod på grunden i 1890:

- et stuehus og ladehus af bindingsværk og m. stråtag
- en rundholt vindmølle, grundmuret og med tagspån
- en svinesti og kostald af bindingsværk og tagpap
- et brændehus af bindingsværk og med tagspån.

grundrids 1890/1913

I 1913 var møllen fjernet og i stedet var opført en stald og ladebygning grundmuret og med cementtagsten. Stuehuset var blevet delvis grundmuret og bygning c. havde fået cementtag.

Præstevanget 4

Matr. nr. 18 ^e (M)

Assensvej 442

Matr. nr. 18 ^e (M)

Assensvej 417 Millinge mark Matr.no. 9 b

brugere/ejere:

1867 sømand Niels Peder Jeppesen

1876 skipper Niels Peder Jeppesen

1925 Rasmus Peter Jeppesen

1953 Mathilde Abel Simonsen

1974 Henrik Malmos

I 1867 fæstede Steensgård gods til sømand N.P. Jeppesen "det af ham iboende i året 1864 af ny opførte hus ... udlagt fra fæsteren af Matr.no. 9 Millinge Lars Nielsen junior". Huset beskrives i skødet 1876 som et våningshus (a.) opført af grundmur med stråtag, inddelt i 6 fag samt et mindre hus (b.) på 4 fag af bindingsværk ligeledes med stråtag. Bygningen fremtræder nu som et 8-fags hus.

grundrids 1874

a. stuehus

b. brændehus

a.

b.

Assensvej 415

Millinge mark Matr.no. 11 b

brugere/ejere:

1859 Hans Christiansen

1876 Hans Christiansen

1897 Ditlev Chr. Ernst Hansen

1907 Jørgen Nielsen

1950 Esther Christensen

I 1859 fæstede Steensgård gods til Hans Christiansen af Millinge "et af nyt opført hus på Millinge mark". I skødet fra 1876 beskrives huset som et våningshus på 5 fag opført af bindingsværk med murede vægge og stråtag med et til samme bygget halvtagshus på 1 fag. Siden opførelsen er huset forlænget med 1 fag, men ellers ingen væsentlige ændringer.

grundrids 1877

a. stuehus bdv.stråtag

b. halvtagsbygning bdv. tegl

c. tilbygning til a. bdv.stråtag

a.

c.

Assensvej 406

Millinge mark Matr.no. 18 c

brugere/ejere:

ca.1820 Peder Isaksen

1861 Peder Jensen

1876 Peder Jensen

1917 Ditlev Chr. Ernst Hansen

1959 Jens Marinus Pedersen

1970 Martha Christensen

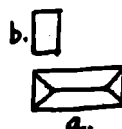
1972 Anna Kirstine Jensen

Huset er opført 1825, muligvis noget tidligere, for Peder Isaksen fæstehusmand under Steensgård. Det beskrives dette år som et 5 fag langt og 9 1/2 ælen dybt hus, opført i bindingsværk af egetømmer fornedet og blandet tømmer foroven. Væggene var klinede og der var stråtag og 1 skorsten. Et bredt bindingsværksfag er siden tilføjet i nordenden.

grundrids 1917

a. stuehus bdv.strå

b. hønsehus grd.strå

Assensvej 417

Matr. nr. 9^b (M)

Assensvej 415

Matr. nr. 11^b (M)

Assensvej 406

Matr. nr. 18^c (M)

brugere/ejere:

ca. 1820 Hans Isaksen

1852 Anders Nielsen

1869 Hans Jørgen Christiansen

1874 Hans Jørgen Christiansen

1922 Mads Peter Christiansen

1924 Herman Schrøder

1925 enke Petra Jensen f. Nielsen

1933 Ludvig Hansen

1934 Mads Chr. Hansen

1942 Hans Peter Nielsen

1944 Ellegård Frederiksen

1947 Astrid Carlsen

1951 Hans Poulsen

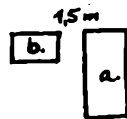
1957 Theodor Rendboe

Huset er opført før 1823, da det taxeredes for første gang. Dette år beskrives det som følger: a. en længde sønder og nord 7 fag, 9 1/2 alen dyb, af ege under- og fyrre overtømmer, dels murede dels klinede vægge og stråtag. Den søndre ende var til beboelse på 5 fag, mens den nordre var til pakhus og kostald på 2 fag. Siden opførelsen er bygningen ikke ændret.

grundrids 1874

a. stuehus bdv. strå

b. brøndehus do. do.

brugere/ejere:

1853 Rasmus Hansen Ellegård

1876 Rasmus Hansen Ellegård

1885 Christian Hansen

1924 Thure Petersen

1933 Niels Mortensen

1953 Ejnar Larsen

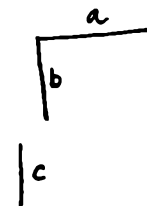
1955 Karl V. Pedersen

1960 Ove Bisgård

1963 Thormod Kidde

I 1853 fæstede Steensgård til Rasmus Hansen Ellegård "et af nyt opført hus på Millinge mark, som er udlagt fra gårdfæster Peder Hansen Ellegårds udlod matr.no. 4 af Millinge. Huset som fæsteren selv bekostede var 7 fag, 19 1/2 alen langt og 3 1/2 alen højt og 11 alen dybt. Det var grundmuret til alle sider af 1 stensmur i kalk, havde stråtag og 1 skorsten med ovn og kølle med jerndør. Fra øst regnet var det indvendig inddelt i 2 fag storstue og gæstekammer, fjellegulve, 3 fag for- og dagligstue med stengulv, spisekammer og sovekammer med fjellegulv og 2 indklædte senge, samt 2 fag til køkken, bryggers og mælkestue. Siden opførelsen ingen større ændringer. I 1892 var der bygget nogle udhuse til nemlig:

a. stuehus gdm. strå
b. lade gdm. bdv. do.
c. svine- do./do. do.
 brøndehus

brugere/ejere:

ca.1800 Hans Thomsen

1823 Niels Hansen Thomsen

1854 Andreas Olsen Sætter

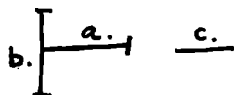
1883 smed Andreas Peder Olsen

1912 Laurits Martin Larsen

1974 Johannes Larsen

De gamle bygninger på stedet nedbrændte i 1853 natten mellem d. 3. og 4. august. De nye bygninger, der stod færdige samme år, var a, et stuehus 7 fag langt og 9 alen dybt, i bindingsværk fornedet af eg, foroven af fyr, murede vægge og med stråtag. Der var 1 skorsten med ovn og kølle med jerndør. Bygningen var fra øst indrettet til 2 fag storstue og gæstekammer med fjelle-gulve, 2 fag dagligstue m. stengulv og sengekammer m. fjelle-gulv og 2 indklædte senge og 3 fag forstue og aftægtsstue med stengulv samt bryggers. Dertil kom en vestre fløj (b.) 7 fag, samme bygning som forrige, og fra nord inddelt således: 2 fag lade, 3 fag lo, 2 fag ko- og tørvehus. Da smeden Andreas Peder Olsen i året 1883 overtog ejendommen blev der øst for stuehuset opført en smedie (c.) af bindingsværk og med tegltag.

grundrids 1883

Senere er smedien fjernet og har givet plads for et villapræget stuehus af nyere dato, ligesom bindingsværket for det meste er omsat i grundmur.

Klintholmvej 2

Matr. nr. 57 (M)

Klintholmvej 1

Matr. nr. 4 (M)

Assensvej 390

Matr. nr. 42 (M)

brugere/ejere:

1855 Christen Hansen

1876 Christen Hansen

1898 Christian Rasmussen

1958 Kirstine Margrethe Rasmussen

1974 Mary Rasmussen

Huset er opført i 1854 for Christen Hansen Raun under Steensgård gods. Det opførtes som (a) en længe 6 fag, 15 3/4 alen lang og 10 3/4 alen dyb, i bindingsværk af fyrretømmer, med murede vægge af brændte sten. Huset havde 1 skorsten med ovn og kølle, og stråtag. Der var loft over 5 fag og fjellegulv i 2 stuer. Fra vest var det indrettet til 3 fag storstue, forstue, spisekammer, køkken, skorsten, 2 fag dagligstue og sovekammer med 2 indklædte senge samt 1 fag indrettet til tørvehus og kohus. Stuehuset blev delvis grundmuret i 1925.

grundrids 1874

a.

brugere / ejere:

1850 Jens Pedersen

1883 Christoffer Rasmussen

1887 Niels Nielsen

1943 Axel Thomsen

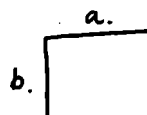
1954 Hans Didrichsen

1960 Åge Jensen Didrichsen

1971 Ulla Meyer Pedersen

I 1850 fæstede Steensgård gods til Jens Pedersen "det udflyttede hus, som før var beliggende i Millinge by og fæstet af hans far Peder Jensen". Ifølge fæstebrevet fik Peder Jensen af godset gratis udleveret 300 alen egebygningstømmer mod at afholde udgifterne ved udflytningen. Jens Pedersens nyopførte hus bestod af: a. en længe øst-vest til stuehus, 7 fag lang og 10 alen dyb, ege undertømmer og fyrre overtømmer, murede vægge af brændte sten og stråtag. Huset stod ved taxationen i 1849 endnu ufuldført. Desuden b. en vestre fløj, 7 fag og 10 alen dyb, af blandet under og overtømmer af eg og fyr, murede vægge af brændte sten og stråtag. Bygningen indrettet fra nord til 4 fag lø og kostald. Bortset fra en tilbygning i øst i bindingsværk af nyere dato er bygningerne ikke ændret siden opførelsen.

grundrids 1883

Assensvej 389

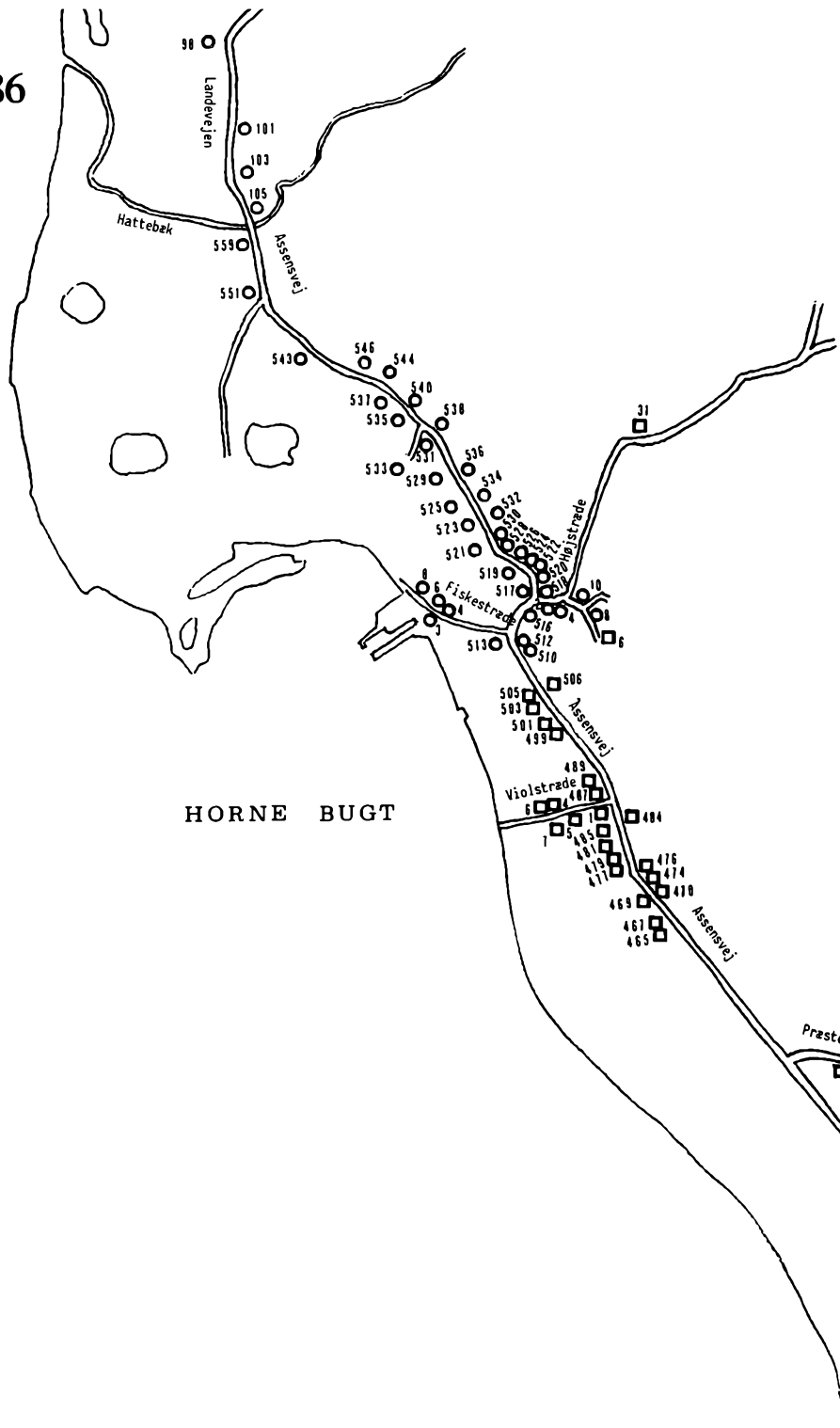
Matr. nr. 16 c (M)

Assensvej 385

Matr. nr. 46 a (M)

HORNE BUGT

Faldsled, oversigtskort

REGISTRERET BYGNING I DET BEVARINGSVÆRDIGE OMRÅDE ○
 ÆLDRE BEVARINGSVÆRDIG BYGNING UDEN FOR DETTE OMRÅDE □

Målestok 0 100 200 300 400 500 1000 M

Stensgård

GADENAVERN OG HUSNUMMER	BYGNINGSHISTORISKE OPLYSNINGER	BESKRIVELSE OG/EL. FOTO.	GADENAVERN OG HUSNUMMER	BYGNINGSHISTORISKE OPLYSNINGER	BESKRIVELSE OG/EL. FOTO.
Assensvej 385	s. 85	s. 85	Assensvej 528		s. 45
Assensvej 389	s. 84	s. 85	Assensvej 529		s. 36
Assensvej 390	s. 83	s. 83	Assensvej 530	s. 44	s. 44
Assensvej 406	s. 81	s. 81	Assensvej 531	s. 35	s. 35
Assensvej 415	s. 80	s. 81	Assensvej 532	s. 41	s. 41
Assensvej 417	s. 80	s. 81	Assensvej 533	s. 34	s. 34
Assensvej 442	s. 79	s. 79	Assensvej 534	s. 38	s. 39
Assensvej 465	s. 77	s. 78	Assensvej 535	s. 31	s. 31
Assensvej 467	s. 77	s. 78	Assensvej 536	s. 36	s. 37
Assensvej 469	s. 76	s. 78	Assensvej 537	s. 30	s. 30
Assensvej 470	s. 76	s. 78	Assensvej 538		s. 33
Assensvej 474	s. 75	s. 75	Assensvej 540	s. 32	s. 32
Assensvej 476		s. 75	Assensvej 543	s. 27	s. 27
Assensvej 477	s. 74	s. 75	Assensvej 544	s. 29	s. 29
Assensvej 479	s. 74	s. 75	Assensvej 546	s. 28	s. 28
Assensvej 481		s. 73	Assensvej 551	s. 26	s. 26
Assensvej 484		s. 73	Assensvej 559	s. 25	s. 25
Assensvej 485	s. 73	s. 73	Fiskestræde 3		s. 56
Assensvej 487	s. 68	s. 69	Fiskestræde 4		s. 56
Assensvej 489		s. 68	Fiskestræde 6	s. 57	s. 57
Assensvej 499		s. 68	Fiskestræde 8		s. 58
Assensvej 501		s. 68	Højstræde 2	s. 59	s. 59
Assensvej 503		s. 68	Højstræde 4	s. 60	s. 61
Assensvej 505		s. 68	Højstræde 6	s. 66	s. 67
Assensvej 506	s. 67	s. 67	Højstræde 8	s. 62	s. 62
Assensvej 510	s. 55	s. 55	Højstræde 10	s. 64	s. 65
Assensvej 512	s. 54	s. 54	Højstræde 31	s. 66	s. 67
Assensvej 513	s. 51	s. 53	Klintholmvej 1	s. 82	s. 83
Assensvej 516	s. 50	s. 51	Klintholmvej 2	s. 82	s. 83
Assensvej 517		s. 48	Landevejen 98		s. 24
Assensvej 518	s. 48	s. 49	Landevejen 101		s. 24
Assensvej 519	s. 47	s. 47	Landevejen 103		s. 24
Assensvej 520		s. 46	Landevejen 105		s. 24
Assensvej 521	s. 42	s. 43	Præstevænget 4	s. 78	s. 79
Assensvej 522		s. 46	Violstræde 1		s. 69
Assensvej 523	s. 39	s. 40	Violstræde 4	s. 71	s. 71
Assensvej 524		s. 45	Violstræde 5	s. 69	s. 69
Assensvej 525	s. 37	s. 38	Violstræde 6	s. 70	s. 71
Assensvej 526		s. 45	Violstræde 7	s. 70	s. 71